

บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา
คุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี

**The Roles of Administrators in Promoting Community
Engagement in Developing Learners' Quality at Basic
Educational Institutions under the Jurisdiction of the Primary
Educational Service Area Office
in Pathum thani Province**

ชิตพร คำวัน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชา การจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2555

บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในจังหวัดปทุมธานี

จิตพร คำวัน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบึงฉลวย

พ.ศ. 2555

**The Roles of Administrators in Promoting Community Engagement in
Developing Learners' Quality at Basic Educational Institutions under
the Jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office
in Pathum thani Province**

SHITTAPORN KHAMWAN

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Department of Education Management
College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University**

2012

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำโดยสละเวลาอันมีค่าทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์ ประธานกรรมการ อาจารย์ ดร.พิณสุดา สิริธรรังศรี กรรมการ อาจารย์ ดร.ดวงใจ ช่วยตระกูล กรรมการ ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

พร้อมกันนี้ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สังข์อ่อง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ อาจารย์ ดร.วาสนา วิสฤตภา นายวีระพงษ์ คล้อยดี ผู้อำนวยการโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบไว้เป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบคุณเป็นอย่างสูง

ชิตพร คำวัน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.4 ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย.....	4
1.5 นิยามศัพท์.....	7
2. แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 แนวคิดและหลักการการจัดการศึกษา.....	10
2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น.....	27
2.3 การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา	32
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	62
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	65
3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง.....	65
3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	67
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	67
3.4 การสร้างเครื่องมือ.....	68
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	69
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
4. ผลการวิจัย.....	71
4.1 ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ	
แบบสอบถาม.....	71

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4.2 ตอนที่ 2 การวิเคราะห์บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน.....	73
4.3 ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจำแนกตาม สถานที่ตั้ง ขนาดของโรงเรียน ประเภทการของโรงเรียน และลักษณะของโรงเรียน.....	82
4.4 ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของ ผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน.....	86
5. สรุปผลการวิจัย.....	93
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	93
5.2 การอภิปรายผล.....	95
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	103
บรรณานุกรม.....	105
ภาคผนวก.....	112
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	113
ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่น.....	127
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	138
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือและ หนังสือขอแจกแบบสอบถาม.....	140
ภาคผนวก จ รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี.....	147
ประวัติผู้เขียน.....	153

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	72
4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมโดยจำแนกเป็นรายด้าน 5 ด้าน.....	73
4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ตามรายชื่อ.....	74
4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ตามรายชื่อ.....	75
4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการพัฒนาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ตามรายชื่อ.....	77
4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการพัฒนาให้คิดเป็นทำเป็น ตามรายชื่อ.....	78
4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ตามรายชื่อ.....	80
4.8 การเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามสถานที่ตั้งโรงเรียน.....	82

ตารางที่

หน้า

<p>4.9 การเปรียบเทียบเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี ตามขนาดของโรงเรียน.....</p>	<p>83</p>
<p>4.10 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี ตามประเภทของโรงเรียน.....</p>	<p>84</p>
<p>4.11 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี ตามลักษณะของโรงเรียน.....</p>	<p>85</p>
<p>4.12 ปัญหา เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี.....</p>	<p>86</p>
<p>4.13 ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี.....</p>	<p>89</p>

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่

หน้า

1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....

6

หัวข้อวิทยานิพนธ์	บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี
ชื่อผู้เขียน	จิตพร คำวัน
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว
สาขาวิชา	การจัดการการศึกษา
ปีการศึกษา	2554

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาใน การส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน ประเภทการจัดการศึกษาของโรงเรียน และลักษณะของโรงเรียน เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัดปทุมธานี ตัวอย่าง คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 118 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) และการทดสอบเอฟ (F-test) ส่วนข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมและรายด้าน พบว่า มีบทบาทอยู่ในระดับมาก คือ 1) ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ 2) ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี 3) ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง 4) ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน 5) ด้านการพัฒนาให้คิดเป็นทำเป็น

ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลกับตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล โรงเรียนขนาดต่างกัน โรงเรียนประถมศึกษา กับ โรงเรียนขยายโอกาส และ โรงเรียนต้นแบบกับ โรงเรียนทั่วไป พบว่าไม่แตกต่าง

ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้บริหารใช้บทบาทในการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ให้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ให้มีความสามารถด้านการคิด ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อย ผู้บริหารให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และจัดหาเทคโนโลยีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองไม่มากเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ พบว่า ผู้บริหารควรประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ให้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ให้มีความสามารถด้านการคิด ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและจัดหาเทคโนโลยีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองให้ครูเยี่ยมบ้านนักเรียน และควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน

Thesis Title	The Roles of Administrators in Promoting Community Engagement in Developing Learners' Quality at Basic Educational Institutions under the Jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office in Pathum thani Province
Author	Shittaporn Khamwan
Thesis Advisor	Assoc. Prof. Dr. Kla Tongkow
Department	Education Management
Academic Year	2011

ABSTRACT

The objectives of this study were to study and compare the roles of administrators in promoting community engagement in developing learners' quality at basic educational institutions under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office in Pathum thani province, classified by school's location, size, type of education management, and type of school, and to study the problems of and recommendations on the roles of school administrators in promoting community engagement in developing learners' quality at basic educational institutions under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office. The samples were 118 basic educational institutions under the jurisdiction of Pathum thani Educational Service Area Office. The research tool was a questionnaire developed by the researcher. Its reliability was 0.97. The data were analyzed by statistical software to calculate frequency, percentage, standard deviation, t-test, and F-test. Content analysis was employed to analyze the data from the open-ended questions in the questionnaire.

It was found that overall and in each area, the roles of administrators in promoting community engagement in developing learners' quality at basic educational institutions under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office in Pathum thani province, were at a high level, that is, 1) Development of morality, ethics, and desirable values, 2) Development of good physical and mental health, 3) Development of knowledge acquisition and continuous autonomous learning, 4) Development of learning achievement of learners, and 5) Development of thinking and 'doing' skills.

Comparisons of the roles of administrators in promoting community engagement in developing learners' quality at basic educational institutions under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office in Pathum thani province, at schools in and out of a municipal area, schools of different sizes, primary and education extended schools, and model and general schools, revealed that there was no difference.

In terms of the problems of the roles of administrators in promoting community engagement in developing learners' quality at basic educational institutions under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office in Pathum thani province, it was found that administrators promoted guardians' engagement in developing good physical and mental health of learners; morality, ethics, and desirable values; thinking ability; and learning achievement at a low level. Administrators did not provide adequate financial support to develop learning resources in schools and technology to promote autonomous learning.

It was recommended that administrators publicize the importance of engagement in developing good physical and mental health; morality, ethics, and desirable values; thinking ability; and learning achievement of learners. Besides that, budget should be allocated for the development of learning resources in schools, and technology should be provided to promote autonomous learning. Teachers are recommended to visit students at their accommodation, and communities should be given opportunities to cooperate with schools in planning and organizing school's activities.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กลไกในการพัฒนาประเทศมีหลายด้านที่คอยขับเคลื่อนอยู่ตลอดเวลา ทั้งด้านการศึกษา ด้านการเมืองการปกครอง ด้านอุตสาหกรรม ด้านเทคโนโลยี และด้านการค้าธุรกิจต่างๆ โดยเฉพาะด้านศึกษานั้นถือเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาของคนในชาติเปรียบเสมือนเส้นเลือดที่คอยหล่อเลี้ยงทุกด้านที่กล่าวมา ฉะนั้นประเทศจะเจริญรุ่งเรืองหรือเสื่อมลงย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของคนในชาติ ดังเช่นพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ความว่า “ประเทศชาติจะเจริญหรือเสื่อมลงนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชนแต่ละคนเป็นสำคัญ การจัดการศึกษาจึงต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542: 5)

การให้ความสำคัญในการศึกษาก็เป็นความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับทุกประเทศ ในประเทศที่พัฒนาแล้วล้วนแต่เป็นประเทศที่มีประชาชนได้รับการพัฒนาการศึกษาที่ดีมาก่อนแล้วค่อยมุ่งพัฒนาในด้านอื่นๆ ต่อไป เหตุนี้เองทำให้ทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึง ความสำคัญของการศึกษามากขึ้น และปรากฏภาพความชัดเจนขึ้นเมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติสาระที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง องค์กรหน่วยงานต่างๆ ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา และพัฒนาการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการให้สังคม ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชนต่างๆ ฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สถานศึกษากับชุมชนนั้นคงจะแยกออกจากกันเด็ดขาดไม่ได้เพราะสถานศึกษาเปรียบเสมือนต้นไม้ ชุมชนเปรียบเหมือนพื้นดิน ยิ่งดินมีคุณภาพเพียงใดก็ย่อมทำให้ต้นไม้เติบโตได้เร็วแข็งแรง มีลำต้นกิ่งก้านใบ และผลที่ดี มีอายุยืนยาว นอกจากนี้ต้นไม้ยังช่วยยึดดินให้ติดอยู่ด้วยกันไม่ถล่มไปง่าย ๆ ส่วนชุมชนเปรียบเหมือนพื้นดินให้ประโยชน์กับต้นไม้ พื้นดินจะดีมีคุณภาพ ก็เพราะเมื่อต้นไม้เติบโตมากขึ้น ใบไม้ ดอกไม้ ผลไม้แก่จัดก็จะร่วงหล่นลงพื้นดินมันก็กลายเป็นปุ๋ยในดินให้ประโยชน์กับต้นไม้ต่อไปอีกเช่นกัน ฉะนั้นต้นไม้และพื้นดินต้องพึ่งพาอาศัย

กันฉันใด ชุมชนกับสถานศึกษาก็ต้องพึ่งพาอาศัยกันฉันนั้น (สุดา ทัพสุวรรณ, 2545: 23) ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนนับเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนกลไกการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง ซึ่งการจะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้นจำเป็นต้องอาศัยการบริหารของผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ และกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จทางด้านการจัดการศึกษานั้น องค์ประกอบสำคัญของความสำเร็จในอันดับต้นๆ คือ บทบาทหรือพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับที่ พนม พงษ์ไพบูลย์ (2544: 7) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า “...ความสำเร็จในการพัฒนาการศึกษากว่าร้อยละ 50 เป็นผลเนื่องมาจากผู้บริหาร ผู้บริหารจึงนับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาและการปฏิบัติงานของทุกฝ่าย เพราะผู้บริหารเป็นผู้มีอำนาจและความรับผิดชอบสูงสุด ถ้าผู้บริหารไม่มีความเข้าใจและไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนก็จะเกิดความล้มเหลว จึงกล่าวได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยิ่ง...” ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะได้รับความร่วมมือร่วมใจและให้การสนับสนุนในการบริหารงานได้อย่างเต็มศักยภาพ จากครู ผู้ปกครอง ชุมชน และจากทุก ๆ ฝ่าย นั้นจะต้องอาศัยบทบาทการบริหารที่ดีของผู้บริหารโรงเรียนเป็นพื้นฐาน ดังคำกล่าวที่ สมพงษ์ เกษมสิน (2539: 263) กล่าวไว้ว่า “...ความสามารถและประสิทธิภาพของโรงเรียนจะดีหรือไม่เพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของผู้บริหารโรงเรียน” จึงอาจกล่าวได้ว่า บทบาทการบริหารของผู้บริหารมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นในการนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

จากผลสรุปการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารอบคองของจังหวัดปทุมธานี ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับชุมชนดี แต่โรงเรียนได้ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาคุณภาพผู้เรียนน้อยมาก บางโรงเรียนไม่มีตัวแทนผู้ปกครองและผู้แทนศิษย์เก่า ทำให้ชุมชนมีบทบาทน้อยมากในการร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในด้านคุณภาพผู้เรียนนั้น ส่วนใหญ่ได้รับข้อเสนอแนะจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ว่า ควรพัฒนาผู้เรียนด้านการประหยัดเพิ่มขึ้น และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ความมีระเบียบวินัย ความมีคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีโรงเรียนบางส่วนได้รับข้อเสนอแนะให้ส่งเสริมด้านดนตรี และกีฬา

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาถึงบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมให้

ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัดปทุมธานี เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วน ร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ จังหวัดปทุมธานี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา คุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัด ปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจำแนกตาม สถานที่ตั้ง ขนาดของสถานศึกษา ประเภทการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และลักษณะของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัดปทุมธานี

1.3 คำถามการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเป็น อย่างไร
2. บทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของผู้บริหารใน โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลกับโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลมีความแตกต่างกันหรือไม่
3. บทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของผู้บริหารใน โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความแตกต่างกันหรือไม่
4. บทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของผู้บริหารใน โรงเรียนที่จัดการศึกษาประเภทต่างกันมีความแตกต่างกันหรือไม่
5. บทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของผู้บริหารใน โรงเรียนที่เป็นโรงเรียนต้นแบบกับโรงเรียนทั่วไปมีความแตกต่างกันหรือไม่
6. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมี ส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีอะไรบ้าง

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลกับโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของผู้บริหารแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของผู้บริหารแตกต่างกัน
3. ผู้บริหารในโรงเรียนที่จัดการศึกษาประเภทต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของผู้บริหารแตกต่างกัน
4. ผู้บริหารในโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนต้นแบบกับโรงเรียนทั่วไป มีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของผู้บริหารแตกต่างกัน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ จะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่จัดการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ได้ข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร สามารถนำไปประกอบการกำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา
2. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลวิจัยไปใช้พัฒนาและเป็นแนวทางในการปรับบทบาทของตนเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1.6.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยมุ่งศึกษา บทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของผู้บริหารและปัญหาเกี่ยวกับบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายพทฺธานี ตามมาตรฐานด้านผลการจัดการศึกษา ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 5 ตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

1. การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
2. การมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
3. การมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

4. การคิดเป็น ทำเป็น

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

1.6.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 170 แห่ง

2. ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่างประกอบด้วย สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2554 จำนวน 118 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (อ้างถึงใน เพ็ญแข แสงแก้ว, 2541: 60-61) จากประชากร 170 โรงเรียน ได้ตัวอย่างจำนวน 118 โรงเรียน รายชื่อโรงเรียนที่จะทำการศึกษาได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก (The Lottery Method) (เพ็ญแข แสงแก้ว, 2541: 63-64) ผู้แทนที่ให้ข้อมูลสุ่มโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานซึ่งได้จากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อใช้เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

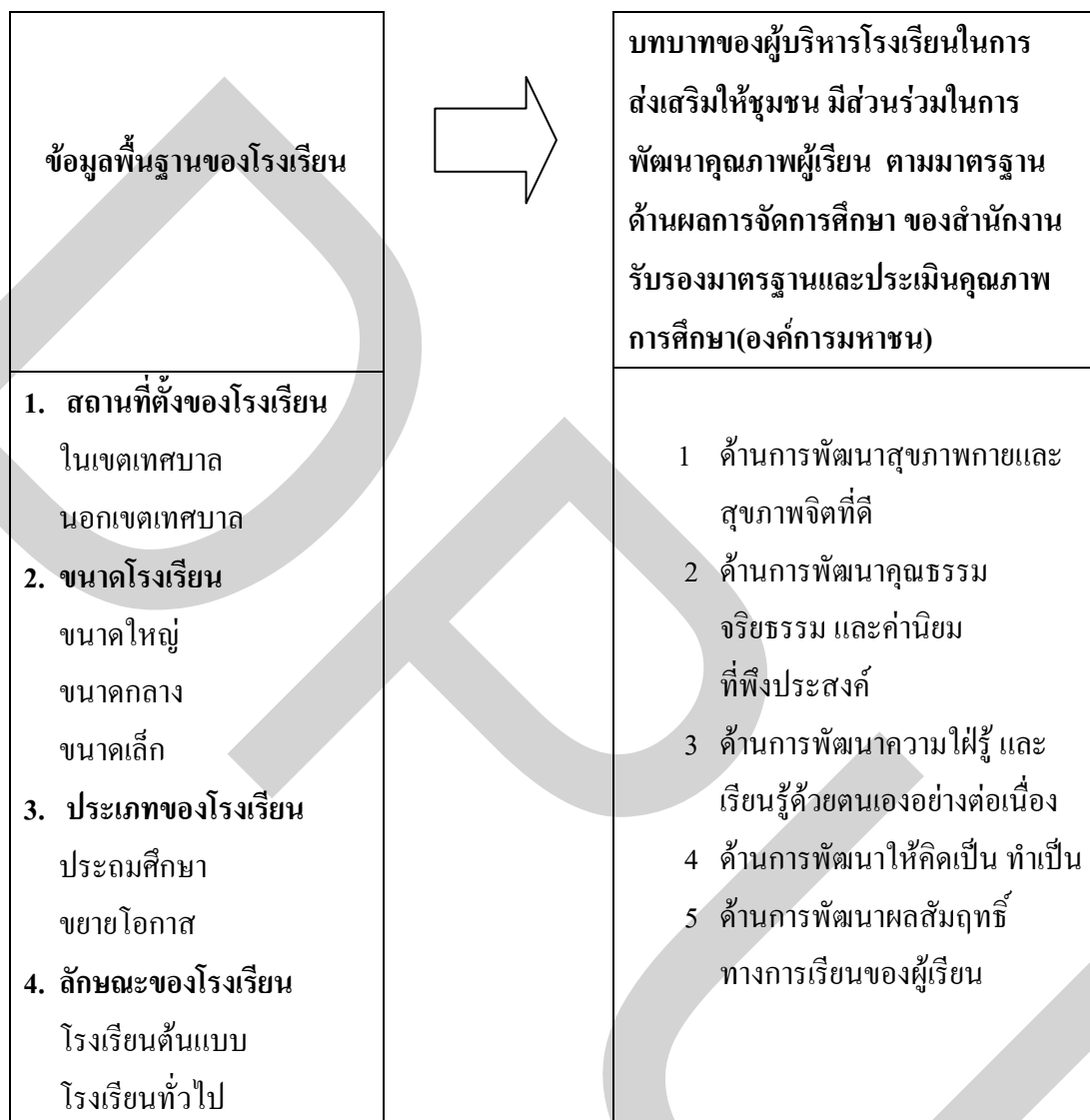
1.6.3 ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ประกอบด้วย
  2. สถานที่ตั้งของโรงเรียน
  3. ขนาดของโรงเรียน
  4. ประเภทของโรงเรียน
  5. ลักษณะของโรงเรียน

1.6.4 ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนใน 5 ด้าน คือ

1. ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
2. ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
3. ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง
4. ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น
5. ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

1.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตารางที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษารั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้ศัพท์บางคำในความหมายและขอบเขตจำกัดดังนี้
บทบาทผู้บริหาร หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกมาในสถานการณ์หนึ่งตามตำแหน่งที่
 คนรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 ในจังหวัดปทุมธานี

ชุมชน หมายถึง กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศิษย์เก่า ชาวบ้าน ผู้ปกครอง
 นักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัด
 ปทุมธานี องค์กรของรัฐและเอกชน ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับ
 กับกิจกรรมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เช่น ร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ กับสถานศึกษา
 ร่วมตัดสินใจในเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก สร้างเครือข่ายผู้ปกครองให้มีความเข้มแข็ง แสวงหา
 และให้ความสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุ อุปกรณ์ ร่วมเป็นวิทยากรภายนอกหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

คุณภาพผู้เรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในด้านผู้เรียน
 ตามมาตรฐานของสำนักงานรับรองและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) กำหนดไว้ 5
 ด้าน คือ 1. ด้านมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ 2. ด้านมีสุขภาพกายและสุขภาพจิต
 ที่ดี 3. ด้านมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง 4. ด้านคิดเป็น ทำเป็น 5. ด้าน
 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

**บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ
 ผู้เรียน** หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงออกเกี่ยวกับการเป็นผู้เปิดโอกาส
 ส่งเสริม สื่อสาร และสร้างสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
 ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี 2) ด้านการพัฒนาคุณธรรม
 จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ 3) ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง
 4) ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น 5) ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

การพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี หมายถึง ชุมชนร่วมวางแผนพัฒนาผู้เรียนให้
 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักเลือกโภชนาการที่จำเป็นต่อร่างกาย การหลีกเลี่ยง
 ปัญหาทางเพศ การหลีกเลี่ยงจากยาเสพติด เข้ามาส่งเสริมกิจกรรมดนตรี กีฬา และกิจกรรม
 นันทนาการร่วมกับโรงเรียน เป็นต้น

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ หมายถึง ชุมชนร่วมวางแผน
 ช่วยสอดส่องดูแล และให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่
 พึงประสงค์ เช่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนการเคารพครูอาจารย์ เคารพผู้ใหญ่ รู้จัก

ช่วยเหลือผู้อื่น ทำประโยชน์ต่อส่วนรวมและการเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ เป็นต้น

การพัฒนาความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง หมายถึง ชุมชนร่วมวางแผนร่วมสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น และแสดงบทบาทของตนอย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เช่น รู้จักแสวงหาความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ ป้ายโฆษณาและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ร่วมกิจกรรมประเพณีของชุมชน เป็นต้น

การพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น หมายถึง ชุมชนร่วมวางแผน ร่วมกิจกรรม และแสดงบทบาทของตนเองเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเป็นระบบ เพื่อการตัดสินใจและแก้ปัญหาของตนเอง และสังคมได้อย่างเหมาะสม สามารถทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน หมายถึง ชุมชนร่วมวางแผนร่วมสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น และแสดงบทบาทของตนอย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ และนำไปใช้ในการสื่อสาร สามารถคิดคำนวณ รู้ประวัติศาสตร์ไทยและสากล เล่นดนตรี เล่นกีฬา ร้องรำ รู้จักแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ รวมทั้งร่วมตรวจสอบและประเมินผลการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการที่รับผิดชอบบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2554

ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2554

กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2554

สถานที่ตั้ง หมายถึง พื้นที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 พื้นที่ คือ ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล และตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล

ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ดูแลของเทศบาลในจังหวัดปทุมธานี

ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตพื้นที่ดูแลของเทศบาล ตามข้อ 9.1

ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การกำหนดขนาดของโรงเรียน แบ่งตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดไว้ 3 ขนาด คือ

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1 คนถึง 120 คน

โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 คนถึง 300 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

ประเภทของโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษา 2 ประเภท คือ โรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนขยายโอกาส

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ชั้นอนุบาลจนถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัดปทุมธานี

โรงเรียนขยายโอกาส หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ชั้นอนุบาลประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัดปทุมธานี

ลักษณะของโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนต้นแบบ และ โรงเรียนทั่วไป

โรงเรียนต้นแบบ หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัดปทุมธานีที่ผ่านการตรวจเยี่ยมและได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นโรงเรียนต้นแบบหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน

โรงเรียนทั่วไป หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัดปทุมธานี ที่ไม่ได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นโรงเรียนต้นแบบหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัดปทุมธานี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 และ เขต 2

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและหลักการจัดการศึกษา
- 2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น
- 2.3 การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา
  - 2.3.1 ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
  - 2.3.2 ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
  - 2.3.3 ด้านการพัฒนาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง
  - 2.3.4 ด้านการพัฒนาให้คิดเป็นทำเป็น
  - 2.3.5 ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและหลักการจัดการศึกษา

2.1.1 แนวคิดการจัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาของชาติไว้ในหมวดที่ 4 ตั้งแต่มาตรา 22 ถึงมาตรา 30 ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. การจัดการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน/ประสบการณ์การเรียนรู้ยึดหลักดังนี้

1) ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นจึงต้องจัดสภาวะแวดล้อมบรรยากาศรวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้หลากหลายเพื่อเอื้อต่อความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจเหมาะสมแก่วัย และศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่และเป็น

การเรียนรู้กันและกันอันก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติโดยการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ประกอบการ บุคคล ชุมชนและทุกส่วนของสังคม

2) ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การเรียนการสอนมุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็นมีนิสัยรักการเรียนรู้ และเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอด

2. มุ่งปลูกฝังและสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน โดยเน้นความรู้ คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและบูรณาการความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งการฝึกทักษะและกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการรู้จักประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

4) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

3. กระบวนการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2) ให้มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

6) ผู้เรียนและผู้สอนเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

7) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

4. การส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ของรัฐและสถานศึกษาต่างๆ ดังนี้

1) รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ หอสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์หอศิลป์สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้ อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

2) ใหลคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

3) ใหลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

4) หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ต้องมีลักษณะหลากหลายเหมาะสมกับแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ วิชาชีพต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบ อสังคม

5) ใหลสถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงประสพการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

6) ใหลสถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้ง

การส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

5. การประเมินผลการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้ระบุถึงวิธีการประเมินผลการจัดการกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผลผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติการสังเกตพฤติกรรมการเรียน การรวมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษานอกจากนั้นการประเมินผลผู้เรียนยังต้องเกี่ยวข้องกับหลักการสำคัญ คือ

- 1) ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมินผู้เรียน
- 2) ใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรร โอกาสเข้าศึกษาต่อ
- 3) ใช้การวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ เหมาะสมกับผู้เรียน
- 4) มุ่งการประกันคุณภาพ โดยสถานศึกษาทำการประเมินผลภายในทุกปีและรายงานผลการประเมินต่อต้นสังกัดและสาธารณชน
- 5) สถานศึกษาได้รับการประเมินภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ทุก 5 ปี

2.1.2 หลักการจัดการศึกษา

ชยอนันต์ สมุทวณิช. (ม.ป.ป). ได้สรุปไว้ว่า ในการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจคำว่า “การศึกษา” ก่อนดังนี้ การศึกษา ตามความหมายกว้าง หมายถึง กระบวนการทางสังคมที่นำบุคคลเข้าสู่การดำรงชีวิตในสังคม หรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นกระบวนการอบรมบ่มนิสัยให้มนุษย์สามารถประพฤติปฏิบัติตนและประกอบอาชีพการทำงานร่วมกับมนุษย์อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม เสนาะ ดิยาวี (2543: 1) ให้ความหมายของการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาเป็นกิจกรรมในการใช้ทรัพยากรขององค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการศึกษตามความหมายนี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญของการอบรมบ่มนิสัยการกล่อมเกลาทางสังคม การเตรียมตัวเพื่อให้ บุคคล มีทักษะ ความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพในอนาคตเป้าหมายของการศึกษาดังกล่าวนี้นี้มีไว้เพื่อประโยชน์ของคนแต่ละคนเท่านั้น แต่ต้องมุ่งไปสู่สังคมในภาพรวม คือ การนำไปสู่สังคมที่เข้มแข็ง มีเอกภาพ อันเนื่องมาจากสมาชิกของสังคมมีคุณภาพและร่วมสร้าง ประโยชน์ให้กับสังคมที่ตนอยู่อาศัย จึงถือได้ว่าครูเป็นคนสำคัญในการสร้างเยาวชนที่ดีและสร้าง อนาคตของประเทศและหากผลผลิตทางการศึกษาไม่มีคุณภาพ ครูก็ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบด้วยอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาเป็นกิจกรรมทางสังคม ที่เป็นรากฐานสำคัญของการสร้าง สะสมพลังของชาติ ชาติใดมี “ทุนทางสังคม” แข็งแรง มีคุณภาพดีมากน้อยเพียงใดมีปริมาณมากแค่ไหน ย่อมขึ้นกับคุณภาพของระบบการศึกษา

2.1.2.1 ความหมายของการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือ การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติ ฯลฯ โดยคาดหวังว่า คนที่มีคุณภาพนี้จะทำให้สังคมมีความมั่นคง สงบสุข เจริญก้าวหน้าทันโลก แข่งขันกับสังคมอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ คนในสังคมมีความสุข มีความสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ การจัดการศึกษามีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา ตามอัธยาศัย ย่อมขึ้นกับความเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกันไป เนื่องจากการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกาและวิธีการ ดำเนินการ มีทรัพยากรต่างๆ สนับสนุน และต้องมีกระบวนการประเมินผลการจัดการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ด้วย ทั้งนี้ ผลผลิตของการจัดการศึกษาได้แก่ผู้ที่ได้รับการศึกษาส่วนผลลัพธ์ หรือผลสะท้อนสุดท้ายคือการผลิตเมืองที่มีคุณภาพ และสังคมมีสภาพที่พึงประสงค์

2.2.2.2 ความจำเป็นในการจัดการศึกษา

การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องมีการจัดการ ไม่ใช่เรื่องที่จะให้ผู้ใช้รับไปทำโดยไม่มีเป้าหมาย ไม่มีมาตรฐาน ไม่ได้คุณภาพ เพราะยอมทำให้การศึกษาไม่มีทิศทาง ไม่เป็นระบบ ไม่คุ้มค่าและหากจัดผิดพลาดก็ยากที่จะแก้ไข เพราะกระบวนการศึกษา เช่น ค่านิยมต่างๆ ได้ซึมซับเข้าไปในใจของผู้เรียนเสียแล้ว

การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุนที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์แต่ละคน และเป็นการลงทุนเพื่อการอยู่รอดและพัฒนาของสังคม ทั้งนี้ เพราะการศึกษาส่งผลกระทบต่อและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม วิทยาการและเทคโนโลยีที่จำเป็นในการทำงานและการใช้ชีวิต ยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วอันเป็นผลจากพัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีด้านการสื่อสารใหม่ๆ พัฒนาการเหล่านี้ย่อมทำทลายต่อการจัดการศึกษา เพราะได้เปิดโอกาสและให้ช่องทางการเรียนรู้แก่บุคคลจำนวนมาก โดยให้รับรู้มากขึ้นและมีเส้นขีดคั่นด้านระยะทางน้อยลงกว่าเดิม การจัดการศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็น เพราะต้องการทรัพยากร (คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี) สนับสนุนจำนวนมาก ต้องมุ่งไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ร่วมกันของสังคม ต้องนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของมนุษย์อย่างแท้จริง ในแง่นี้ การจัดการศึกษาจึงต้องมีการกำหนดเพื่อประกันว่ามนุษย์ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ตรงตามเป้าประสงค์ร่วมกัน รวมทั้งมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษายังมีความจำเป็น เพราะต้องการคนที่ได้รับการฝึกฝนเฉพาะด้าน ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญมาดูแลรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นการรับผิดชอบด้านการสอน การบริหาร หรือการสนับสนุน ตัวอย่าง เช่น ครูที่ดีต้องได้รับการศึกษาอบรมมาอย่างดี มีความรู้ ความชำนาญ และมีคุณลักษณะเหมาะสมกับการเป็นครู การเป็นครูจึงเป็นที่ยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง เนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การจัดการศึกษาจำต้องได้รับการปรับเปลี่ยนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละยุคสมัย การจัดการศึกษาที่อยู่กับที่ย่อมหมายถึงความล้ำสมัย ไม่เหมาะสม ไม่คุ้มประโยชน์ ปัจจุบัน โลกก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ หรือเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่เรียกว่าเศรษฐกิจฐานความรู้ ความรู้จึงเป็นเครื่องมือจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ในสังคมสมัยใหม่ความรู้ที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ จะช่วยแก้ปัญหาได้ และนำสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นพลังสำคัญสำหรับการอยู่รอดและการพัฒนา ทั้งสำหรับบุคคลแต่ละคนและสำหรับสังคมประเทศชาติโดยรวม

2.1.2.3 วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

ในขณะที่การจัดการศึกษามุ่งเป้าหมายระยะยาวสำหรับการพัฒนาของแต่ละบุคคล และการพัฒนาสังคม แต่การจัดการศึกษาโดยทั่วไปย่อมมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งบรรลุหลายประการ ได้แก่

1. ให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยถ่ายทอดหรือปลูกฝังเนื้อหาความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ได้รับการศึกษาวางตัวได้เหมาะสมในสังคม และมีความสามารถประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจ หรือตามโอกาสของแต่ละคนได้ สถานศึกษาส่วนใหญ่ที่เรียกว่า โรงเรียน มหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียนรู้ สถานศึกษาปฐมวัย ทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการทางการศึกษา

2. เตรียมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ และจัดให้เด็กในวัยเรียนได้รับการศึกษาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองต่อเนื่อง โดยส่งเสริมเกื้อหนุนให้เด็กก่อนวัยเรียนขั้นพื้นฐาน ได้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย เชาวน์ปัญญา ความสนใจ ที่เหมาะสม มีความพร้อมในการศึกษาระดับสูงขึ้น ไป การจัดการส่วนนี้ โดยทั่วไปเป็นความร่วมมือระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครอง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น ส่วนเด็กในวัยเรียนทุกระดับจะได้รับการศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการเตรียมตัวระดับพื้นฐาน และเพื่อมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพการงานต่อไป

3. ให้โอกาสทางการศึกษา โดยเข้าถึงผู้รับบริการที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษามาก่อน ที่มีอยู่หลากหลาย การจัดการศึกษาลักษณะนี้มุ่งไปที่ผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มิสามารถเข้าเรียน ผู้ที่พลาดโอกาสได้รับการศึกษาในบางช่วงของชีวิต ผู้ที่มีปัญหาทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา การจัดการศึกษาเช่นนี้มักดำเนินการโดยสถานศึกษาเฉพาะด้าน เช่น โรงเรียนสอนคนตา

บอด โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หรือโดยวิธีการอื่นนอกระบบและตามอัธยาศัย เช่น ศูนย์การเรียนรู้ การศึกษาในระบบทางไกล เป็นต้น

4. ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาระดับสูงในเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์นี้มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้พัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์วิจัยระดับสูง มุ่งคิดค้นเนื้อหาสาระที่แปลกใหม่จากเดิม นอกจากนี้ยังรวมถึงการฝึกอบรมเฉพาะทาง เช่น ด้าน การเกษตร การอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นต้น มักดำเนินการในรูปแบบ การประชุมสัมมนา การฝึกอบรม การดูงาน การฝึกปฏิบัติเฉพาะ ฯลฯ

5. พัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เต็มตามความสามารถ และตอบสนองวิสัยทัศน์ ในการพัฒนาประเทศ วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาข้อนี้เน้นการพัฒนามนุษย์ในลักษณะ บูรณาการ คือให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม ความคิด ความสำนึก ความรับผิดชอบ ฯลฯ ซึ่งตามปกติควรเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา แต่หากสถานศึกษาไม่สามารถดูแลให้ครบถ้วนได้ ก็ต้องจัดส่วนเสริมเติมในลักษณะการฝึกอบรมเฉพาะ การแทรกใน กิจกรรม การเรียนการสอนปกติ หรือการใช้สื่อต่างๆช่วยเสริม วัตถุประสงค์ส่วนนี้ยังรวมไปถึงการพัฒนาทักษะและคุณภาพของผู้ที่ทำงานแล้วหรือผู้ที่ผ่านการศึกษาตามกระบวนการปกติ ให้สามารถติดตามความรู้ใหม่ๆและวิทยาการที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นตัววัดความสามารถในการจัดการของผู้บริหาร จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้บริหารต้องกำหนดเกณฑ์จากวัตถุประสงค์ที่ระบุ และผู้บริหารก็จะต้องได้รับการประเมินจากเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดด้วย

2.1.2.4 องค์ประกอบของการจัดการศึกษา

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษามี 8 องค์ประกอบ ได้แก่

1. สารระเนื้อหาในการศึกษา ในกรณีที่มีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ผู้จัดการศึกษามักจัดทำหลักสูตรเป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระ หลักสูตรเหล่านี้อาจเป็นหลักสูตรกลางที่ใช้สำหรับการศึกษาแต่ละระดับ แต่ขณะเดียวกันก็ควรเปิดโอกาสให้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถจัดเนื้อหา สาระที่เหมาะสมกับท้องถิ่นได้ด้วย เนื้อหาสาระในการศึกษานั้นควรทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ทั้งนี้ครู ต้องทบทวนเนื้อหาสาระที่ตนสอนเพื่อปรับแก้ไขให้ถูกต้องทันสมัย และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ ผู้เรียน หากเห็นว่าเนื้อหาผิดพลาดหรือล้าสมัย ควรแจ้งผู้บริหารให้ทราบ

2. ครู ผู้สอน หรือผู้ให้การเรียนรู้ ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระได้แก่ครูและอาจารย์ ซึ่งถือเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง บุคคลเหล่านี้ต้องได้รับการศึกษาอบรมมาทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการ

ถ่ายทอด เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้และสาระวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งสำหรับครูและอาจารย์คือต้องมีความตื่นตัวอยู่เสมอในการติดตามเรียนรู้เนื้อหาวิชาการวิชาชีพใหม่ๆ และวิทยาการด้านการเรียนการสอน ตลอดเวลาบางกรณีต้องมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ด้วย อนึ่ง ครูและอาจารย์ต้องพัฒนาความสามารถในการประยุกต์สาระเนื้อหาและองค์ความรู้ใหม่ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

3. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา สื่อและอุปกรณ์ต่างๆ เช่น อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ กระดานเขียน หนังสือ แบบเรียน สมุด ดินสอ ตลอดจนอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่มีราคาแพงทั้งหลาย เช่น อุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เหล่านี้ สื่อและอุปกรณ์เหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่รับผิดชอบ ดูแลให้สิ่งเหล่านี้มีอย่างเพียงพอ อยู่ในสภาพใช้งานได้ และใช้สื่อเหล่านี้เป็นส่วนช่วยให้เกิดการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ครูที่มีคุณภาพต้องสามารถผลิตและพัฒนาสื่อและอุปกรณ์การศึกษาสำหรับการสอนของตนด้วย

4. รูปแบบวิธีการเรียนการสอน การศึกษายุคใหม่นั้นมีความแตกต่างไปจากการศึกษายุคก่อนซึ่งเน้นที่ตัวครู ระบบการศึกษายุคใหม่เน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียน ดังนั้น รูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่จึงแตกต่างไปจากเดิม จึงเกิดคำว่า “ปฏิรูปการเรียนรู้” ซึ่งนำไปสู่กระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การระดมความคิด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนำขมนอกสถานที่เรียน การใช้อุปกรณ์เครื่องมือประกอบ รูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่ๆนี้ ผู้สอนพึงระมัดระวังเลือกใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนแต่ละกลุ่ม และจำเป็นต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ ประกอบกับการทำความเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนของตน

5. ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่สนับสนุนการศึกษา ในการจัดการศึกษา ยังมีผู้ที่รับผิดชอบที่อาจไม่ได้เป็นผู้ถ่ายทอดโดยตรงอีกหลากหลาย ได้แก่ ผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาที่ตนรับผิดชอบให้เป็นไปโดยเรียบร้อย นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ และยังจำเป็นต้องมีบุคลากรทางการศึกษาอื่นร่วมด้วย เช่น เจ้าหน้าที่ธุรการ งานทะเบียน งานโภชนาการและสุขอนามัย รวมทั้งฝ่ายสนับสนุนอื่นๆ

6. เงินทุนสนับสนุน การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุน ซึ่งผู้ลงทุนอาจเป็นรัฐบาลในฐานะผู้รับผิดชอบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้ปกครอง ผู้เรียน ชุมชน เป็นต้น เงินทุนเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดผลตามเป้าหมาย

7. สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม การจัดการศึกษาในระบบที่ยังต้องอาศัยชั้นเรียนยังเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นอาคารสถานที่ ห้องเรียน และบรรยากาศแวดล้อมที่ใช้ในการจัดการศึกษาจึงเป็นส่วนที่ขาดไม่ได้ ถึงแม้จะมีการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อทางไกลก็ตาม ก็ยังต้องมี

สถานที่สำหรับการบริหารจัดการ การผลิตและถ่ายทอดสื่อ หรือการทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ยังต้องใช้อาคารเป็นสถานที่สำหรับการจัดการเรียนการสอน สิ่งที่ผู้บริหารและผู้จัดการศึกษา ต้องสนใจดูแลคือความเพียงพอ เหมาะสม ปลอดภัย และการมีบรรยากาศแวดล้อมที่เอื้อการเรียนรู้ ส่วนครูก็ต้องรับผิดชอบในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม หากจำเป็นต้องใช้งบประมาณปรับปรุงก็ควรแจ้งผู้บริหารให้ช่วยดำเนินการ

8. ผู้เรียนหรือผู้ศึกษาถือเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นที่สุดของการจัดการศึกษา เพราะผู้เรียนคือผู้รับการศึกษา และเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา การปรับเปลี่ยนความรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นดัชนีชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาจึงครอบคลุมขั้นตอนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ การให้การศึกษาบรูณาการ การประเมิน และการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้เป้าหมายการจัดการศึกษาในภาพรวมจึงมิได้จำกัดวงแคบเฉพาะในสถานที่ แต่มุ่งที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีปรัชญาพื้นฐานสำคัญคือ “ทุกคนต้องเป็นส่วนสำคัญของการจัดการศึกษา และการศึกษาต้องจัดสำหรับคนทุกคน”

2.1.2.5 ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

มาตรา 6 ของกฎหมายระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

ตามความข้างต้น เป้าหมายของการจัดการศึกษาจึงอยู่ที่คนไทยโดยทั่วไป ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี มีประโยชน์ มีความครบถ้วนทุกด้าน คือ

1. ทางกาย คือมีสุขภาพดี สมบูรณ์ แข็งแรง หมายความว่าจัดการศึกษาต้องครอบคลุมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย เช่น ส่งเสริมการออกกำลังกาย ส่งเสริมกีฬา ส่งเสริมความรู้ด้านโภชนาการ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่เอื้อต่อสุขลักษณะปลอดจากภาวะมลพิษ ปลอดจากยาเสพติด และปลอดจากภัยทั้งหลายที่อาจกระทบกระเทือนต่อสุขภาพอนามัยของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นภัยจากมนุษย์ (อุบัติเหตุ การประทุษร้าย) หรือธรรมชาติ (น้ำท่วม ไฟไหม้ พายุ โรคภัยไข้เจ็บ) นอกเหนือจากหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยแล้ว ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาต้องคาดการณ์และเตรียมการป้องกันไว้ล่วงหน้าเพื่อผ่อนคลายหรือแก้ไขปัญหาล่วงหน้าได้ทันการณ์

2. ทางจิตใจ คือมีจิตใจที่อดทนเข้มแข็ง สามารถเผชิญกับปัญหาหลากหลายที่เกิดขึ้นได้อย่างมีสติ มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยในตัวเอง สามารถอดทนอดกลั้นต่อแรงกดดันต่างๆ

3. ทางสติปัญญา คือการใช้ความคิดและเหตุผล

4. ความรู้ คือการมุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคมปัจจุบัน ได้แก่ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ความรู้และทักษะด้านภาษา คณิตศาสตร์ ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย การประยุกต์ภูมิปัญญาไทย ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

5. คุณธรรมและจริยธรรม แสดงออกในรูปของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความละเอียดต่อการประพฤตินในทางเสื่อมเสียหรือก่อให้เกิดผลเสียหายต่อผู้อื่น และสังคม

6. มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต รักวัฒนธรรมไทย มีเอกลักษณ์ไทย มีมรรยาทและการวางตนในสังคม รู้จักประมาณตนเอง

7. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผู้ได้รับการศึกษาจะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ประณีประนอม มีความเมตตา กรุณา มีสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น และดำเนินบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสม

คุณลักษณะที่กล่าวข้างต้น อันเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษานี้ เริ่มต้นที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาซึ่งจะเป็นผู้ปลูกฝังถ่ายทอดอบรม หมายความว่าครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาต้องเป็นตัวอย่างที่ดี คือรักษาหรือพัฒนาคุณลักษณะที่ดีไว้เป็นแบบอย่างคุณลักษณะที่ดีอันเป็นที่พึงประสงค์นี้ถือเป็นมาตรฐานหรือดัชนีชี้วัดครู ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา โดยผู้นำชุมชน และประชาชนต้องช่วยกันส่งเสริมสนับสนุน ยกย่องและตั้งความคาดหวังให้แม่แบบสำหรับลูกหลานตนให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณลักษณะดังกล่าว เพราะหากแม่แบบไม่ดีเยาวชนก็จะยึดถือเป็นแบบอย่างการประพฤติปฏิบัติของพวกเขาตามไปด้วย

2.1.2.6 ดัชนีชี้วัดและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษา

ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษานั้น เน้นที่คุณภาพของผลผลิตของกระบวนการศึกษาเป็นหลัก ส่วนปริมาณเป็นปัจจัยรอง กล่าวคือ การจัดการศึกษาต้องมุ่งถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ในเชิงคุณภาพเป็นเกณฑ์ โดยมีดัชนีชี้วัดบางประการ ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพของผู้เรียน คุณภาพของผู้เรียนถือว่าเป็นผลที่เกิดจากการจัดการศึกษา คำว่า "คุณภาพของผู้เรียน" มีความหมายครอบคลุมหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ทักษะ และพฤติกรรม ดัชนีชี้วัดคุณภาพของผู้เรียนซึ่งจะใช้วัดผลการจัดการศึกษาต้องเป็นผลทางตรงหรือทางอ้อมที่มาจากจัดการศึกษา ไม่ใช่ผลบังเอิญหรือผลที่ไม่เกี่ยวข้องกัน เช่น สถานศึกษาอาจสอนไม่ดี แต่นักเรียนทำคะแนนผลสอบได้ดีเพราะไปรับการสอน

พิเศษ หรือผู้ปกครองกวดขันดูแลและสั่งสอนเพิ่มเติม ในแง่คุณภาพของผู้เรียน ครูควรกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (วัตถุประสงค์ที่วัดได้จริง) ที่มุ่งให้เกิดขึ้น อันเป็นผลจากการจัดการเรียนการสอนของครู และประเมินวัตถุประสงค์ดังกล่าวเพื่อวัดประสิทธิภาพของวิธีการสอนของตน

2. คุณภาพของการจัดการเรียนการสอน คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนขึ้นกับปัจจัยหลายประการซึ่งเป็นปัจจัยชี้วัดในระบบประกันคุณภาพการศึกษา เช่น คุณภาพของครู สภาพแวดล้อม รูปแบบและระบบการเรียนการสอน สื่อและเทคโนโลยี กระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ถือเป็นส่วนหนึ่งที่นำมากำหนดเป็นดัชนีชี้วัดคุณภาพของการจัดการศึกษาได้ ครูต้องถือว่าการพัฒนาคุณภาพของการสอนนั้น เป็นความท้าทายของอาชีพครู และต้องไม่หยุดยั้งในการปรับปรุงคุณภาพดังกล่าว ทั้งโดยการค้นคิดเองหรือการเข้ารับการอบรมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อศิษย์ของตน

3. ความคุ้มค่าในการจัดการศึกษา เนื่องจากการจัดการศึกษาต้องใช้จ่ายความคุ้มค่าจึงถือเป็นดัชนีชี้วัดการจัดการศึกษาด้วย คำว่าความคุ้มค่านี้มีได้หมายถึงการประหยัดด้านงบประมาณ แต่เพียงอย่างเดียว แต่หมายความว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษานั้นให้ผลคุ้มกับการลงทุนหรือไม่บ่อยครั้งเราพบว่า ค่าใช้จ่ายจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนอาจสูงกว่าการจัดการศึกษานอกระบบ แต่ต้องถือว่าคุ้มค่า เพราะผู้เรียนมีโอกาสได้ร่วมในสังคม มีเพื่อน มีผู้ใหญ่คำแนะนำปรึกษาต่าง ๆ แต่ในทางตรงกันข้าม หากพบว่าจัดการศึกษาในชั้นเรียนนำไปสู่ การติดยาเสพติด การมั่วสุมทางเพศ ความเสื่อมทางศีลธรรม หรือความไม่ปลอดภัยต่อสุขภาพและชีวิต ก็ต้องถือว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สร้างผลดังกล่าวไม่คุ้มค่า และหากการศึกษาของทั้งระบบโรงเรียนนำไปสู่สถานะอันไม่พึงปรารถนานานัปการประการ ก็จำเป็นที่ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาหรือผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต้องทบทวนแก้ไขโดยเร็ว

4. ผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา ผลลัพธ์หรือผลสะท้อนหมายถึงผลต่อเนื่องที่เกิดจากการจัดการศึกษา เช่น นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนประจำจังหวัดแห่งหนึ่งได้คะแนนระดับดี ถือเป็นส่วนหนึ่งของคุณภาพผู้เรียน ส่วนนักเรียนจากโรงเรียนนี้สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงได้เป็นจำนวนมาก ถือเป็นผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาของโรงเรียนนี้ และการที่ศิษย์เก่าของโรงเรียนไปประสบความสำเร็จในอาชีพการงาน ก็ถือเป็นผลลัพธ์ต่อเนื่องกันไป ส่วนผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาในภาพรวมของประเทศหนึ่ง ก็พิจารณาได้จากความเจริญของประเทศ สภาพปัญหาภายในประเทศ หรือความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ส่วนหนึ่งอันเกิดจากคุณภาพของประชากรที่ได้รับการศึกษาของประเทศ เป็นต้น

ดัชนีชี้วัดข้างต้นนี้เป็นเพียงตัวบ่งชี้กว้างๆ ที่ผู้บริหารต้องไปแจกแจงรายละเอียดเพื่อวัด

สัมฤทธิ์ผลของการบริหาร ครุณาไปกำหนดเป้าหมายผลการสอนของตน ส่วนผู้แทนชุมชนและท้องถิ่นหรือผู้ปกครองอาจเลือกประยุกต์เพื่อประเมินความสำเร็จของการเรียนการสอนหรือการจัดการศึกษา ทั้งนี้ การกำหนดดัชนีชี้วัดผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวมิได้มุ่งเพียงประเมินความดีความชอบหรือฐานะตำแหน่งของบุคคล แต่ควรนำไปใช้เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ทราบสถานภาพของตนเอง เปรียบเสมือนกระจกส่องตัวเอง อันจะเป็นประโยชน์สำหรับการปรับปรุงพัฒนาหรือแสวงหาความช่วยเหลือสนับสนุนต่อไป

2.1.2.7 การกระจายอำนาจการจัดการศึกษา

1. ความหมายของการกระจายอำนาจ

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายการกระจายอำนาจไว้ดังนี้ ภาณุวัฒน์ กักคิงส์ (2541: 34-37); บุญถือ ทองอยู่ (2536: 13) ; Brown (อ้างถึงใน วันชัย ดนัยตโมนุท 2543: 3-4) ; Bray (1984)(อ้างถึงในภัทรนันท์ พัตติยะ 2542: 20-21) ; Prescador (1985: 1317), Kemmerer (1994: 1421)(อ้างถึงใน สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2543: 10) ได้ให้ความหมายการกระจายอำนาจว่า หมายถึง การที่รัฐให้อำนาจในการตัดสินใจ (Decision Making Power) การจัดสรรหรือการแบ่งอำนาจหน้าที่ในการบริหารระดับสูงของรัฐบาลไปสู่หน่วยงานระดับล่าง ในการทำงานที่จะสามารถดำเนินการจัดการและการบริหารการศึกษาในลักษณะที่องค์อำนาจหน้าที่ (Authority) แก่ท้องถิ่นได้ร่วมกันให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน ทุกเพศทุกวัยที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณของท้องถิ่น ต่าง ๆ มีอำนาจในการดูแลกิจการหลาย ๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการแทบทุกอย่างในท้องถิ่น และสอดคล้องกับความหมายของการกระจายอำนาจทางการศึกษา ในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเผยแพร่ สนับสนุน ส่งเสริมและทำนุบำรุงศาสนา ตลอดจนการจัดกิจกรรมไปสู่จังหวัด อำเภอ และหน่วยปฏิบัติ

พิณสุดา สิริขันธ์ (2541: 35) ; เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ (2541: 17) และ วันชัย ดนัยตโมนุท และไกร เกษทัน (2543: 6) กล่าวว่า การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาเป็นการถ่ายโอน (Transfer) อำนาจ (Power) อำนาจหน้าที่ (Authority) และความรับผิดชอบจากศูนย์หรือศูนย์รวมอำนาจ ไปสู่ส่วนต่าง ๆ ขององค์กร หรือตามระดับชั้นองค์กร โดยให้ทุกส่วนขององค์กรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ไปยังพื้นที่หรืออาณาเขตรอบๆ จากระดับบนไปสู่ระดับล่างหรือจากระดับชาติไปสู่ท้องถิ่น เป็นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้หน้าที่ความรับผิดชอบในการตัดสินใจทางการบริหารการศึกษาจากส่วนกลางไปสู่ระดับล่างหรือระดับปฏิบัติ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ในท้องถิ่น หน่วยงานและสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การมอบอำนาจในการบริหารต่างๆ จากองค์กร

ปกครองส่วนกลางให้กับชุมชนหรือท้องถิ่นหรือหน่วยงานระดับล่างรับผิดชอบรวมทั้งด้านการศึกษาผู้บริหารระดับล่างมีอิสระในการตัดสินใจ

2. การกระจายอำนาจทางการศึกษา

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2541: 23) ได้เสนอแนวคิดการกระจายอำนาจทางการศึกษาหลายลักษณะ

1) แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษาแต่เดิมนั้นเป็นการถ่ายโอนอำนาจในการตัดสินใจในภารกิจด้านบุคลากร หลักสูตร และงบประมาณจากคณะกรรมการกลางไปให้ท้องถิ่น

2) เมื่อผู้บริหารระดับล่างหรือล่างสุดขององค์กรมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจและมีข้อมูล ที่จำเป็นในการตัดสินใจ องค์กรนั้นก็จะมีลักษณะเป็นการกระจายอำนาจ เมื่ออำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจมีศูนย์รวมอยู่ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์กร องค์กรนั้นก็จะมีลักษณะเป็นการรวมอำนาจ

3) การกระจายอำนาจเป็นวิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการตอบสนองตามความต้องการของท้องถิ่น คุณภาพของการให้บริการและการลดค่าใช้จ่าย

4) การกระจายอำนาจในองค์กรเป็นการมอบอำนาจในการตัดสินใจเฉพาะเรื่องไปให้หน่วยงานย่อย

5) การกระจายอำนาจเป็นการที่อำนาจ (Power) กระจายไปยังบุคคลต่าง ๆ

6) การกระจายอำนาจเป็นที่ผู้บริหารแต่ละระดับในสายบังคับบัญชาที่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจในองค์กรแบบรวมอำนาจ ผู้บริหารระดับสูงจะตัดสินใจในองค์กรแบบกระจายอำนาจ การตัดสินใจในเรื่องคล้ายกันนั้นจะกระทำในระดับล่าง

7) การกระจายอำนาจเป็นการที่อำนาจหน้าที่ (Authority) ในการตัดสินใจถูกแบ่งหรือจัดสรรให้ผู้มีบทบาทต่าง ๆ ในองค์กร

8) การกระจายอำนาจเป็นการแพร่กระจาย (Diffusion) ของอำนาจในการตัดสินใจ เมื่ออำนาจทั้งหมดอยู่ ณ จุดใดจุดหนึ่งในองค์กร องค์กรนั้นก็จะมีโครงสร้างแบบรวมอำนาจ ถ้าอำนาจกระจายไปยังบุคคลต่าง ๆ องค์กรนั้นก็กระจายอำนาจ

9) การกระจายอำนาจเป็นการถ่ายโอน (Transfer) อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบจากส่วนกลางหรือส่วนรวมอำนาจไปสู่ส่วนต่าง ๆ ขององค์กร

จะเห็นได้ว่าการกระจายอำนาจทางการศึกษาเป็นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบจากส่วนกลางหรือศูนย์รวมอำนาจไปยังพื้นที่หรืออาณาเขตรอบ ๆ จากระดับบนไปสู่ระดับล่าง หรือจากระดับชาติไปสู่ท้องถิ่นเป็นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ

ทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้

3. มิติของการกระจายอำนาจทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 มิติ ดังนี้

1) การกระจายอำนาจตามแนวตั้งหรือตามแนวนอน (Vertical Horizontal Decentralization) โดยที่การกระจายอำนาจตามแนวตั้งเป็นการที่อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจถูกแบ่งลงมาให้ตาม ลำดับชั้น การกระจายอำนาจตามแนวนอนนั้นเป็นการกระจายอำนาจหน้าที่ให้แก่สายอำนาจการ (Staff) สายวิชาการ หรือมิใช่สายบังคับบัญชา (Non-Line) ที่ดำรงตำแหน่งในระดับใด ๆ ภายในองค์กร ทั้งนี้เพราะในองค์กรนั้นมีนักวิชาการที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะชั้นสูง การกระจายอำนาจตามแนวนอนเป็นการกระจายอำนาจที่เป็นทางการ หรืออำนาจที่ไม่เป็นทางการ (Informal Power) ออกจากสายบังคับบัญชาไปสู่บุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้บริหาร (Nonmanagers) ดังนั้นบุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้บริหารจึงควบคุมการตัดสินใจ

2) การกระจายอำนาจโดยคัดเลือกอำนาจที่จะกระจาย หรือโดยการกำหนดความเท่าเทียมกันของอำนาจที่จะกระจาย (Selective / Parallel Decentralization) หมายถึง การกระจายอำนาจในการตัดสินใจเฉพาะบางเรื่องไปให้บุคคลอื่นในองค์กร แต่อำนาจในการตัดสินใจอีกหลาย ๆ เรื่องยังคงอยู่ที่ศูนย์กลาง หรือศูนย์รวมอำนาจ การกระจายอำนาจโดยคัดเลือกที่จะกระจายจึงเป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ (Different Decisions) ไปสู่สถานที่ต่างๆ (Different Places) ภายในองค์กรการกระจายอำนาจในลักษณะนี้จึงเป็นการจัดสรรอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจเฉพาะบางเรื่องที่คัดเลือกหรือคัดสรรแล้วไปให้ผู้ได้บังคับบัญชาในระดับต่างๆ แต่อำนาจในการตัดสินใจส่วนใหญ่ยังคงอยู่ที่ส่วนกลาง

การกระจายอำนาจโดยการกำหนดความเท่าเทียมกันของอำนาจที่จะกระจาย (Parallel Decentralization) หมายถึง การกระจายอำนาจการตัดสินใจส่วนใหญ่ แต่ไม่ใช่ทั้งหมดให้แก่บุคคลที่มีบทบาทเหมือนกันหรือเป็นผู้บริหารในระดับเดียวกัน เป็นการกำหนดความเท่าเทียมกันของอำนาจหน้าที่ที่จะกระจายไปสู่แต่ละระดับของการบังคับบัญชา การกระจายอำนาจโดยการกำหนดความเท่าเทียมกันของอำนาจที่จะกระจายเป็นการกระจายอำนาจตัดสินใจประเภทต่างๆ ไปสู่สถานเดียวกัน นั่นคือ ผู้บริหารในระดับเดียวกันจะได้รับอำนาจการตัดสินใจประเภทต่างๆ เหมือนกันหรือเท่าเทียมกัน

จะเห็นได้ว่า การกระจายอำนาจนั้นมักจะเป็นการกระจายอำนาจโดยการคัดเลือกเสมอ อำนาจในการตัดสินใจบางเรื่องยังอยู่ที่ผู้บริหารสูงสุดการกระจายอำนาจตามแนวตั้งและตามแนวนอนมิใช่เป็นสิ่งที่ตรง กันข้าม ทั้งนี้เพราะสามารถกระจายอำนาจตามแนวตั้งให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชาและกระจายอำนาจตามแนวนอนให้แก่สายอำนาจการหรือสายสนับสนุนในเวลาเดียวกันก็ได้

4. รูปแบบการกระจายอำนาจทางการศึกษา รูปแบบการกระจายอำนาจทางการศึกษา อาจแบ่งได้ 3 รูปแบบ คือ

1) การกระจายอำนาจในองค์กร (Organizational Decentralization) การกระจายอำนาจในองค์กร เป็นการให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตัดสินใจในเรื่องสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้นักเรียน เป็นการกระจายอำนาจตามแนวตั้ง (Vertical Decentralization) ให้แก่โรงเรียนมากกว่าจะเป็นการกระจายอำนาจตามแนวนอน (Horizontal Decentralization) ให้แก่เขตการศึกษา การกระจายอำนาจในองค์กรคล้าย ๆ กับประชาธิปไตย แบบมีตัวแทน (Representative Democracy) มีกฎระเบียบในการมอบหน้าที่การตัดสินใจให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวอย่างการกระจายอำนาจในองค์กร

2) การกระจายอำนาจทางการเมือง (Political Decentralization) การกระจายอำนาจทางการเมืองเป็นการให้ผู้ปกครองในโรงเรียนของรัฐตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่บุตรหลานของตนกำลังศึกษาอยู่ การกระจายอำนาจทางการเมืองนั้นแต่ละโรงเรียนจะต้องมีคณะกรรมการโรงเรียน (Board of Governor) ซึ่งมีบทบาทและอำนาจหน้าที่โดยตรงในการกำหนดนโยบายของโรงเรียน มีอำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งครูใหญ่ คณะกรรมการโรงเรียนจะประกอบด้วยตัวแทนของครูและตัวแทนของบุคคลที่จะได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจของคณะกรรมการโรงเรียน การดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนคล้ายกับแนวคิดของลักษณะประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participation Democracy)

3) การกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจ (Economic Decentralization) การกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นการให้ผู้ปกครองมีสิทธิในการเลือกโรงเรียนให้แก่บุตรหลาน จากนั้นงบประมาณการศึกษาจะถูกจัดสรรไปให้โรงเรียนที่ผู้ปกครองส่งบุตรหลานของตนเข้าศึกษา ในการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจนั้น นอกจากจำเป็นต้องมีคณะกรรมการโรงเรียนแล้วเก็บภาษีการศึกษา จะต้องผูกพันกับจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนด้วยการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจถือว่าผู้ปกครองคือผู้บริโภครวมและโรงเรียนคือผู้จำหน่ายหรือผู้จัดการทางการศึกษา

5. วิธีการกระจายอำนาจทางการศึกษา วิธีการในการกระจายอำนาจทางการศึกษา อาจกระทำได้ดังนี้

1) การแบ่งอำนาจ (Decentralization) การแบ่งอำนาจเป็นการจัดสรรหรือถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจจากส่วนกลาง หรือศูนย์รวมอำนาจไปสู่หน่วยงานระดับล่างในสายการบังคับบัญชาของรัฐบาลกลางเพื่อสะดวกในการดำเนินกิจการ เช่นถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค จังหวัดหรือหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่ ผู้ได้รับการแบ่งอำนาจเป็นผู้รับผิดชอบในผลของการตัดสินใจในเรื่องที่ได้รับการแบ่งอำนาจ

2) การมอบอำนาจ (Delegation) การมอบอำนาจเป็นการที่ผู้บริหารที่มีอำนาจสูงสุดในหน่วยงานหรือในส่วนกลาง จัดสรรหรือถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจไปยังผู้บริหาร

ระดับล่างขององค์กรเพื่อตัดสินใจได้เร็วมากขึ้น ไม่ต้องผ่านขั้นตอนตามลำดับขั้นขึ้นไป เป็นการถ่ายโอนอำนาจไปยังหน่วยงานของรัฐหรืออำนาจให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการโรงเรียน อธิบดีมอบอำนาจให้ผู้ช่วยราชการ โรงเรียน เป็นต้น ซึ่งผู้มอบอำนาจยังคงเป็นผู้รับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจที่ได้รับมอบหมายไปแล้ว

3) การโอนอำนาจ หรือการให้อำนาจ (Devolution) การโอนอำนาจหรือการให้อำนาจเป็นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจจากส่วนกลางหรือระดับบนไปยังระดับล่างอย่างสมบูรณ์ โดยมีกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวกับการโอนอำนาจอย่างชัดเจน ผู้บริหารระดับล่างจึงมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย เช่น การคอนอำนาจให้เทศบาลจัดการศึกษา ผู้โอนอำนาจได้ตัดตัวเองขาดออกจากอำนาจที่โอน ดังนั้นจึงไม่มีอำนาจหรือมีเพียงเล็กน้อยในการควบคุมการดำเนินการในภารกิจที่ได้โอนอำนาจไปแล้ว

4) การให้ออกชนดำเนินการ (Privatization) การให้ออกชนดำเนินการเป็น การถ่ายโอนอำนาจให้ออกชนที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคลดำเนินการแทนรัฐ เป็นการมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างใดอย่างหนึ่งของทางราชการให้ออกชนดำเนินการแทน เช่น การโอนอำนาจให้เทศบาลจัดการศึกษา หรือสนับสนุนให้ภาคเอกชนลงทุนในการดำเนินการบางอย่าง เช่น ขายกิจการของรัฐในเอกชนสนับสนุนให้ออกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

6. เงื่อนไขที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการกระจายอำนาจทางการศึกษา

ความสำเร็จของการกระจายอำนาจทางการศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญหลายประการ ดังนี้

1) บริบททางวัฒนธรรม บริบททางวัฒนธรรมของประเทศเกี่ยวข้องกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการกระจายอำนาจ เช่น ค่านิยมของชุมชนที่มีต่อการสนับสนุน โรงเรียน ค่านิยมของชุมชนที่มีต่อหลักสูตร ท้องถิ่น พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของสังคม

2) การสนับสนุนทางการเมืองการกระจายอำนาจมักจะได้รับการต่อต้านในหลายลักษณะ เช่น ผู้มีอำนาจจากส่วนกลางจะดำเนินการอย่างล่าช้าในการมอบอำนาจ การให้ข้อมูล การจัดสรรทรัพยากร หรือสร้างข้อขัดแย้งในเรื่องเกี่ยวกับนโยบาย หากผู้มีอำนาจทางการเมืองส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจ และถือว่าการกระจายอำนาจเป็นความสำคัญอันดับสูงๆ ของการบริหาร ก็จะช่วยให้การกระจายอำนาจประสบความสำเร็จ

3) การวางแผนและการจัดการ การกระจายอำนาจจำเป็นจะต้องกำหนดเป็นนโยบาย นำนโยบายจัดทำแผนและปฏิบัติตามนโยบายและแผนที่กำหนดในการดำเนินการกระจายอำนาจ และจำเป็นต้องมีระบบและเครือข่ายการสื่อสารที่ดี ด้วยเหตุนี้ จึงมีการวางแผนและมีการจัดการที่ดีเกี่ยวข้องกับความสำเร็จและความล้มเหลวของการกระจายอำนาจ

4) การตระหนักของผู้เกี่ยวข้อง

- (1) ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจควรอยู่ใกล้กับภารกิจที่จะต้องปฏิบัติให้มากที่สุด
- (2) ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจควรมีความรู้และความเข้าใจในภารกิจนั้นๆ
- (3) มีความเชื่อว่าผู้รับอำนาจมีความสามารถในการตัดสินใจในภารกิจที่ได้รับ

มอบหมาย

(4) การมีวัตถุประสงค์ นโยบาย และมาตรการที่ชัดเจน แต่การนำนโยบายไปปฏิบัติกันแต่ละท้องถิ่นไม่จำเป็นจะต้องเหมือนกัน

5) การเพิ่มอำนาจให้แก่ท้องถิ่น (Local Empowerment) (สุภรณ์ สภาพงษ์, 2543: 65) เสนอแนวคิดไว้ว่า เงื่อนไขความสำเร็จที่ทำให้การปฏิรูปการเรียนรู้ของสังคมมีประสิทธิภาพ คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกันในการทำงาน และเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องส่งเสริม ช่วยเหลือ สนับสนุน โดยสรุป การกระจายอำนาจเป็นการถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นและโรงเรียน ดังนั้น ชุมชน ท้องถิ่น และโรงเรียนจึงควรมีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสม มีทรัพยากรที่จำเป็นอย่างเพียงพอ มีอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งหลาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะไปสู่ความสำเร็จของการกระจายอำนาจ แต่หากส่วนกลางมอบแต่ความรับผิดชอบให้แก่ชุมชน ท้องถิ่น และโรงเรียน แต่ไม่มีอำนาจที่เหมาะสม ความสำเร็จในการกระจายอำนาจก็เกิดขึ้นได้ยาก

กระทรวงศึกษาธิการและเขตพื้นที่การศึกษาให้โรงเรียนมีอำนาจในการตัดสินใจในการบริหารและพัฒนาโรงเรียนตามกรอบระเบียบและหลักการที่กำหนดและผู้บริหาร ระดับสูงของโรงเรียนได้แบ่งแยกอำนาจและความรับผิดชอบของตนไปยังคณะกรรมการ บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารระดับรองที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลงานบริหาร ตลอดจนคณะครู มีอำนาจในการตัดสินใจและดำเนินการบริหารด้าน ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กำกับ และส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมของโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ (2544: ๗), ฤทธิ มาตรการเยี่ยม (2544:41), นงลักษณ์ วิรัชชัย (2545: ๗), ชุมศักดิ์ อินทรักษ์และคณะ(2548: 17), David, (อ้างถึงใน อุทัย บุญประเสริฐ, 2545:13) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยสรุปรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน แบ่งเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและลักษณะงานในหน้าที่และลักษณะอื่น ๆ ของโรงเรียนตามรูปแบบการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน (SBM) การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) เป็นแนวทางการบริหารที่ยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการด้วยตนเองเป็นหลัก ทำให้เกิดความคล่องตัวและมีอิสระมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องตามมาตรา 39 และมาตรา 40 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุให้กระทรวงกระจายอำนาจและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ผู้วิจัยได้ใช้เป็นข้อมูลในการอ้างอิง และสร้างแบบสอบถามเพื่อการศึกษาการปฏิบัติงานบริหารจัดการภารกิจ 4 งาน

จากแนวคิดและผลการวิจัยต่าง ๆ กล่าวได้ว่า การกระจายอำนาจจัดการศึกษาของผู้บริหาร น่าจะมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการบริหารการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคใต้ และน่าจะมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น การจัดสภาพแวดล้อม และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น

การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการให้บุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่ายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอกโรงเรียน ทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และบุคลากรในชุมชนเป็นรูปคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา มีส่วนร่วมคิดร่วมทำ และร่วมตัดสินใจในการกำหนด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจของโรงเรียน กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียน กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบสายงานการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และการบริหารทั่วไปให้ความเป็นชอบและกำกับติดตามผล

2.2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ธงชัย สันติวงษ์ (2543:138) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในการบริหาร คือ วิธีบริหารที่ผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการได้เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการวางแผน ช่วยเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของนักบริหารตลอดจนการให้โอกาสและมีอิสระกับกลุ่มที่จะตัดสินใจทำงานเองภายใต้เป้าหมายและนโยบายที่มอบหมายไว้ให้อย่างกว้างๆ

Chell (2000) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมเป็นลักษณะของการเข้าไปสัมพันธ์กับกิจกรรมโดยตรงของผู้ใต้บังคับบัญชาโดยที่พวกเขาเข้าไปแบ่งปันการควบคุม ผลลัพธ์ขององค์การตลอดจนมีความเท่าเทียมในสิทธิ นอกจากนี้การปฏิสัมพันธ์จะต้องคำนึงถึงองค์การ และโครงสร้างหน้าที่ทางสังคมอีกด้วย

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นการที่บุคคลได้เข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมเสียสละเวลาแรงงาน วัสดุ อุปกรณ์และอื่นๆ ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจและอารมณ์ของบุคคล ดังนั้นการมีส่วนร่วมควรทำ ด้วยความสมัครใจ และตั้งอยู่บนพื้นฐานความเสมอภาคซึ่งการให้สมาชิก เข้ามามีส่วนในการปฏิบัติอย่างแท้จริงจะทำให้บุคคล ชุมชน เกิดความรู้สึกว่าตนเองได้ลงทุน มีความผูกพันและอุทิศพลังทุกอย่างเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ

อมเรศ ศิลาอ่อน (2543: 83-84) ได้กล่าวถึงความสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ประการหนึ่งคือให้ทุกสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การศึกษาของชาติไม่ควรถือว่าเป็นภารกิจผูกขาดของหน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่ง เพราะเมื่อหน่วยงานอื่นของสังคม หรือส่วนอื่นไม่มีส่วนร่วมเขาก็ละทิ้ง และไม่สนใจภารกิจด้านการศึกษา พ่อแม่เห็นว่าหน้าที่หล่อหลอมเยาวชนเป็นภารกิจของครู เขาก็ไม่ต้องทำหน้าที่ ยกภารกิจทั้งหมดให้ครู เมื่อเด็กอยู่ที่บ้านก็ไม่สอนเด็กเพิ่มเติม เพราะคิดว่าครูสอนหมดแล้ว เรื่องเช่นนี้เกิดขึ้นจริงในทุกวันนี้ แต่ถ้าเผยแพร่แนวคิดไปว่า การศึกษาเป็นเรื่องของการจะพัฒนาลูกไม่ใช่ยกหน้าที่ให้เป็นของครูแต่เพียงผู้เดียว ทุกกระทรวง ทุกกรม ทุกคน ในสังคมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ่อแม่ต้องมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของคนรุ่นต่อไป เพราะคุณภาพของคนเหล่านั้นจะกำหนดชะตากรรมของชาติในอนาคต

สุรพล นิติไกรพจน์ (2544: 67) ได้กล่าวถึงเรื่องของการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นว่า กฎหมายการศึกษาแห่งชาติได้เตรียมกลไกเอาไว้แล้ว ในอนาคตท้องถิ่นจะต้องเข้ามารับผิดชอบการศึกษา ขั้นแรกจึงให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม จากนั้นพัฒนาไปสู่การที่เขาเอาไปทำเอง หรือมารับไปทำก็ได้โดยในกรอบของการจัดระบบบริหาร เขตพื้นที่ที่ได้เตรียมเรื่องนี้ไว้ชัดเจน คือ กำหนดให้ตัวแทนท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นกรรมการ บริหารเขตพื้นที่ มาร่วมเป็นกรรมการบริหาร โรงเรียน กำหนดให้ท้องถิ่นมีบทบาทสนับสนุนงบประมาณ หรือแผน หรือนโยบาย หรือ คน หรือ สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ให้กับโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่น ได้ และทั้งหมดนี้อยู่ในกฎหมายขั้นตอน และแผนการกระจายอำนาจด้วย ตามกฎหมายการเข้ามามีส่วนร่วมไม่ใช่เข้ามานั่งเฉย ๆ แต่จะมีอำนาจในการบริหาร โรงเรียน ในการตัดสินใจเรื่องงบประมาณ จากการศึกษาที่ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในเรื่อง การศึกษาท้องถิ่นจะเข้มแข็งขึ้นมา ได้เรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการ มีประสบการณ์ตรงในการที่จะดำเนินงานของตนต่อไปในอนาคตอาจจะตั้งโรงเรียนขึ้นมาเองก็ได้

2.2.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

อุทัย บุญประเสริฐ (2545: 113-114) ได้กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ของกรมศึกษา ชุมติ ซึ่งได้สรุปรูปแบบ การมีส่วนร่วมเป็น 10 ประการคือ

1. การมีส่วนร่วมประชุม
2. การมีส่วนร่วมในการออกเงิน
3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
5. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์

6. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
7. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค
8. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่มหรือผู้ร่วมงาน
9. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน
10. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

การบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานหรือ School – Based Management: SBM เป็นรูปแบบหนึ่งของการบริหารสถานศึกษาที่มีหลักการ มีที่มาชัดเจนและแบบแผนที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง ที่เด่นชัด ในเรื่องของการกระจายอำนาจ การบริหารและจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาและชุมชน เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยตรงในลักษณะที่เป็นผู้ร่วมงาน ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษาทั้งผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียนโดยการดำเนินการให้การศึกษาศาสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน และสังคมได้อย่างเหมาะสมรวดเร็วและทันการ การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น

สรุปได้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมมี 2 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมตามกระบวนการ
  - (1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน
  - (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการปฏิบัติตามแผน
  - (3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
  - (4) การมีส่วนร่วมตรวจสอบการปฏิบัติตามงาน
  - (5) การมีส่วนร่วมประเมินติดตามผล
  - (6) การมีส่วนร่วมปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา
2. รูปแบบการมีส่วนร่วมตามระดับของการมีส่วนร่วม
  - (1) การเป็นผู้นำ
  - (2) การเป็นผู้ร่วมงาน
  - (3) การเป็นที่ปรึกษา
  - (4) การเป็นผู้ให้การสนับสนุน
  - (5) การเป็นกรรมการ
  - (6) การมีส่วนร่วมในบางโอกาส

2.2.3 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการทำ งานสามารถเปิดโอกาสให้สามารถแสดงออกในหลายทศนะ ซึ่งได้มีผู้ศึกษา และเสนอแนวความคิดไว้ดังนี้

Delbecq and Andrew (2000: 466–492) ได้กล่าวถึงรูปแบบของกระบวนการ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน 5 รูปแบบดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลรายละเอียดของโครงการต่าง ๆ
2. การวิเคราะห์ หรือสรุปปัญหา
3. การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
4. ดำเนินการแก้ไขปัญหา
5. ติดตาม และประเมินผลความสำเร็จของโครงการ เพื่อนำ ไปสู่การพัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

Cohen and Uphoff (1990: 213–214) ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิดคือ

1. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation)

นอกจากนี้ Cohen and Uphoff ได้เสนอลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้บริหารเพิ่มเติม คือ

1. การร่วมประชุมกลุ่มผู้ทำ กิจกรรมในสถานประกอบการนั้นๆ กล่าวคือ ผู้บริหารกิจการได้มีส่วนร่วมในการเข้าประชุมตามวัน และเวลาที่มีการประชุม
2. การร่วมวางแผนในการประกอบธุรกิจ คือ การที่บุคคลซึ่งเป็นผู้บริหารกิจกรรมมีส่วนร่วมเสนอแนวความคิดใหม่ๆ ในการปรับปรุงกิจกรรมในธุรกิจ เช่น การตลาดก็มีการเสนอให้หาตลาดใหม่ก็คือว่าเป็นการร่วมวางแผน เป็นต้น
3. การร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรม คือการที่ผู้บริหารกิจการมีส่วนในการคัดเลือกกิจกรรมที่จะมีขึ้นในสถานประกอบการนั้น ๆ
4. การร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ คือการที่ผู้บริหารกับการได้มีโอกาสลงมือกระทำการในกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นในสถานประกอบการนั้นๆ
5. การร่วมประเมินผลในกิจกรรมต่างๆ คือการที่ผู้บริหารกิจการมีโอกาสเป็น

ผู้ตรวจสอบ และติดตามผลงานของกิจกรรมที่เกิดขึ้น

6. การร่วมได้รับประโยชน์จากการประกอบกิจการ คือ การที่ผู้บริหารกิจการมีโอกาสได้รับเงินเดือน หรือโบนัสเพิ่มมากขึ้นจากเดิม

สรุปได้ว่าสรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การวางแผน เป็นขั้นการศึกษา เก็บรายละเอียดของข้อมูล หาสาเหตุ และวางแผนงานโดยกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายอย่างชัดเจน

2. การดำเนินการ หรือขั้นปฏิบัติงาน โดยดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้

3. การประเมินผลงาน สรุปผลงานที่ได้ดำเนินการไว้ วิเคราะห์เหตุผลของการปฏิบัติ

ดังกล่าว

2.2.4 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

ธรรมรส โชติคุณุชร (2546: 230) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการบริหารโดยการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. เมื่อผู้ร่วมงานใดมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลง เขาจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงแทนที่จะต่อต้านการเปลี่ยนแปลง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีความราบรื่นมากขึ้น ความไม่พอใจและการร้องทุกข์จะน้อยลง

3. ความผูกพันของบุคลากรกับองค์กรจะรู้สึกผูกพันมากขึ้น

4. บุคลากรจะไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น

5. การบริหารผู้ใต้บังคับบัญชามีความง่ายขึ้น เพราะผู้ใต้บังคับบัญชายอมรับการเปลี่ยนแปลง และไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น

6. การตัดสินใจทางการบริหารมีคุณภาพดีขึ้น

7. การติดต่อสื่อสารระหว่างองค์กรระดับสูงกับองค์กรระดับต่ำดีขึ้น

8. ก่อให้เกิดการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ

ธงชัย สันติวงษ์ (2539: 138-139) กล่าวถึง ประโยชน์ของวิธีการจัดการโดยให้มีส่วนร่วมในการบริหาร สรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้มีโอกาสได้รับทราบข้อเท็จจริงของปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ณ จุดปฏิบัติ โอกาสที่จะช่วยแก้ไขปัญหาหรือตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ จะตรงกับสถานการณ์ที่เป็นจริงมากยิ่งขึ้น

2. ช่วยให้มีโอกาสได้รับข้อคิดเห็นใหม่ๆ จากผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดแนวทางดำเนินงานใหม่ๆ ขึ้นอีกหลายอย่างก็ได้

3. ช่วยส่งเสริมกำลังใจของลูกน้อง ให้มีโอกาสมีส่วนร่วมและแสดงออกซึ่งความสามารถส่งผลให้ผู้ได้บังคับบัญชามีขวัญและกำลังใจดีขึ้น

4. ช่วยให้เกิดการติดต่อสื่อสารที่ดีขึ้น ทำให้เข้าใจระหว่างผู้บริหารและผู้บังคับบัญชา เป็นไปด้วยดี ผู้ได้บังคับบัญชาสามารถทำงานด้วยความสบายใจ

ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีผลโดยตรงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานและกำลังใจของผู้ร่วมงาน อันจะเป็นผลให้เกิดการยอมรับได้ความคิดที่ดีหลากหลายในการทำงาน มีความรักและความผูกพันระหว่างบุคลากรด้วยกันและระหว่างองค์กรมากขึ้น ทุกคนมีโอกาสทำงาน มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน มีความเต็มใจในการปฏิบัติงานและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น

จากแนวคิดและผลการวิจัยต่างๆ กล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น น่าจะมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคใต้ และน่าจะมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน การจัดสภาพแวดล้อม และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2.3 การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา

2.3.1 ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2554: 21-22) ได้อธิบายความหมายของคำว่าสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ไว้ดังนี้

ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี หมายถึง ผู้เรียนที่มีน้ำหนัก ส่วนสูง และสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ รวมทั้งรู้จักดูแลตนเองให้มีความปลอดภัย และผู้เรียนที่มีสุขภาพจิตดี

ผู้เรียนที่มีน้ำหนัก ส่วนสูง และสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ รวมทั้งรู้จักดูแลตนเองให้มีความปลอดภัย หมายถึง ผู้เรียนที่มีน้ำหนัก ส่วนสูง ตามเกณฑ์ของกรมอนามัย และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ของกรมพลศึกษาหรือสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และผู้เรียนที่ปลอดภัยจากปัญหาทางเพศ ยาเสพติด และสิ่งมอมเมา เช่น สุรา บุหรี่ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เกม เป็นต้น

2.3.1.1 ความสำคัญของสุขภาพกายและสุขภาพจิต

สุขภาพกายและสุขภาพจิตเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับทุกชีวิตการที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างปกติก็คือ การทำให้ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ จิตใจมีความสุข ความพอใจ ความสมหวังทั้งตนเองและผู้อื่นผู้ที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีจะปฏิบัติหน้าที่ประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนหรือ

การทำงานเป็นไปด้วยดีมีประสิทธิภาพการที่เราารู้สึกว่าทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตของเรามีความปกติและสมบูรณ์ดี เราก็จะมีความสุขในทางตรงข้ามถ้าสุขภาพกายและสุขภาพจิตของเราผิดปกติหรือไม่สมบูรณ์ เราก็จะมีความสุขทุกข์จู้จี้บำรุงรักษาและส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตของทุกคนในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า การรู้จักดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะช่วยให้ชีวิตอยู่ได้ด้วยมีความสุขสมบูรณ์ และมีคุณภาพที่ดี

2.3.1.2 แนวทางในการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิต

บุคคลที่มีสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิตที่ดีอยู่แล้วควรที่จะดำรงรักษาสมรรถภาพที่ดีเอาไว้ ส่วนบุคคลที่มีสมรรถภาพทางกายและสมรรถภาพทางจิตที่ไม่ดีก็ควรที่จะสร้างเสริมสมรรถภาพให้ดีขึ้น โดยมีแนวทางในการสร้างเสริมดังนี้

1. จัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ความเป็นมาของ โครงการโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพ

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเกิดจากข้อเสนอแนะของคณะผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพและสุขศึกษาขององค์การอนามัยโลกที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนเพื่อตอบสนองต่อการป้องกันปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชนจากโรคไม่ติดต่อซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นและเพื่อต้องการให้แต่ละประเทศหันมาทุ่มเทกับการพัฒนาสุขภาพอนามัยของเด็กควบคู่ไปกับการศึกษาขององค์การอนามัยโลกภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEARO) จึงได้ร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการจัดประชุม Intercountry on Health Promoting Schools เมื่อต้นเดือนธันวาคม 2540 ณ กรุงเทพมหานคร ที่ประชุม ได้เสนอแนวคิด หลักการและแนวทางการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ทุกประเทศ เห็นด้วยในแนวทางที่เสนอพร้อมทั้งได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์การสร้างเครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรร่วมกัน (กรมอนามัย, 2542: 9)

สำหรับประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัย (2542: 9) ได้รับแนวคิดโครงการ และกำหนดเป็นกลยุทธ์หนึ่งของการพัฒนาสุขภาพอนามัยของประชาชน แต่เนื่องจากการดำเนินงานต้องมีการประสานงานตั้งแต่ระดับนโยบายและระดับผู้บริหารของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย ตลอดจนกระทรวงอื่นๆ และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจึงได้เสนอให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพแห่งชาติขึ้นพร้อมทั้งได้ประชุม ระดมความคิดเห็นในการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในปี พ.ศ. 2541 ซึ่งมีมติร่วมกันที่จะร่วมพัฒนาโรงเรียนทุกโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2541: 9) ได้กล่าวไว้ว่าโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเกิดจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพและสุขศึกษาขององค์การ

อนามัยโลกที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนเพื่อตอบสนองต่อการป้องกันปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชนจากโรคไม่ติดต่อ ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งองค์การอนามัยโลกร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนวคิด หลักการและแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ พร้อมทั้งได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์การสร้างเครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และทรัพยากรร่วมกันกระทรวงสาธารณสุขโดยกรมอนามัยได้รับแนวคิดโครงการและกำหนดเป็นกลยุทธ์หนึ่งของการพัฒนาสุขภาพอนามัยของประชาชนซึ่งการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้ดำเนินงานในโรงเรียนเพราะโรงเรียนเป็นสถาบันสุขภาพที่ต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการเรียนเพื่อให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่สามารถส่งเสริมสุขภาพที่ดีให้แก่เด็ก ครอบครัวบุคลากรของโรงเรียนและสมาชิกในชุมชน ดังนั้นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจึงเป็นจุดเริ่มต้นของความ เป็นอยู่อย่างมีสุขภาพดีไม่เพียงแต่นักเรียนเท่านั้น แต่เพื่อชุมชนทั้งมวลด้วยโดยให้โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีบทบาทดังนี้

1. พัฒนาสุขภาพอนามัยและการเรียนรู้ของนักเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียนและสมาชิกชุมชนภายใต้การบริหารจัดการของโรงเรียน

2. ประสานการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุขและชุมชน เพื่อให้ผู้อยู่อาศัย ผู้ศึกษาและผู้ที่ทำงานในโรงเรียน/ชุมชน สามารถดูแลสุขภาพของตนเองและของผู้อื่นมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีสุขภาพที่ดีย่อมเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะสำหรับเด็กในวัยเรียนหากสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงย่อมเป็นอุปสรรคต่อการเล่าเรียน อีกทั้งผู้ปกครองนักเรียนบางรายขาดการดูแลเอาใจใส่ในการรักษาสุขภาพอนามัยให้กับนักเรียน ดังนั้นการมุ่งเน้นคุณภาพชีวิตของเด็กในวันนี้จึงจำเป็นต้องให้ความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์ ตลอดจนการฝึกปฏิบัติในด้านสุขภาพอนามัยให้กับนักเรียนอย่างถูกต้องสม่ำเสมอใกล้ชิด จนเกิดเป็นสุขนิสัย จะสามารถลดปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียนได้ เช่น ปัญหาการขาดเรียนของนักเรียนอันเนื่องมาจากผู้ปกครองนักเรียนมีฐานะยากจนขาดความรู้ด้านสุขภาพอนามัย ขาดความเอาใจใส่ต่อสุขภาพตนเอง และคนในครอบครัว นักเรียนที่เจ็บป่วยไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้องวิธี ปัญหาสภาวะน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ภาวะการขาดสารไอโอดีน ซึ่งแสดงอาการ คอพอก การป่วยและการตายด้วยโรคไข้เลือดออก ปัญหาทางด้านทันตสุขภาพ เป็นต้น จนสามารถทำให้เด็กวัยเรียนมีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ และมีความพร้อมที่พัฒนาด้านอื่นๆ คือ ร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์

สรุปว่าโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นโครงการที่มีแนวคิดร่วมกันในระดับโลกกระทรวงสาธารณสุขร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการรับแนวคิดมาดำเนินการเพื่อใช้เป็นกลยุทธ์

ในการพัฒนาสุขภาพอนามัยของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นอยู่อย่างมีสุขภาพดี ของนักเรียนและประชาชนทั้งมวล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 จึงได้มีนโยบายให้สถานศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทุกโรงเรียนโดยจัดให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพควบคู่กับการป้องกัน รักษาเบื้องต้นตลอดจนให้บริการและให้การสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์เพื่อการเฝ้าระวังด้านสุขภาพอนามัยนักเรียน ความหมายของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ดังนี้ (หทัย ชิตานนท์,2540: 17)ให้ความหมายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพไว้ว่าเป็นโรงเรียนที่มีจุดประสงค์ในการส่งเสริมและคุ้มครองสุขภาพของประชากร โรงเรียน โดยการก่อให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวย การจัดให้มีการเสริมสร้างประสบการณ์ต่างๆ แบบผสมผสาน และสนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายและค่านิยมต่างๆของโรงเรียน (บวร งามศิริกุล,2542: 2) ให้ความหมาย โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง โรงเรียนที่มีขีดความสามารถตลอดเวลาเพื่อให้โรงเรียนเป็นสถานที่ ที่มีสุขภาพที่ดี สำหรับกลุ่มเป้าหมายในโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ การทำงานและการเป็นที่อยู่อาศัย (สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ,2545: 8) ให้ความหมาย โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง โรงเรียนที่มีขีดความสามารถแข็งแกร่ง มั่นคง ที่จะเป็นสถานที่ที่มีสุขภาพอนามัยที่ดีเพื่อการอาศัย และการทำงาน โดยประสานการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทั้งด้านการศึกษาสาธารณสุขและชุมชนเพื่อให้ผู้ที่อยู่อาศัย ศึกษาและทำงานในโรงเรียน และชุมชนสามารถดูแลสุขภาพของตนเองและผู้อื่นรวมทั้งมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี (รัชณี ณะระนอง,2544: 1) ให้ความหมาย โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง โรงเรียนที่มีขีดความสามารถแข็งแกร่ง มั่นคง ที่จะเป็นสถานที่ที่มีสุขภาพอนามัยที่ดีเพื่อการอาศัย ศึกษาและทำงาน โดยมีหน้าที่พัฒนาสุขภาพอนามัยและการเรียนรู้ของนักเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียนและสมาชิกในชุมชนภายใต้การบริหารจัดการของโรงเรียนและประสานการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการศึกษาและทำงานในโรงเรียนและชุมชนสามารถดูแลสุขภาพของตนเองและผู้อื่นรวมทั้งมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข,2547: 8)ได้ให้ความหมาย โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คือ โรงเรียนที่มีขีดความสามารถแข็งแกร่ง มั่นคง ที่จะเป็นสถานที่ที่มีสุขภาพอนามัยที่ดีเพื่อการอาศัย ศึกษาและทำงานมุ่งเน้น การเสริมสร้างสุขภาพและการป้องกันโรคที่เป็นสาเหตุ การตายและความพิการให้นักเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียนสมาชิกในครอบครัว และชุมชนเพื่อทุกคนสามารถดูแลสุขภาพตนเอง ตัดสินใจควบคุมสภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพและสร้างสภาวะที่เอื้อต่อสุขภาพ

สำนักส่งเสริมสุขภาพ (2545: 9) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพคือ โรงเรียนที่มีความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการมีสุขภาพดีของทุกคนในโรงเรียน ภาพลักษณ์ของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตามที่ กรมอนามัย (2542: 10) ได้เสนอไว้ดังนี้

1. โรงเรียนที่นักเรียนทุกคนอยากไปโรงเรียน
2. โรงเรียนที่นักเรียนมีสุขภาพดี
3. โรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
4. โรงเรียนที่เป็นที่ชื่นชอบของชุมชนและชุมชนให้ความร่วมมือ

สรุปได้ว่า โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง โรงเรียนที่มีขีดความสามารถแข็งแกร่ง มั่นคงในการสนับสนุนการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมมีจุดประสงค์เพื่อให้ทุกคนมีความสามารถในการปฏิบัติที่จะควบคุมและเสริมสร้างสุขภาพตนเองและเป็นสถานที่ที่มีสุขภาพอนามัยที่เหมาะสมเพื่อการอยู่อาศัยและการทำงาน มีบทบาทหน้าที่เป็นจุดเริ่มต้น ศูนย์รวมของการพัฒนาสุขภาพนักเรียน บุคลากรทุกคนในโรงเรียนและสมาชิกอื่นในชุมชนและเป็นศูนย์กลางในการสร้างเสริมความเข้าใจส่งเสริมให้ผู้ปกครอง บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนร่วมกับหน่วยงาน องค์กรในท้องถิ่นริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนาสุขภาพนักเรียนและชุมชน

2. แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2544: 7)โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นสถาบันทางสังคมพื้นฐานหนึ่งมีหน้าที่พัฒนาคนเพื่อช่วยให้คนมีศักยภาพและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งโรงเรียนเป็นแหล่งรวมของศาสตร์สาขาต่างๆ เป็นแหล่งผลิตและเลือกสรรคนให้ชุมชนตามความต้องการของชุมชนรวมทั้งเป็นที่รวมของเด็กในชุมชน โรงเรียนจึงเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทุกๆ ด้านแนวคิดใหม่ในการพัฒนาสุขภาพเด็กควบคู่กับการศึกษาจึงเกิดขึ้นโดยมุ่งหวังที่จะให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เหมาะสมและพัฒนาสุขภาพที่ดี ให้กับผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชนมาจากครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันมีวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อบางอย่างคล้ายคลึงกันบางอย่างแตกต่างกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อ การเกิดโรคภัยไข้เจ็บทั้งโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อที่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมวัยเด็กเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่และง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสอดคล้องกับสุภาษิตที่ว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” ถ้าจะมุ่งแก้ไขพฤติกรรมหรือสร้างพฤติกรรมที่ดีแก่เด็กโดยเด็กไม่ได้แบบอย่างที่ดีจากครู พ่อแม่และผู้ปกครองตลอดจนผู้ใหญ่ในชุมชนแล้วการสร้างพฤติกรรมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นไปได้ยากและไม่คงทนถาวร โรงเรียนจึงเป็นสถานที่ที่เหมาะสมและสำคัญมากแห่งหนึ่งต่อการสร้างสุขภาพในด้านการให้ความรู้ ปลูกฝังเจตคติและสร้างเสริมทักษะที่

ก่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องสำหรับนักเรียน ครู บุคลากรของโรงเรียนและชุมชน แนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นการเริ่มต้นกระบวนการสร้างความสามารถให้แก่บุคคลและชุมชนที่จะเพิ่มสมรรถภาพในการควบคุมมูลเหตุ ปัจจัยต่างๆ ที่ก่อให้เกิดโรคหรือควบคุมปัจจัยต่างๆ ให้มีประโยชน์ต่อการส่งเสริมหรือการที่จะทำให้เขามีความปกติสุขทางด้านร่างกายจิตใจ สังคม มีการดำเนินงานร่วมกันทุกๆ ฝ่ายเพื่อให้เกิดกระบวนการส่งเสริมสุขภาพที่มีสถาบันการศึกษาคือโรงเรียนเป็นศูนย์กลางสำคัญเป็นสถานที่ที่ใช้ปฏิบัติการหรือใช้ดำเนินการเพื่อให้เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คือเป็นโรงเรียนและชุมชนที่มีความสามารถมีสมรรถนะสูงที่จะควบคุมปัจจัยต่างๆ ที่จะกระทบถึงสุขภาพอนามัย การร่วมมือ ให้โรงเรียนสามารถใช้ศักยภาพทั้งหมดที่มีอยู่เพื่อพัฒนาสุขภาพอนามัยของนักเรียน บุคลากร ในโรงเรียนตลอดจนครอบครัวและชุมชน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ 6 ประการคือ (นนทา อ่วมกุล และคณะ, 2543: 9)

1. ส่งเสริมสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ด้านการศึกษาและสาธารณสุข ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพร่วมกับครอบครัวและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน

2. ใช้ความพยายามในการจัดให้มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพและความปลอดภัย การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคม มีบรรยากาศที่เอื้ออาทร เชื่อมั่นเคารพซึ่งกันและกัน สนับสนุนความต้องการทั้งร่างกายจิตใจและอารมณ์ มีสนามเด็กเล่นที่ปลอดภัย

3. จัดให้มีการสอนสุขศึกษาหลักสูตรที่ช่วยปรับปรุงความรู้ความเข้าใจของนักเรียนในเรื่องสุขภาพอนามัยและสุขนิสัยซึ่งช่วยให้นักเรียนมีทางเลือกที่เหมาะสมด้านสุขภาพและมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสุขภาพไปตลอดชีวิต

4. จัดให้เข้าถึงบริการสุขภาพการให้บริการที่มีประสิทธิผลมากที่สุดภายในโรงเรียน

5. ดำเนินการตามนโยบายและข้อปฏิบัติในการส่งเสริมสุขภาพ นโยบายมุ่งให้กิจกรรมและทรัพยากรต่างๆ เป็นไปเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ นโยบายที่ให้การรักษาพยาบาลอย่างเสมอภาคเท่าเทียมแก่นักเรียนทุกคน นโยบายการต่อต้านการบริโภคสุรายาเสพติดและการปฐมพยาบาล

6. ความพยายามในการปรับปรุงสุขภาพอนามัยของชุมชนมุ่งเน้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน แนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นแนวคิดที่กว้างขวางและครอบคลุมด้านสุขภาพอนามัยในทุกแง่มุมของชีวิตทั้งในโรงเรียนและชุมชน นั่นคือ ความร่วมมือกันผลักดันให้โรงเรียนใช้ศักยภาพทั้งหมดที่มีอยู่เพื่อพัฒนาสุขภาพของนักเรียน บุคลากรในโรงเรียนตลอดจนครอบครัวและชุมชนให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ดูแลใส่ใจสุขภาพของตนเองและผู้อื่นตัดสินใจและควบคุมสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2546: 9)

และแนวคิดดังกล่าวได้ก่อให้เกิดโอกาสในการพัฒนานโยบายระเบียบและ โครงสร้างการส่งเสริม สุขภาพทุกเรื่องที่โรงเรียนและชุมชนสามารถดำเนินการร่วมกัน การทำงานเป็นทีมโดยมีผู้นำที่ เข้มแข็งทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและตกลงกันในเป้าหมายต่างๆ ภายใต้การผสมผสาน แนวคิดของการพัฒนาด้านการศึกษาและด้านสุขภาพจึงสรุปได้ว่าโรงเรียนเป็นสถาบันของชุมชนที่ มีหน้าที่พัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์แก่สมาชิกชุมชนเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การส่งเสริมสุขภาพจึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนด้วย ตลอดจนมีหน้าที่พัฒนาสุขภาพอนามัยของ สิ่งแวดล้อมและประชากรในชุมชน

สรุปได้ว่าแนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นแนวคิดที่กว้างขวางและครอบคลุม ด้านสุขภาพอนามัยในทุกแง่มุมของชีวิตทั้งในโรงเรียนและชุมชน นั่นคือ ความร่วมมือกัน ผลักดันให้โรงเรียนใช้ศักยภาพทั้งหมดที่มีอยู่เพื่อพัฒนาสุขภาพของนักเรียน บุคลากรในโรงเรียน ตลอดจนครอบครัว โดยกำหนดหน้าที่บทบาทของฝ่ายต่างๆ และมีเป้าหมายผลที่คาดว่าจะได้รับ ไว้อย่างชัดเจนในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

3. กลวิธีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอาศัยกลวิธีหลัก 4 ประการ ดังนี้ (กรมอนามัย, 2544: 12-15)

1) การชี้แนะ (Advocacy) การชี้แนะเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณชน เพื่อให้เกิดความตระหนักในสังคมเกี่ยวกับการสร้างสุขภาพ ดังนั้นทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งองค์กร ท้องถิ่นและชุมชน จำเป็นต้องได้รับการชี้แนะให้เกิดความเข้าใจในแนวคิดและหลักการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และเผยแพร่ออกไปให้มากที่สุดที่จะทำได้ เพื่อให้บุคลากรต่างๆ เข้าใจ เห็นคุณค่าและสามารถนำไปปฏิบัติ

2) การสร้างหุ้นส่วนและภาคี (Partnerships and Alliances) ความสำเร็จในการสร้าง โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการประสานความคิดและความร่วมมือระหว่าง ทุกหน่วยงานของสังคมทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด เพราะความร่วมมือ จากทุกฝ่ายจะช่วยกันระดมความคิดในการจัดการกับปัจจัยเชิงซ้อนที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สิ่งสำคัญลำดับแรกคือการสร้างภาคีที่ยั่งยืนระหว่างหน่วยงานสาธารณสุข และด้านการศึกษาร่วมกับองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งองค์กรเหล่านั้นต้องเกิด ความสนใจในการส่งเสริมสุขภาพโดยโรงเรียนแล้วร่วมกันสร้างกลไกที่เอื้อต่อการวางแผนและ ดำเนินการวางแผนและดำเนินการ มีการกำหนดตัวบุคคล ซึ่งสามารถรับผิดชอบ ให้ความ และ สามารถทำหน้าที่ในภาคีร่วมกับหน่วยงานอื่นได้ ภาคีที่เข้มแข็งไม่เพียงแต่เป็นการวางรากฐานที่ จำเป็นเพื่อการชี้แนะเท่านั้นแต่ยังช่วยในการระดมและประสานทรัพยากรด้วย ดังนั้นเพื่อให้เกิดการ

ส่งเสริมสุขภาพโดยโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ภาคีร่วมจึงเป็นหัวใจสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับปฏิบัติ ซึ่งชุมชนและโรงเรียนจึงเป็นภาคีหลักในเรื่องนี้

3) การเสริมสร้างความเข้มแข็งในระดับท้องถิ่น (Strengthening Local Capacity) เป็นการดำเนินการเพื่อเพิ่มศักยภาพให้ประชาชน องค์กรท้องถิ่นและโรงเรียนที่มีความสนใจได้มีความสามารถพอที่จะดำเนินการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้ ถึงแม้หน่วยงานต่างๆในระดับจังหวัด อำเภอ จะเห็นความสำคัญและกำหนดแผนที่ดีเพียงใดแต่หากระดับท้องถิ่นยังขาดความเข้มแข็ง ย่อมเป็นอุปสรรคในการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ดังนั้น แผนงานพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในระดับต่างๆ จึงจำเป็นต้องมีแผนงานพัฒนาบุคลากรและแผนการสร้างศักยภาพของชุมชนและโรงเรียนด้วย แต่ละหน่วยงานในจังหวัดอาจนำแผนงาน โครงการที่มีอยู่แล้วมาพิจารณาปรับให้สอดคล้องซึ่งกันและกัน หรืออาจใช้กลวิธีอื่นๆ ที่มุ่งหมายให้ประชาชนและโรงเรียนได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่เพื่อการพัฒนาสุขภาพ

4) การวิจัย ติดตาม และประเมินผล (Research, Monitoring and Evaluation) ทุกระดับทุกหน่วยงานมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพควรมีแผนงานที่ตรงประเด็นและมีประสิทธิภาพ สามารถออกแบบให้มีการวิจัยและประเมินผลได้เพื่อช่วยในการติดตามและปรับแผนงาน จากกลวิธีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จะเห็นได้ว่า การดำเนินงานจะต้องมีการชี้แนะให้สาธารณชนเห็นคุณค่าความสำคัญเพื่อการสร้างหุ้นส่วนและภาคีในการเข้ามามีส่วนร่วม พร้อมทั้งสร้างความเข้มแข็งโดยการปรับแผนงาน โครงการให้สอดคล้องซึ่งกันและกัน แผนงานออกแบบให้มีการวิจัยและประเมินผลได้เพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

4. กระบวนการและขั้นตอนดำเนินการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ขั้นตอนผู้โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (กรมอนามัย, 2544: 14-18)

1) สร้างความสนับสนุนของชุมชนและท้องถิ่นเพื่อก่อให้เกิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ การสร้างโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ต้องการความสนับสนุนอย่างกว้างขวางมาจาก ผู้เกี่ยวข้องทั้งในโรงเรียนและชุมชน ก้าวแรกที่สำคัญในการสนับสนุนก็คือ การชี้แจงทำความเข้าใจให้ ทุกฝ่ายรับทราบถึงความสำคัญ วิธีการ ประโยชน์ที่ได้รับต่อนักเรียน ครอบครัวและชุมชนในภาพรวมและโรงเรียน ก้าวถัดไปคือเพิ่มฐานการสนับสนุนโดยการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจากบุคคลในวงกว้าง เช่น ผู้นำ ชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน อาจเชิญชวนประชาชนทั่วไปมาร่วมประชุมอย่างไม่เป็นทางการ หรือออกไปพบปะปรึกษาหารือในโอกาสต่างๆ ในชุมชน เพื่อเป็นการเรียกแรงสนับสนุนในการดำเนินการขั้นต่อไป

2) จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนหรือทีมอนามัยโรงเรียน รวบรวมกลุ่มผู้สนใจในงานส่งเสริมสุขภาพ และการพัฒนาการเรียนของนักเรียนประมาณ 8-10 คน เพื่อ

แต่งตั้งเป็นคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน หรือชื่อเรียกอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน เช่น คณะกรรมการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คณะกรรมการอนามัยโรงเรียน ทีมอนามัยโรงเรียน คณะกรรมการดังกล่าวอาจประกอบด้วยครูใหญ่ สมาชิกคณะกรรมการโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ผู้แทนองค์กรท้องถิ่น ผู้นำหน่วยงานราชการในท้องถิ่นและผู้นำองค์กรเอกชนและธุรกิจชุมชน เมื่อบุคคลเหล่านี้ร่วมเป็นคณะกรรมการจะช่วยชี้แนะโอกาสและ แนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

3) จัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน คณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชนควรประกอบด้วยผู้นำต่างๆ ของชุมชนในพื้นที่โรงเรียนตั้งอยู่ซึ่งเป็นผู้มีความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีต่อภาวะสุขภาพ และมีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะสนับสนุนการดำเนินงาน จะทำงานร่วมกับโรงเรียนในเผยแพร่ข่าวสารด้านสุขภาพที่มีผลกระทบในวงกว้าง การปรับปรุงบริการสุขภาพ การผลักดันให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและผู้นำกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ระดมการสนับสนุน รวมทั้งช่วยประเมินปัญหาสุขภาพและโอกาสในการแก้ปัญหา นอกจากนี้ในกระบวนการสร้างความคิดและความสนใจของชุมชนต่อ การดำเนินงานสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อาจต้องเผชิญกับความขัดแย้งหรือการต่อต้านในระยะแรก หากได้สรรหาผู้เข้มแข็งหรือผู้ที่เป็นที่ยอมรับจากทุกองค์กรในชุมชนมาเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาก็จะสามารถไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งต่างๆ ได้อีกด้วย

4) วิเคราะห์สถานการณ์ เมื่อได้จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนและ คณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชนเรียบร้อยแล้ว สิ่งที่จะต้องทำต่อไปก็คือการตรวจสอบสถานการณ์ในปัจจุบันของท้องถิ่น ว่าได้ดำเนินการใดๆ ไปบ้างแล้วในการส่งเสริมสุขภาพ มีปัญหาสุขภาพใดบ้างที่ป้องกันได้ โอกาสที่จะใช้แก้ปัญหามีอะไรบ้าง ทรัพยากรที่จะใช้แก้ปัญหานั้น คำตอบที่ได้จะ ใช้เป็นข้อมูลดิบ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของแผนปฏิบัติการ การวิเคราะห์สถานการณ์อาจ แบ่งเป็น 2 หัวข้อใหญ่ๆ ดังนี้

4.1) ประเมินการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในปัจจุบันของโรงเรียน เพื่อให้ทราบว่ามีสิ่งใดที่กำลังดำเนินการอยู่บ้าง และจะให้โอกาสนี้ในการขยายการดำเนินงานเพื่อสร้างพื้นฐานของการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนและชุมชนได้อย่างไร กิจกรรมใดบ้างที่ประสบผลสำเร็จ และกิจกรรมใดบ้างที่ล้มเหลวในอดีต มีกิจกรรมใดที่ให้บทเรียนที่มีคุณค่าแก่การนำไปใช้แก้ไขปรับปรุง

4.2) ประเมินปัญหา นโยบาย และทรัพยากรของชุมชน ข้อมูลต่างๆ อาจรวบรวมได้จากแหล่งที่มีอยู่ เช่น โรงเรียน คลินิก โรงพยาบาล สถานอนามัย แต่ถ้าไม่มีข้อมูลจากแหล่งดังกล่าว สมาชิกทีมอาจใช้วิธีสำรวจหรือสัมภาษณ์นักเรียน ผู้ปกครอง ครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ผู้แทนชุมชน เพื่อให้สามารถระบุสภาพปัญหาที่สำคัญของชุมชนได้ ควรตรวจสอบดูว่านโยบายและกฎหมายรวมทั้งระเบียบปฏิบัติในระดับชาติ ระดับจังหวัด อำเภอ ชุมชน และโรงเรียนมีผลต่อสุขภาพอย่างไร

5) กำหนดจุดเริ่มต้นในการดำเนินงาน ถึงขั้นตอนนี้คณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนจะมีข้อมูลที่ทำให้มองเห็นภาพโรงเรียนและชุมชนในวงกว้าง ขึ้นต่อไปก็คือการสร้างวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน โดยอาจมีการประชุมระดมสมองระหว่างแกนนำโรงเรียนและชุมชน รวมทั้งสมาชิกคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน เพื่อคำถามที่ว่า

5.1) ข้อมูลที่รวบรวมได้บอกให้ทราบถึงโอกาสอะไรบ้างที่สร้างสุขภาพ

5.2) จะใช้ลักษณะสำคัญของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างไร เพื่อดำเนินการให้ตรงกับโอกาสที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3) คาดหวังผลสำเร็จเพียงใดในแต่ละช่วง 1-3 ปี หรือ 5 ปี

6) จัดทำแผนปฏิบัติการ การสร้างโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นงานที่ต้องใช้เวลา โรงเรียนอาจเกิดการได้เพียงเรื่องเดียวในระยะแรก แต่โครงการระยะสั้นที่ประสบผลสำเร็จเพียง 2-3 โครงการก็สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีของความสำเร็จต่อไปในไม่ช้าเรื่องที่จะทำในระยะแรกควรมาจากการนำข้อมูลจริงมาวิเคราะห์ และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยเป็นข้อตกลงร่วมกัน ในคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน และคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชนแล้วนำเสนอแผนการปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพบรรจุในแผนพัฒนาโรงเรียนแต่ละปี โดยกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการดำเนินการ และมอบหมายความรับผิดชอบแต่ละขั้นตอนให้ตรงตามทักษะและประสบการณ์ของแต่ละคน พร้อมทั้งพิจารณากำหนดความช่วยเหลือ และเงินทุนไว้ในแผนอย่างชัดเจน

7) ดำเนินการติดตามและประเมินผล เมื่อได้ดำเนินงานตามแผนไประยะหนึ่งโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจะต้องแสดงให้เห็นว่าได้ดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างไรบ้าง อาจสามารถทำได้โดยติดตามความก้าวหน้าด้วยการจัดให้มีการประชุมสม่ำเสมอ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้เกี่ยวข้องจะช่วยให้ทุกฝ่าย ได้ช่วยกันตัดสินใจในการปรับแผนงานเพื่อดำเนินงานในอนาคตโดยตรงต่อผู้ที่รับผิดชอบ เพื่อเร่งรัดการดำเนินการและร่วมกันแก้ไขปัญหายุ่งยากที่อาจเกิดขึ้น

8) พัฒนาเครือข่ายระดับท้องถิ่น โรงเรียนที่เริ่มเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งได้ดำเนินการประสบผลสำเร็จในบางเรื่องควรแสดงผลสำเร็จให้สาธารณชนทราบ และร่วมแสดงความยินดีในความสำเร็จของโรงเรียนพร้อมทั้งแสดงให้เห็นผู้อื่นได้ทราบขั้นตอนการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อเป็นตัวอย่างของโรงเรียนอื่นนำไปปรับใช้ นอกจากนั้น ยังต้องมองไปข้างหน้าว่ายังมี

เป้าหมายและวัตถุประสงค์อื่นอีกหรือไม่ที่ควรกำหนดในแผนปีต่อไป โรงเรียนในจังหวัดหรืออำเภอเดียวกันที่ประสบผลสำเร็จไปแล้วแม้ในบางกิจกรรม ควรรวมตัวกันเป็นเครือข่ายโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพของอำเภอและจังหวัดเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ พร้อมทั้งกำหนดความรับผิดชอบ ขอบเขต กลวิธีในการเข้าร่วมเครือข่าย และชักจูงให้โรงเรียนอื่นก้าวไปสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพร่วมกัน ในระยะต่อไปอาจเชื่อมโยงเครือข่ายระดับชาติ และนานาชาติ อันเป็นการพัฒนาสุขภาพเข้าสู่ระดับสากลในที่สุด สรุปได้ว่ากระบวนการและขั้นตอนดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยเริ่มจากการสร้างความตระหนักให้ชุมชนและท้องถิ่นเห็นความสำคัญของสุขภาพ จัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ดำเนินการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยเริ่มจากการวางแผนดำเนินงาน (Plan) การปฏิบัติการ (Do) การตรวจสอบทบทวนและประเมิน (Check) การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา (Action)

2.3.2 ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

2.3.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

1. ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม สามารถแยกออกเป็น 2 ด้าน คือ ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม มีนักวิชาการและผู้รู้ได้ให้ความหมายไว้พอจะกล่าวได้ ดังนี้ ความหมายของคุณธรรม คำว่าคุณธรรมนั้น มีผู้ให้ความหมายไว้ในทัศนะที่แตกต่างกันออกไปดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 253) ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี

ดวงเดือน พันธุมานวิน (2543: 2) ให้ความหมายของคุณธรรม ไว้ว่า คือสิ่งที่คนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นว่าดี เช่น ความซื่อสัตย์ วินัย ประหยัดและได้รับการยอมรับ ซึ่งคุณธรรมนี้จะต้องมีการปลูกฝังกันมาตั้งแต่เด็ก

ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2542: 1) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คือ สภาพคุณงามความดี ดังนั้นมาตรฐานทางคุณธรรมจึงแปลว่าสิ่งที่ถือเอาเป็นหลักสำคัญเทียบทางสภาพคุณงามความดี โดยทั่วไปมักใช้ในลักษณะนามธรรมหรือสิ่งที่แสดงถึงคุณงามความดีทางจิตใจ

นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2550: 33-39) ได้กำหนด 8 คุณธรรมพื้นฐานขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้กับสถานศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้ตามเหตุการณ์และปัญหาในท้องถิ่นของตน เพื่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ดังนี้ คือ 1) ขยัน 2) ประหยัด 3) ซื่อสัตย์ 4) มีวินัย 5) สุภาพ 6) สะอาด 7) สามัคคี และ 8) มีน้ำใจ จากความหมายของคุณธรรมที่กล่าวมา พิจารณาได้ว่า คุณธรรมมี

ลักษณะ 3 ประการ คือ คุณธรรมเป็นคุณงามความดี คุณธรรมเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการมีสำนึกในจิตใจของบุคคลและคุณธรรมเป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติและต่อสังคม คุณธรรม หมายถึง คุณความดีของบุคคลที่ได้กระทำไปด้วยความสำนึกในจิตใจ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

3.2.1.2 ความหมายของจริยธรรม คำว่า จริยธรรมนั้น นักการศึกษา นักปราชญ์ และนักการศาสนาได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับจริยธรรมไว้หลายความหมาย ดังต่อไปนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 291) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศิลธรรม กฎศีลธรรม

พระธรรมปิฎก (2543: 4-8) กล่าวถึง ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรม หมายถึง การดำเนินชีวิตที่ประเสริฐซึ่งประกอบด้วยศีล สมาธิ และปัญญา

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2542: 88) กล่าวถึงความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ จริยะ และ ธรรม คำว่า จริยะ หมายถึง ความประพฤติหรือกิจที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมายหลายอย่าง เช่น คุณความดี หลักคำสอนทางศาสนา หลักปฏิบัติ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันเป็นจริยธรรม จึงได้ความหมายตามตัวอักษรว่า หลักแห่งความประพฤติ หรือแนวทางของการประพฤติ

พยุงศักดิ์ จันทรสุนทร (2541: 1) กล่าวว่า การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนหรือสถานศึกษา นับได้ว่าเป็นหลักการที่ชอบด้วยเหตุผล เป็นพลังที่ปลูกเร้าบำรุงคนให้มีคุณภาพในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่มนุษยชน ธรรมเป็นหลักแห่งความจริงที่มีอยู่ในธรรมชาติไม่ว่าสถาบันการศึกษาใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทั้งหลายที่ชอบด้วยเหตุผลย่อมอยู่ในห้วงแห่งธรรมทั้งสิ้น สิ่งทั้งหลายอันเป็นองค์ประกอบของกระบวนการชีวิตจึงอยู่อย่างสัมพันธ์กันและสมดุลกัน

ทิสนา เขมมณี (2541: 10)(อ้างถึงใน นวรัตน์ วงศ์โสภณ, 2544: 17) กล่าวว่า ถ้าหากประเทศชาติของเราต้องการที่จะแก้ไขปัญหาวิกฤตทางคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมของสังคมอย่างจริงจังจำเป็นต้องทำอย่างเต็มที่ทุกฝ่ายทั้งบุคลากรที่รับผิดชอบการศึกษาในระบบหรือนอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัยก็ตาม จะต้องหันมาร่วมมือกัน เพื่อนำวิธีการต่างๆ มาดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ปัญหาในการแก้ไขปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การขาดวิธีการที่จะสั่งสอน อบรมหรือพัฒนา แต่สาเหตุนั้นมาจากหลายประการด้วยกัน อย่างเช่น การขาดความตระหนักในความสำคัญของปัญหา การขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง ขาดเวลา ขาดการสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้อง ขาดขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน การมีภาระเกินกำลัง และสิ่งที่พบว่าขาดมากที่สุด คือ ขาดความร่วมมือซึ่งกันและกันในการนำเอาวิธีการต่างๆ ไปปฏิบัติอย่างจริงจังและอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งสามารถบรรลุเป้าหมาย

3. องค์ประกอบในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน การจัดการศึกษาในโรงเรียน มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่องประการหนึ่ง และมีคุณธรรม จริยธรรม มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อีกประการหนึ่ง ซึ่งจุดมุ่งหมายทั้ง 2 ประการจะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารและการจัดการของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญโดยมีคณะครูในโรงเรียนเข้าร่วมเป็นองค์ประกอบสนับสนุนด้วยการดำเนินงาน จึงบรรลุผลดังที่ พุทธทาสภิกขุ (2505: 199)(อ้างถึงใน อรุณ เสนาะคา, 2548: 15) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่าการศึกษาคือ การมีจริยธรรม โดยเฉพาะจะสำเร็จประโยชน์ต่อนักเรียนได้จริงต้องมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ มีครูดี มีวิธีการสอนดี และมีสิ่งแวดล้อมดีสำหรับองค์ประกอบในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมีผู้เสนอแนะไว้ ดังนี้

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2541: 38-39) ได้กล่าวถึง ผลการทดลองของ Marilyn Watson และคณะในโครงการ The Child Development Project รัฐอิลลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกาว่า การพัฒนาจริยธรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับประถมศึกษาเมืององค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาระเบียบวินัย เป็นการจัดการห้องเรียนให้เป็นชุมชนที่ดูแลซึ่งกันและกัน แบบครอบครัว (Caring community) เด็กแต่ละคนจะมีความเป็นตัวของตัวเองมีความรอบรู้ ความอบอุ่นและรู้จักระเบียบของห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองทาง จริยธรรม

2. การเรียนแบบร่วมมือ โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย ต้องช่วยเหลือกัน ซึ่งได้ทั้ง ความรู้และเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมช่วยสังคม เช่น ความยุติธรรม ความรับผิดชอบความเห็นใจ และเต็มใจช่วยเหลือกัน

3. การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ จัดเป็นกิจกรรมช่วยมนุษย์ ช่วยสังคม ทั้งนอกและใน โรงเรียน

4. การเข้าใจผู้อื่น จุดเน้นอยู่ที่ช่วยเด็กให้เข้าใจสถานการณ์ และความรู้สึกของคนอื่น ทั้งประสบการณ์ตรง เช่น ช่วยเหลือคนทุพพลภาพ และประสบการณ์อ้อม เช่น อ่านและอภิปราย ตัวละครในวรรณคดีและเหตุการณ์หนังสือพิมพ์เป็นต้น

5. ส่งเสริมพฤติกรรมช่วยสังคม โดยครูอธิบายค่านิยมต่างๆ ที่ช่วยสังคม เช่น รัก เมืองไทยใช้ของไทย เทียวเมืองไทย พยายามนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ และศึกษาเหตุการณ์ใน

วรรณคดีและประวัติศาสตร์ด้วย

พยุงศักดิ์ จันทรสุนทร (2541: 4-5) กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมจริยธรรมในการเรียนการสอนมี 5 ขั้นตอน คือ

1. การให้ความรู้ขั้นสูง ควรจะให้เด็กได้รับเหตุผลใหม่และเหนือกว่าที่เคยเป็นอยู่เด็กจะนำไปเปรียบเทียบกับเหตุผลเดิม และจะเกิดความขัดแย้ง หรือความไม่สมดุลทางความคิดความไม่สมดุลจะเป็นเครื่อง กระตุ้นให้เด็กเกิดมีการปรับโครงสร้างทางความคิดของตน เกิดความสมดุลขึ้นใหม่จะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นสูงกว่าเดิม (ตามหลักทฤษฎีทางจิตวิทยาของเพียเจท์)

2. การอบรมทางศาสนา เด็กควรได้รับการอบรมทางศาสนา เพื่อลดความเห็นแก่ตัว และเพิ่มความเห็นแก่พวกพ้อง ส่วนร่วม สังคม และมนุษยชาติ

3. การให้แสดงบทบาท เด็กควรที่จะได้รับโอกาสสวมบทบาทอื่น นอกเหนือจากที่ตัวเองเป็นอยู่ และบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม การรับเอาความคิดและความรู้สึกรของคนอื่นจะก่อให้เกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิมไม่ยึดอยู่แต่ตนเอง (ตามหลักทฤษฎีของ Kohlberg)

4. การใช้อิทธิพลของกลุ่มให้เกิดความคล้อยตาม การยกระดับจิตใจของเด็กนั้นได้จากกลุ่มเพื่อนซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน เด็กจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่างและคล้อยตามลักษณะของเพื่อนไปโดยง่าย กลุ่มเพื่อนจะเป็นสื่อเสนอความรู้และเหตุผลใหม่ในระดับที่สูงกว่าที่มีอยู่

5. การเลียนแบบจากตัวแบบ การจัดตัวแบบให้เกิดการเลียนแบบเป็นวิธีการศึกษาหนึ่งที่มนุษย์ใช้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ตัวแบบจะมีลักษณะดังจุดและมีอิทธิพลให้เด็กคล้อยตามได้มาก ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ใหญ่ และเพื่อน จากแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนที่นักวิชาการหลายท่านกล่าวไว้ สามารถพิจารณาถึงแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนได้ว่า การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนนั้น จะต้องดำเนินการทุกอย่างเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน โดยเริ่มตั้งแต่ การแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมจริยธรรมประจำ โรงเรียนเพื่อทำหน้าที่กำหนดแผนงานควบคุม ดูแลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน และดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนโดยเน้นการปฏิบัติจริงทั้งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สถานการณ์ต่างๆ และสภาพแวดล้อม รวมทั้งการประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่ ครู และคนอื่นๆ ในโรงเรียน โดยมุ่งหวังให้นักเรียนเกิดความรู้และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม

สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน

3.2.1.4 การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน กิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษา สถานศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียน ได้แสดงความสนใจ ความถนัด ตามธรรมชาติอันแท้จริง กิจกรรมจะเป็นเครื่องมือช่วยอบรมนักเรียนให้รู้จักปรับตนเองในกา
รท างานร่วมกับผู้อื่น รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบและความเสียสละเพื่อส่วนรวม ฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดีในระบอบประชาธิปไตย เป็นการสร้างประสบการณ์ตามความแตกต่างของนักเรียน เพื่อสร้างเจตคติที่ดีและพัฒนาบุคลิกภาพอันพึงประสงค์ สาระที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการ
เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วย

5 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาค้นพื้นฐาน

1) สาระที่ 1 : ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม

(1) มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติความสำคัญหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาตนนับถือและสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

(2) มาตรฐาน ส 1.2 : ยึดมั่นในศีลธรรม การกระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

(3) มาตรฐาน ส 1.3 : ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมและศาสนพิธีของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีค่านิยมที่ดีงามและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

(กรมวิชาการ,2544: 9)

2.3.3 ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง

2.3.3.1 บทบาทสถานศึกษาในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้เป็น แหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ ที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิด กระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาจัดแหล่งการ
เรียนรู้สนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ชาติ สังคม โลก การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ความรู้
เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
สถานศึกษาจึงต้องตระหนักในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่ตอบสนองเจตนารมณ์ โดยใช้แหล่งการเรียนรู้
ที่มีอยู่แล้วในสถานศึกษาและท้องถิ่นเป็นหลัก ไม่เน้นการจัดแหล่งเรียนรู้ขึ้นใหม่ ซึ่งสถานศึกษามี
บทบาทดังนี้

การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 36) ไว้ดังนี้ คือ

1. สำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง
2. จัดทำเอกสารเผยแพร่แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง
3. จัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้และประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา ในการจัดตั้งส่งเสริมพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน
4. ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3.3.2 แนวทางการบริหารแหล่งการเรียนรู้

การบริหารสถานศึกษาปัจจุบันเน้นการบริหารคุณภาพ ตามวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle : PDCA) ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำมาใช้ในการบริหารแหล่งการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษามีคุณภาพ การบริหารคุณภาพจะทำให้การบริหารงานพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา มีการทำงานที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพช่วยส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบบริหารจัดการที่ดีตามระบบวงจรคุณภาพ ด้วยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การดำเนินงานตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) การพัฒนาปรับปรุง (Action) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544: 14) ซึ่งสถานศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ดำเนินงานตามแผน PDCA

การวางแผน	การดำเนินงาน	การประเมินผล	การพัฒนาและปรับปรุง
1. ตั้งคณะกรรมการพัฒนา แห่งการเรียนรู้ 2. กำหนดยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย 3. จัดประชุมบุคลากร สร้างความตระหนักและ ร่วมกันวางแผน 4. จัดทำแผน โครงการ 5. กำหนดมาตรฐาน การปฏิบัติงานการจัด แห่งการเรียนรู้ 6. ตรวจสอบมาตรฐาน การปฏิบัติงาน	1. พัฒนาบุคลากร 2. จัดทรัพยากร อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกและสนับสนุน ทรัพยากร 3. ดำเนินงานการจัด แห่งการเรียนรู้ 4. นิเทศ กำกับ ติดตาม	1. การวางกรอบ การประเมิน 2. ประเมินผล 3. สรุปผลและ จัดทำรายงาน	นำข้อมูลมา ปรับปรุงและพัฒนา

ในส่วนของการดำเนินงานสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแห่งการเรียนรู้ เช่น คณะกรรมการดำเนินงานแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน และในท้องถิ่น หรือกำหนดบุคลากรให้มีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะ เพื่อให้ การดำเนินงานแห่งการเรียนรู้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสนับสนุนครูผู้สอนให้นำแห่งการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการส่งเสริมผู้เรียน ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองในแห่งการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดไว้ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยสถานศึกษาควรดำเนินการการพัฒนาแห่งการเรียนรู้ ดังนี้

ตารางที่ 2.2 ดำเนินงานตามแผน PDCA

การวางแผน	การดำเนินงาน	การประเมินผล	การพัฒนาและปรับปรุง
1. ศึกษาหลักสูตรและความต้องการของครูนักเรียน 2. กำหนดยุทธศาสตร์วัตถุประสงค์และเป้าหมาย 3. วางแผนร่วมกันระหว่างผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ 4. กำหนดโครงการจัดกิจกรรม การจัดแหล่งการเรียนรู้ 5. จัดทำแผนปฏิบัติงาน	1. พัฒนาบุคลากร 2. จัดทำทรัพยากรสารสนเทศสื่อเทคโนโลยี 3. ดำเนินงานให้เป็นระบบ 4. ผลិតคู่มือการใช้แหล่งการเรียนรู้ 5. การจัดบริการ 6. จัดกิจกรรมแนะนำการใช้และรณรงค์การใช้แหล่งการเรียนรู้ 4. นิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล	1. กำหนดกรอบการประเมิน 2. ประเมินผล 3. สรุปและจัดทำรายงาน	นำข้อมูลจากการรายงานมาพัฒนาและปรับปรุง

2.3.4 การพัฒนาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง

การปฏิรูปการศึกษาที่กำลังดำเนินการในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และก้าวเข้าสู่ยุคของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองแล้วนั้น ในด้านการปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอนตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาลับดังกล่าวได้เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือที่เรียกว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (Learner Center) ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวจะให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ โดยมุ่งให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มีความรู้ สามารถนำเอาประสบการณ์ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและเรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ลักษณะดังกล่าว นอกจากกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้แล้ว จำเป็นต้องมีการจัดแหล่ง

เรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวด้วย กล่าวกันว่าหากมี แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จะช่วยให้การปฏิรูปหลักสูตรการสอนสำเร็จได้ โดยครูต้องปฏิรูป ปรับเปลี่ยนวิธีสอนที่ยึดเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง มาเป็นบทบาทที่ยึดเอานักเรียนเป็นศูนย์กลาง เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือเป็นสำคัญนี้ พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติได้ให้ความสำคัญโดยกล่าวไว้ในหลายมาตราด้วยกัน เช่น (เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒน์เศรษฐ์, 2544: 26)

มาตรา 6 พัฒนาคณาจารย์ให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมี จริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่าง ต่อเนื่อง

มาตรา 22 นักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนมี ความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 จัดการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมในเรื่องต่างๆเช่น ตนเอง สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม กีฬา อาชีพ คณิตศาสตร์ ภาษา เป็นต้น

มาตรา 24 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ต่างๆอย่าง ได้ สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุก วิชา จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่

มาตรา 25 จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมี ประสิทธิภาพ

มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริม ให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

ดังนั้น โรงเรียน/สถานศึกษาทุกแห่งทุกระดับซึ่งเป็นองค์กรฐานล่างของภาครัฐในการ จัดการศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ อันเป็น หลักการร่วมกันในการจัดการศึกษา และในขณะเดียวกันตามจุดเน้นของการพัฒนาการเรียนรู้โดย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายจากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ให้เกิด

ประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะจุดเน้นตาม

มาตรา 24 และมาตรา 25 ที่กำหนดไว้ นั้น โรงเรียนจำเป็นต้องมีการจัดแหล่งเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนให้เรียนได้เต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องและเหมาะสมกับท้องถิ่น ดังที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลได้กำหนด แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาไว้ดังนี้ (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549: 23-24)

1. สำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง(ทา ทะเบียนแหล่งเรียนรู้)
2. จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับการจัดการศึกษาให้เพียงพอและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้
3. จัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครั ว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง
4. จัดระบบแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เชื่อมต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น พัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ หรือมุมหนังสือในห้องเรียน
5. จัดระบบแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ของ สถานศึกษาของตนเอง เช่น จัดทำแผนที่เส้นทาง ระบบเครือข่ายเชื่อมโยงห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดสถาบันการศึกษา พิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. จัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้และประสานความ ร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครั ว องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา ในการจัดตั้ง ส่งเสริม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกันวางแผนการใช้ร่วมกัน
7. ประสานความร่วมมือวางแผนกับสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครั ว องค์กร หน่วยงานที่ จัดการศึกษาโดยส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ที่แต่ละแห่งมีเพื่อใช้ประ โยชน์ให้เกิดการ เรียนรู้ร่วมกัน
8. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัด กระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่นในกระบวนการจัดการเรียนการสอนกระบวน ทศน์ใหม่ (New Paradigm) ภายใต้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 โดย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner Center) นั้น การจัดแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนเป็นอีกรูปแบบ หนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุผลทางการเรียนซึ่งจะมีความแตกต่างจากการเรียนรู้ในรูปแบบเดิม (Traditional) ที่ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้นจากที่ได้รับจากครูในชั้นเรียน โดยเรียนจากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายทั้งภายในและนอกโรงเรียน

2.3.4.1 การบริหารจัดการและแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ (Learning Resources) ซึ่งมีทั้งแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนหรือแหล่งเรียนรู้ชุมชนนั้น จะมีแนวทางการบริหารจัดการเพื่อให้บังเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งต้องคำนึงถึงหลักการบริหารจัดการสำคัญที่เรียกว่า “หลักการบริหารแบบ 4 M’s” ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ,2550: 4)

บุคลากร (Man) ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนทุกคน นักเรียนทุกคน ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ

งบประมาณ (Money) การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ คือ การจัดการงบประมาณให้บังเกิดประโยชน์สูงสุด คุ่มค่ามากที่สุด โยแหล่งที่มาของงบประมาณคือเงินนอกงบประมาณและเงินงบประมาณ โดยใช้จ่ายตามระเบียบของทางราชการ

ทรัพยากร (Materials) การบริหารจัดการทรัพยากรหรือแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมีการจัดทำทะเบียน เพื่อสะดวกในการบริหารจัดการได้ครอบคลุมครบถ้วนและเกิดประโยชน์สูงสุดจัดได้ดังนี้

แหล่งเรียนรู้ของราชการ เอกชน แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน โดยการพัฒนาของเดิมหรือสร้างใหม่ และจัดเก็บเป็นระบบ โดยแยกเป็นสื่อธรรมชาติและสื่อเทคโนโลยี

การบริหารจัดการ (Management) จัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนา แผนปฏิบัติการ/โครงการของสถานศึกษา โดยการตั้งทีมบริหารเพื่ออำนวยความสะดวก สนับสนุน การจัดตั้งทีมครู-นักเรียน เพื่อดำเนินการส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาให้เกิดผลคุ้มค่า ยั่งยืน โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่เกิดประโยชน์กับผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักและใช้แหล่งเรียนรู้ อย่างคุ้มค่าและประสานความร่วมมือกับทุกองค์การ

2.3.4.2 บทบาทของบุคลากรกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ในการบริหารจัดการเพื่อให้แหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่าในการศึกษา และการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนนั้น บุคลากรทุกคนทุกฝ่ายจะมีบทบาทสำคัญดังต่อไปนี้ (เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ์, 2544: 29 ; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,2550: 5)

1. บทบาทของผู้บริหาร/รองผู้บริหารของโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนหรือรองผู้บริหารของโรงเรียน จะมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ดังนี้

1) กำหนดนโยบาย วางแผนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการ จัดสร้าง หรือพัฒนา แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน

2) ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ประสบการณ์ในการจัด การใช้แหล่ง เรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน

3) สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการน าเสนอผลงาน โครงการ หรือนวัตกรรมที่เกิดจากการศึกษาหรือใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน

4) นิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดย การใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและนอกโรงเรียน

2. บทบาทของครูผู้สอน

ครูผู้สอนจะมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ดังนี้

1) รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชน

2) ให้คำปรึกษา แนะนำผู้เรียนในการศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้

3) จัดหา ประสานงานวัสดุอุปกรณ์ เอกสารเพิ่มเติม ให้การแนะนำ และสร้างขวัญ

กำลังใจ

4) ประเมินการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ในภาพรวม

5) ติดตาม ช่วยเหลือการดำเนินงาน แนะนำความถูกต้อง

6) ประยุกต์ใช้ เผยแพร่ผลงาน สรุปและประเมินผล

3. บทบาทของนักเรียน / ผู้เรียน

นักเรียน / ผู้เรียนจะมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ดังนี้

1) สำรวจแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ชุมชน และศึกษาเอกสารพร้อมทั้งจดบันทึก

2) แบ่งกลุ่ม แบ่งหน้าที่การทำงาน น าความรู้เสนอภายในกลุ่ม

3) ตรวจสอบข้อมูล ความถูกต้อง ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้

ต่างๆ

4) ประเมินผลด้านความรู้ กระบวนการท างาน โดยตนเอง คณะครู และผู้ปกครอง

5) เลือกรูปแบบและวิธีการน าเสนอผลงาน

6) เสนอผลงานการปฏิบัติงาน เผยแพร่ผลงานต่อผู้เรียน คณะครู ผู้ปกครอง ชุมชน

สรุปผลและประเมินผลการเผยแพร่ผลงาน

กล่าวโดยสรุปแล้ว บทบาทและความสำคัญของบุคลากรทุกฝ่ายที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน (Learning Resources-Based) อาจกล่าวได้ในภาพรวมดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2547: 4-5)

1. ผู้บริหาร เป็นปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนให้การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้โดยทำความเข้าใจธรรมชาติวิชา กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการพัฒนาสื่อการเรียน ให้กาสนับสนุนด้านงบประมาณ บริหาร โดยการสร้างเสริมขวัญกำลังใจ ดำเนินการนิเทศภายใน ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนติดตามประสานหน่วยงาน และบุคลากรเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้

2. ผู้สอน เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติวิชา สามารถจัดและพัฒนาระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพและพัฒนาได้ตามศักยภาพ ประเมินผลการเรียนรู้ได้ตามสภาพจริง สร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาสื่อ เครื่องมือ แหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพสูง

3. ผู้เรียน ควรเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ มีความกระตือรือร้นและได้รับกระบวนการเรียนรู้ที่ดี มีความรู้ความสามารถทางการเรียนที่เพียงพอต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ผู้นิเทศและผู้ให้การช่วยเหลือดูแล เป็นผู้ที่ทำให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ควรเป็นผู้ที่ รู้จักธรรมชาติวิชา มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ มีเทคนิควิธีการถ่ายทอดความรู้ น าเสนอสื่อวัตกรรมการพัฒนา ติดตามผลและ ประเมินผลพัฒนาของครูอย่างต่อเนื่อง

5. ผู้ปกครอง รับรู้เอาใจใส่ดูแล พยายามเรียนรู้ร่วมกับลูกหลาน มีความเข้าใจและช่วยแก้ไขปัญหาในการเรียน

6. สภาพแวดล้อม สื่อ แหล่งเรียนรู้เช่นห้องเรียน มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อากาศถ่ายเท แสงสว่างเพียงพอ มีวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีเอกสารและมุมปฏิบัติการหรือเกมเสริมการเรียนรู้บริเวณโรงเรียน สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย มีมุมหรือแหล่งที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลากหลาย ชุมชน สถานที่ที่ประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ หรือใช้ความรู้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เพิ่มเติม

2.3.4 ด้านการพัฒนาให้คิดเป็นทำเป็น

2.3.4.1 การคิด

1. ความหมาย ความสำคัญ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิด

1.1 ความหมายของการคิด (Thinking) เป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของมนุษย์ มีรูปแบบที่ซับซ้อน เป็นผลมาจากกระบวนการทางสมอง มีผู้ให้คำจำกัดความของการคิดไว้ดังนี้

ศรีสุรางค์ ทินะกุล (2542: 8) ได้กล่าวถึงการให้คำจำกัดความของ Vinacke เกี่ยวกับการคิด ว่าเป็นการจัดระบบและรูปแบบใหม่ของประสบการณ์ที่ผ่านมาแล้วให้เข้ากับสภาพการณ์ปัจจุบัน

แสงเดือน ทวีสิน (2545: 191) กล่าวว่า Feldman ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการคิดว่าหมายถึง การนำข้อมูลมาปฏิบัติการทางสมอง ข้อมูลดังกล่าวอาจเป็นคำพูด ภาพ เสียง สัญลักษณ์ ฯลฯ มนุษย์เป็นสัตว์ที่รู้จักคิด การคิดของมนุษย์จะพัฒนาเป็นความคิดรวบยอด (Concept) เพื่อนำมาใช้ในการตอบคำถาม แก้ปัญหา หรือปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 11-12) ให้ความหมายของการคิดไว้ว่า การคิด เป็นกลไกทางสมองที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์ ที่ใช้ในการสร้างความคิดรวบยอดด้วยการจำแนกความแตกต่าง การจัดกลุ่มและการกำหนดชื่อเรื่องเกี่ยวกับ ข้อเท็จจริงที่ได้รับ และกระบวนการที่ใช้ในการแปลความหมายของข้อมูลรวมถึงการสรุปอ้างอิงด้วยการจำแนกรายละเอียด การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้รับ ซึ่งข้อมูลที่นำมาใช้อาจเป็นความจริงที่สัมผัสได้ หรือเป็เพียงจินตนาการที่ไม่อาจสัมผัสได้ ตลอดจนเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการนำกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีเหตุผลและเหมาะสม การคิดเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการที่สมองถูกรบกวนจากสิ่งแวดล้อมสังกรมรอบตัว และประสบการณ์ส่วนตัวดั้งเดิมของมนุษย์

2. ความสำคัญของการคิด กรมวิชาการ(2545: 1-2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดไว้ในคู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไว้ว่า การสอนภาษาไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแนวคิดไปจากเดิม ไม่ได้เน้นการอ่านออกเขียนได้เพียงอย่างเดียว แต่จะเน้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ภาษาในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตและปัญหาของสังคมเน้นการสอนภาษาไทยในฐานะเครื่องมือของการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง นอกจากนั้นยังต้องสอนภาษาเพื่อพัฒนาความคิด ผู้เรียนที่มีความคิดจะต้องมีประสบการณ์และประมวลค่าได้มากพอ จึงจะสร้าง

ความคิดได้ลึกซึ้ง และคิดได้อย่างชาญฉลาดรอบคอบขณะเดียวกันการสอนภาษาไทย จะต้องเน้นการรักษาภาษาไทยในฐานะเป็นวัฒนธรรม และถ่ายทอดวัฒนธรรมทางภาษาที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ในรูปของหลักภาษา ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์การใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม ผู้เรียนจะต้องมีทักษะการใช้ภาษาที่ถูกต้อง สละสลวยตามหลักภาษา อานวรรณคดีที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และตั้งสมายาวนาน และอานวรรณกรรมต่างๆ เพื่อศึกษาเรื่องราวของชีวิต ที่จะทำให้ชีวิตทัศน์และโลกทัศน์ของผู้อานกว้างขวางขึ้น เขาใจสภาพสังคมและวัฒนธรรม ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และสังคมในอนาคตรวมถึงการศึกษาภูมิปัญญาทางภาษาในท้องถิ่นต่างๆ การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้นำแนวคิดดังกล่าวข้างตนมาเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรโดยจัดทำสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ขงชั้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาจัดหลักสูตร และจัดการเรียนให้สอดคล้องตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรูสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น และมีอิสระในการจัดการเรียนรูตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนด สถานศึกษาสามารถยืดหยุ่นในการบริหารหลักสูตร และจัดการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนของตนได้มากขึ้นนอกจากนี้ หลักสูตรยังกำหนดให้ สถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นบุคคลที่มีความรู้ดี มีทักษะกระบวนการคิด การจัดการ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี สามารถแสวงหาความรู้และพึ่งตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ และพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อความสงบสุขของตนเองและสังคม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะเน้นการพัฒนาจิตใจของผู้เรียน เป็นสำคัญ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและดำเนินชีวิตที่ดีงาม มีความคิด การปฏิบัติและ การตัดสินใจด้วยตนเอง อย่างถูกต้อง

การพัฒนาทักษะการคิดจึงมีความสำคัญมาก และจำเป็นจะต้องสอนให้แก่นักเรียน เพราะการคิดเป็นหนทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาของมนุษย์ จึงควรอย่างยิ่งที่ต้องหันมาให้ความสนใจ อย่างจริงจัง เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างทักษะการคิดให้แก่นักเรียน ชาติ แจมบุษ (2545: 8) ได้กล่าวถึงพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชวาทรงพระมีราชดำรัสเกี่ยวกับความสำคัญของการคิด ความว่าการคิดนั้นอาจคิดได้หลายอย่าง จะคิดให้วิเศษคือคิดแล้วทำให้เจริญอกงามก็ได้ จะคิดให้หายนะ คือ คิดแล้วทำให้พินาศวิหายนก็ได้ การคิดให้เจริญจึงต้องมีหลักอาศัย หมายความว่า เมื่อคิดเรื่องใดสิ่งใด ต้องตั้งใจให้มันคงในความเปนกลาง ไม่ปล่อยให้หอคติอย่างหนึ่งอย่างใด ครอบงำ ให้มีแต่ความจริงใจ ตรงตามเหตุตามผลที่ถูกแท้และเป็นธรรมและยังได้กล่าวถึงบุคคลสำคัญ นักการศึกษา นักจิตวิทยาและนักคิดหลายท่านซึ่งได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของการคิดไว้ดังนี้

Burligh and Wellington กล่าวว่า การสอนให้นักเรียนคิดเป็นนัย เป็นวัตถุประสงค์สูงสุดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 17-19) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดของมนุษย์ไว้หลายประการด้วยกัน ได้แก่

1. พื้นฐานทางครอบครัว (Family background) พื้นฐานทางครอบครัวถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการพัฒนาการคิด นับแต่การเตรียมพร้อมด้านโภชนาการที่เอื้อให้เซลล์สมองแข็งแรงสมบูรณ์ พร้อมที่จะรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ครอบครัวยังเป็นพื้นฐานสำคัญของวิถีคิด โดยอิทธิพลจากการเลี้ยงดู อาจทำให้นักเรียนกล้าคิด กล้าทดลองในขณะที่เด็กบางคนอาจกลัวที่จะคิด กลัวที่จะมีความแตกต่าง รวมทั้งประสบการณ์ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตัวของคนในครอบครัว ก็ส่งผลที่เป็นรากฐานทั้งความคิดและจิตใจ นักเรียนจะคิดได้ คิดดี ขอมมาจากรากฐานสำคัญคือครอบครัว

2. พื้นฐานความรู้ (Background of knowledge) การเรียนที่ได้มาจากการกลั่นกรองและเก็บในรูปแบบความรู้ด้านต่างๆ ที่จะส่งผลต่อวิถีคิดวิถีปฏิบัติ ความเชื่อ บุคลิกภาพทางความคิด ตลอดจนแนวทางการแก้ปัญหาต่างๆ เพราะความรู้ที่ได้มีหลายรูปแบบ มีหลายขั้นตอนในการฝึกฝน แต่อาจจะเน้นให้ชัดเจน ระหว่างผู้ที่มีการศึกษาสูงกับผู้ที่มีขาดโอกาสทางการศึกษา จะมีวิธีการคิดแตกต่างกันคนละแนว คนละความเชื่อ ทั้งนี้เนื่องจากการฝึกฝนของแต่ละสาขาวิชา

3. ประสบการณ์ชีวิต (Experience of life) บทเรียนต่างๆ ที่ผ่านมาในชีวิตเราทุกวันนี้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ เป็นข้อมูลที่มีผลโดยตรง คนมีโอกาสเรียนรู้โลกได้กว้างมาก ได้เห็นหลากหลายประสบการณ์ ขอมมีวิธีการคิดที่หลากหลายกว่า และมีข้อมูลที่นำไปใช้ในชีวิตจริงได้มากกว่า

4. การทำงานของสมอง (Brain functioning) สมองของแต่ละคนที่เกิดมามีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ละเอียดอ่อน ที่ทำให้ทุกคนมีเอกลักษณ์ทางความรู้สึนึกคิด และบุคลิกภาพ รวมทั้งศักยภาพด้านต่างๆ ไม่เท่ากันตั้งแต่เกิดจนโต

5. วัฒนธรรม (Culture) วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตที่มีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อและการปฏิบัติของคนอย่างมาก จึงถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอีกด้านหนึ่ง

6. จริยธรรม (Morality) ผู้ที่มีจริยธรรมสูงขอมมีกรอบในการคิดและการตัดสินใจ และการหาแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งจะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับผู้ขาดจริยธรรม

7. การรับรู้ (Perception) เป็นภาวะที่เราตอบสนองต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดภายใต้กลไกของสมอง จิตใจ ฯลฯ ที่มีผลต่อวิธีการคิดของคนเป็นอย่างมาก

8. สภาพแวดล้อม (Environment) เป็นตัวกระตุ้นสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ต่อวิธีการคิดของนักเรียน

9. ศักยภาพทางการเรียนรู้ (Learning potential) นักเรียนแต่ละคนมีศักยภาพการรับรู้ การประมวลข้อมูล ในอัตราที่ต่างกัน ส่งผลให้แต่ละคนคิดได้ไม่เท่ากันคิดไม่เหมือนกัน แม้ว่าจะมี ประสบการณ์เหมือนกันก็ตาม

10. ประสาทรับรู้ (Sensory motor) จากประสาทรับรู้ เช่น หูฟังการ ตาฟังการ หรือการ รับรู้ผิดปกติ ก็ทำให้วิธีการคิดแตกต่างกันออกไป และในทางตรงกันข้ามหากมีประสาทรับรู้ที่ จับไวก็สามารถรับรู้ข้อมูลได้รวดเร็วและละเอียดกว่าคนอื่น

อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์ (2545: 7-9) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดของเด็กไทยไว้ดังนี้

1. พันธุกรรม หากพ่อแม่ปัญญาอ่อน ลูกหลานก็มีสิทธิ์เช่นกัน แต่โดยสายพันธุ์ของ ไทยเราแล้ว ไม่น่าจะเป็นลักษณะทางสายพันธุ์ที่ไม่ดี ตรงกันข้ามประเทศเราเป็นประเทศที่ หลากหลายทางสายพันธุ์มากที่สุดประเทศหนึ่งทีเดียว เราไม่เคยห้ามคนต่างชาติต่างศาสนา ไม่ให้แต่งงานกัน หรือคนวรรณะเดียวกันต้องแต่งงานกัน (เพราะเราไม่มีวรรณะ)

2. โภชนาการ หรืออาหารที่รับประทานเข้าไป กินไม่พอ กินไม่เป็น ก็มีเซลล์ ปัญญาอ่อนได้งาย ๆ ผู้หญิงเมื่อทราบว่าจะตั้งครรภ์ ต้องรับประทานอาหารที่มีแคลเซียมธาตุเหล็ก ไอโอดีน และโปรตีนให้เพียงพอ

3. มลภาวะ เด็กในกรุงถึงแม้ว่าจะมีแคลเซียมไอโอดีนสูงกว่าเด็กต่างจังหวัดแต่เด็กจำนวน ไม่น้อยที่ไอคิวลง เพราะมลภาวะเป็นพิษจากอากาศ อาหาร และน้ำ จากการสำรวจพบว่า เด็กใน เขตโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับสารพิษ ส่งผลให้เกิดผลเสียอย่างรุนแรงทั้งร่างกายและสติ ปัญญา

4. สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้เด็กมีสติปัญญาดี หรือรู้จักใช้สติปัญญาอย่างไร วิธีการเรียนรู้ของเด็กจากสภาพแวดล้อมต่างๆส่งผลถึงความคิด จิตใจ และยังเป็นผลจากโครงสร้างการไขสมองต่างกันอีกด้วย

5. ระดับความรู้ของผู้ปกครอง ผู้ปกครองที่มีการศึกษาดีเด็กมักมีสติปัญญาดีกว่าเด็ก ที่ผู้ปกครองไม่ได้รับการศึกษาหรือการศึกษาน้อย

6. ภาวะทางอารมณ์-จิตใจ อารมณ์จิตใจเป็นกลไกสำคัญในการเรียนรู้ของเด็ก เป็นตัว ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางความคิดอย่างไร อยากคิดหรือไม่อยากคิด หากเด็กไม่อยากคิดเพราะอา รมณ์ไม่ดีขบขบหรือเป็นประจำ เด็กก็อาจมีเซลล์ปัญญาได้ หากเป็นมากๆ เซลล์สมองก็ฝ่อไ้ เหมือนกันคุณภาพการคิดของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับปัจจัยดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ปัจจัยดังกล่าวถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐาน ที่จะส่งผลให้เกิดทักษะการคิดที่ดีของมนุษย์ ถ้าบุคคลมีปัจจัยพื้นฐานดีก็จะ ส่งผลให้มีทักษะและสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดได้เป็นอย่างดีด้วย

2.3.5 ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

2.3.5.1 บทบาทของผู้บริหารกับการเป็นผู้นำทางวิชาการ

มนต์ชัย ปาณรูป. (ม.ป.ป). อ้างถึงใน <http://www.gotoknow.org/profiles/users/mon-utvs>. กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะการเป็นผู้นำทางวิชาการจนทำให้เห็น กรอบการทำงานของผู้อำนวยการ โรงเรียน ตามภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ 4 ด้าน อันได้แก่

1. School Management
2. School Communication
3. School Community Relations
4. Instructional Supervision

ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคจากการทำงานมากมายที่ผู้กำกับดูแลภายนอกหรือมองเผินๆ จะไม่มีปัญหาใดๆ จากปัญหาดังกล่าวนั้น เพื่อนๆ ร่วมงานของผมได้บอกถึงวิธีการ/ขั้นตอนการแก้ปัญหาไว้มากมาย จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะใช้โอกาสนี้ ทำการวางแผนเพื่อการปรับปรุงองค์กรนี้ให้มีคุณภาพสูงสุด

จากการศึกษาในครั้งนี้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และมองถึงเป้าหมายของการทำงานใหม่ อันได้แก่

1. ต้องพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง (A Learning-Organization)

2. ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องเป็นผู้นำองค์กรอย่างมืออาชีพ (Professional leadership) ได้แก่

- 1) รอบรู้และยึดมั่นในวัตถุประสงค์
- 2) ใช้วิธีการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทุกด้าน
- 3) เป็นผู้นำวิชาชีพที่ทรงความรู้และคุณภาพ
- 4) มีความคิดก้าวหน้า (Monitoring Progress)
- 5) ผู้บริหารและครูต้องกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการทำงานร่วมกัน

(Sharect Vision Goals)

3. จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในโรงเรียนให้ดี (Concentration on teaching on-learning)

- 1) Clean สะอาด
- 2) Green ร่ม

- 3) Beautiful สวยงาม
- 4) Safetyปลอดภัย
- 5) Facility ความสะดวก
- 6) Friendly ความอบอุ่น
4. ให้ความสำคัญและเน้นการจัดการสอนและการเรียนรู้ (Concentration on teaching-on learning)
  5. กระตุ้นให้ครูทำการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (Purposeful teaching)
  6. ส่งเสริมการคิดของนักเรียนให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง (Pupil rights and responsibilities)
  7. สร้างความสัมพันธ์การมีความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันระหว่างหน้าและโรงเรียน (Home-school partnership)
  8. ผู้อำนวยการโรงเรียนควรต้องใช้การเสริมแรงทางบวกมากขึ้น (Positive reinforcement) และต่อแต่นี้ผมในฐานะที่ดูแลองค์กรนี้ คงจะต้องจัดการด้านคุณภาพเพิ่มขึ้น จัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management/T.Q.M.) เพื่อการเป็นองค์กรแห่งคุณภาพอย่างแท้จริงโดย
    1. ต้องปรับปรุงคุณภาพขององค์กรทั้งหมดทุกด้าน
    2. ดำเนินการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
    3. ใ้บุคคลในองค์กรนี้มีส่วนร่วมในการทำงานและพัฒนา
    4. มุ่งเน้นที่ความพึงพอใจของลูกค้า (Streak holder) เป็นสำคัญ ได้แก่
      - 1) ครู
      - 2) นักเรียน
      - 3) ผู้ปกครอง+ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง
    5. ต้องมีการวัดและประเมินผลทุกชั้นตอนและแม่นยำ โดยทักษะทางการบริหาร ได้แก่
      - 1) Be Enthusiastic (กระตือรือร้น)
      - 2) Challenge the process (ทำงานท้าทาย)
      - 3) Celebrate Achievements (สร้างขวัญกำลังใจ)
      - 4) Set the Example (ทำเป็นตัวอย่าง)
      - 5) Help other to Act (ช่วยเหลือ)

และสิ่งที่พบในการประชุมครู เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2552 พบว่า ครูมีความกระตือรือร้นในการระดมความคิดเห็นบอกปัญหาและหาวิธีการแก้ไขร่วมกัน ทำให้ผู้อำนวยการได้พบกระบวนการทำงานที่สนองต่อภารกิจ 4 ด้าน ดังนี้

School Management

- 1) Ordering Supplies
- 2) Hiring teachers
- 3 Basic record keeping

School Communications

- 1) Coordination with national education of facials
- 2) Writing to alum

School Community relations

- 1) Involvement in PTCA/PTA activities
- 2) Attending meeting of local organizations
- 3) Toning Community Councils

Instructional Supervision

- 1) Class observations
- 2) Assessment of Student performance
- 3) Teacher Supervision
- 4) Curriculum Planning

และสิ่งหนึ่งที่โรงเรียนของพมมองตรงกับบทเรียนนี้คือการส่งเสริมให้ครูนำ ICT เพื่อจัดการเรียนการสอนซึ่งตรงกับโครงการ Lab school Project ของ M.O.E. ที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเป็น 10 สุดยอดโรงเรียนคุณภาพ ได้แก่

1. สุดยอดผู้นำการเปลี่ยนแปลง
2. สุดยอดนวัตกรรมการบริหารจัดการโรงเรียน
3. สุดยอดโรงเรียนดีมีคุณภาพการประเมินผลเกณฑ์มาตรฐานระดับชาติ
4. สุดยอดโรงเรียนสะอาด
5. สุดยอดแหล่งเรียนรู้และห้องสมุดมีชีวิต
6. สุดยอดโรงเรียนผู้นำระบบ E-Learning เพื่อการจัดการเรียนรู้
7. สุดยอดโรงเรียนมีครูดี เป็นมืออาชีพ
8. สุดยอดโรงเรียนมีนักเรียนเก่ง , ดี, มีความสุข

9. สูดยอคความสามารถของนักเรียนในการแข่งขันฝีมือดีในเวทีนานาชาติ

10. สูดยอคความร่วมมือของภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์โรงเรียน

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วุฒิวรรณ คงคามาศ (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนรวม ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาบทบาทและปัญหาของผู้บริหารโรงเรียน ในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนรวมในการจัดการศึกษา ประชากรที่ใช่ในการวิจัยคือ ผู้บริหารประถมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ มีบทบาทในการนำชุมชนเข้ามา มีส่วนรวมมากในการจัดการศึกษาใน 4 งาน กล่าวคือ งานวิชาการ ได้แก่ การรวมการวางแผนงานวิชาการ โรงเรียนในรูปคณะกรรมการ โรงเรียน การรวมจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุดโรงเรียน การนำชุมชนและ โรงเรียนร่วมกันตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลเรียน และมอบรางวัลหรือเกียรติบัตรแก่นักเรียนที่มีผลการเรียน งานบุคลากร ได้แก่ การนำบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูและนักเรียน การนำบุคลากรในชุมชนมาเป็นผู้สอนในวิชาที่ขาดแคลนครู งานกิจการนักเรียน ได้แก่ การนำศูนย์อนามัยในชุมชนเข้ามาตรวจสุขภาพและฉีดวัคซีนให้แก่ นักเรียน ครูและพนักงาน การขอความร่วมมือจากผู้ประกอบการ และหาวิธีป้องกันเพื่อดูแลนักเรียนให้พ้นจากภัยสารเสพติด และภัยสังคมการรวมช่วยเหลือกิจกรรม งานอาคารสถานที่ ได้แก่ การเข้ามาใช้ประโยชน์ด้านอาคารสถานที่ และอุปกรณ์ของโรงเรียน และการรวมปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่นแก่โรงเรียน ส่วนปัญหาที่พบ ได้แก่ การรวมพิจารณาเนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และชุมชนด้วยการรวมแก้ปัญหาการเรียนการสอน การร่วมจัดหาสื่อการเรียนการสอนมาแนะนำในวัดธรรมและเทคโนโลยีต่างๆ การรวมพิจารณาครูดีเด่นประจำปีการศึกษาของโรงเรียน การรวมค้นหาผู้มีความสามารถในท้องถิ่น ให้การศึกษาในโรงเรียนตามความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น และการรวมรณรงค์หาทุนการศึกษาให้แก่ นักเรียน การเชิญผู้ประกอบการกับคณะกรรมการส่งเสริมหลักสูตร การร่วมติดตามประเมินผล การปฏิบัติงานด้านอาคารสถานที่ และปัญหา การเข้ามาใช้ประโยชน์ด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์ของโรงเรียน

สุदारัตน์ วัฒนพฤษา (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของครูใหญ่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตการศึกษา 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช่ในการศึกษาคือครูใหญ่ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของครูใหญ่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีค่าร้อยละสูงสุด 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการช่วยเหลือผู้ปกครองใน

การพัฒนาความรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูเด็กโดยจัดให้ผู้ปกครองสามารถปรึกษาครูใหญ่ได้ตลอดเวลา 2) ด้านการสร้างประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง โดยจัดให้มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองเป็นประจำเรื่องพฤติกรรมของนักเรียน 3) ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาเป็นอาสาสมัคร โดยติดต่อผู้ปกครองเข้ามาเป็นอาสาสมัครไม่จำกัดช่วงอายุ 4) ด้านการช่วยเหลือผู้ปกครองเรื่องการเรียนรูของเด็กที่บ้าน โดยจัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ เพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนรวมในการพัฒนาการเรียนรูของเด็ก 5) ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนรวม ในการตัดสินใจในการบริหาร โดยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนรวมในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา และ 6) ด้านการประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน โดยจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น ปัญหาในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ที่มีค่าร้อยละสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้ปกครองไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมการให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงดูเด็ก 2) ผู้ปกครองไม่มีเวลาเข้ามาเป็นอาสาสมัคร 3) ผู้ปกครองไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรูของเด็ก

ระวี เฉตาไพย (2545) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัย พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับปานกลางในงานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงิน พัสดุ และงานสัมพันธ์ชุมชน และมีส่วนรวมในระดับมากในงานอาคารสถานที่ รายการที่จัดอยู่ในอันดับสูงสุดของแต่ละงาน เรียงตาม ลำดับดังกล่าวคือ การมีส่วนร่วมวางแผนงานวิชาการของโรงเรียน การพิจารณา ตัวแทนชุมชนเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การช่วยเหลือกิจกรรมของนักเรียน การจัดซื้อจัดจ้างในโรงเรียน การเข้าร่วมตัดสินใจในกิจกรรมวันสำคัญ และการเข้ามาใช้ประโยชน์ในอาคารเรียน สนามและอุปกรณ์ต่างๆ ส่วนปัญหาการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางทุกงาน รายการที่จัดเป็นปัญหาอันดับสูงสุดของแต่ละงาน ดังกล่าวคือ สภาพเศรษฐกิจของ ชุมชนขาดบุคลากร ด้านวิชาชีพที่จะเป็นวิทยากรให้กับชุมชน การโอนอำนาจการจัดโครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริมนมการจัดสรรวัสดุที่ขาดคุณภาพ ขาดงบประมาณในการจัดพิมพ์เอกสาร และการสรรหาวัสดุครุภัณฑ์เพื่อบริการชุมชน

บุญชู แก้วเกลี้ยง (2545) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ พบว่า บทบาทผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนได้

วางแผนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้มอบหมายงาน โครงการ แต่ละงานให้ครูรับผิดชอบ มีการประชุมครู กรรมการโรงเรียนเพื่อกำหนดแผนงาน โครงการพร้อมให้ความรู้ ความเข้าใจครูเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์งบประมาณให้ปฏิบัติงานตามแผนงาน มีการติดตามผลประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้ งานที่ปฏิบัติมาก ได้แก่ การให้ชุมชนใช้อุปกรณ์ อาคารสถานที่ การให้บุคลากรร่วมกับชุมชนพัฒนาชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรม การประชุมผู้ปกครองนักเรียน กรรมการโรงเรียนเพื่อรับทราบแนวทาง การจัดการศึกษา ร่วมป้องกันโรคติดต่อและสารเสพติด การจัดกิจกรรมสร้างเสริมความสามัคคี การขอสนับสนุนแรงงานชุมชน และการจัดเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์งานกิจกรรมต่างๆ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัดปทุมธานี จำนวน 170 โรงเรียน โดยจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 3.1 ประชากรจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี

ลำดับที่	ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน	จำนวนประชากร (โรงเรียน)	กลุ่มตัวอย่าง (โรงเรียน)
1	โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล	48	34
2	โรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล	122	84
รวม		170	118
3	โรงเรียนขนาดเล็ก	51	31

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลำดับที่	ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน	จำนวนประชากร (โรงเรียน)	กลุ่มตัวอย่าง (โรงเรียน)
4	โรงเรียนขนาดกลาง	55	41
5	โรงเรียนขนาดใหญ่	64	46
รวม		170	118
6	เปิดสอนระดับประถมศึกษา	119	86
7	เปิดสอนระดับประถมศึกษาและ มัธยมศึกษา	51	32
รวม		170	118
8	โรงเรียนต้นแบบ	14	10
9	โรงเรียนทั่วไป	156	108
รวม		170	118

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่างประกอบด้วย สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2554 จำนวน 118 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (อ้างถึงใน เพ็ญแข แสงแก้ว, 2541: 60-61) จากประชากร 170 โรงเรียน ได้ตัวอย่างจำนวน 118 โรงเรียน รายชื่อโรงเรียนที่จะทำการศึกษาได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก (The Lottery Method) (เพ็ญแข แสงแก้ว, 2541: 63-64) ผู้แทนที่ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อใช้เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ตัวแปรต้น

1. สถานที่ตั้งของโรงเรียน
  - 1) ในเขตเทศบาล
  - 2) นอกเขตเทศบาล
2. ขนาดโรงเรียน
  - 1) ขนาดใหญ่
  - 2) ขนาดกลาง
  - 3) ขนาดเล็ก
3. ประเภทของโรงเรียน
  - 1) ประถมศึกษา
  - 2) ขยายโอกาส
4. ลักษณะของโรงเรียน
  - 1) โรงเรียนต้นแบบ
  - 2) โรงเรียนทั่วไป

3.2.2 ตัวแปรตาม

1. ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
2. ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์
3. ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง
4. ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น
5. ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษา สถานที่ตั้งของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน ประเภทของโรงเรียน และลักษณะของโรงเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาของจังหวัดปทุมธานี จำแนกคำถามออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ด้านการพัฒนา ความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น และด้านการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับของลิเคอร์ท (เพ็ญแข แสงแก้ว, 2541: 77-82) โดยกำหนดเกณฑ์ให้ นี้นักคะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับการมีบทบาทมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับการมีบทบาทมาก
- 3 หมายถึง ระดับการมีบทบาทปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับการมีบทบาทน้อย
- 1 หมายถึง ระดับการมีบทบาทน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อสอบถามผู้แทนโรงเรียนเกี่ยวกับปัญหาและ ข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี

3.4 การสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าจากตำรา บทความ วารสาร เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาท ผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
2. รวบรวมข้อมูลและความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถาม เสนออาจารย์ที่ ประึกษาเพื่อตรวจพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข
3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความ ถูกต้องและปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาอีกครั้ง
5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 โรงเรียน เพื่อ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยง (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (ประคอง กรรณสูตร, 2538: 47) ด้วยโปรแกรม สำเร็จรูป พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ .97
6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปจัดพิมพ์แบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อใช้เก็บข้อมูล และ นำมาวิเคราะห์ต่อไป

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองดังนี้

นำแบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 118 ชุดไปขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา และครู ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม (ภาคผนวก จ) โดยผู้วิจัยนัดเวลาและเก็บแบบสอบถามคืน

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.6.1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ได้แก่ สถานที่ตั้งของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน ประเภทของโรงเรียน และลักษณะของโรงเรียน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

3.6.2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี จำแนกเป็นรายด้าน แล้วเสนอข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในรูปตารางประกอบคำบรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาระดับบทบาทการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้เกณฑ์ของ Best (1977: 174) ดังนี้

มีบทบาทน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 - 1.49

มีบทบาทน้อย มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 - 2.49

มีบทบาทปานกลาง มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 - 3.49

มีบทบาทมาก มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 - 4.49

มีบทบาทมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 - 5.00

3.6.3. การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี ด้านที่ตั้งของโรงเรียน ประเภทของโรงเรียน และลักษณะของโรงเรียน ใช้การวิเคราะห์ค่า (t-test) ด้านขนาดของโรงเรียน ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Anova) และเมื่อปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันจะทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe Method)

3.6.4. วิเคราะห์คำถามปลายเปิดปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อนับความถี่ และจัดอันดับของคำตอบแยกเป็นประเด็น แล้วนำเสนอไปตามอันดับความสำคัญ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานีในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลวิจัยในครั้งนี้จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางประกอบคำอธิบาย โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

4.2 ผลการวิเคราะห์ บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจำแนกตามสถานที่ตั้ง ขนาดของโรงเรียน ประเภทการจัดการศึกษาของโรงเรียน และลักษณะของโรงเรียน โดยใช้สถิติทดสอบ t -test และ F -test ตามลำดับ

4.4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยแจกแจงความถี่

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ได้แก่ สถานที่ตั้งของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน ประเภทของโรงเรียน และลักษณะของโรงเรียน ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานที่ตั้ง		
ในเขตเทศบาล	34	28.81
นอกเขตเทศบาล	84	71.19
รวม	118	100
2. ขนาดโรงเรียน		
ขนาดเล็ก	31	26.27
ขนาดกลาง	41	34.75
ขนาดใหญ่	46	38.98
รวม	118	100
3. ประเภทของโรงเรียน		
ประถมศึกษา	86	72.88
ขยายโอกาส	32	27.12
รวม	118	100
4. ลักษณะของโรงเรียน		
โรงเรียนต้นแบบ	10	8.47
โรงเรียนทั่วไป	108	91.53
รวม	118	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่อยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 71.19 เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 38.98 เมื่อจำแนกตามประเภทของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 72.88 และเมื่อจำแนกตามลักษณะของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 91.53

4.2 การวิเคราะห์ บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

การวิเคราะห์ บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิเคราะห์ มีรายละเอียดปรากฏตามตารางต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมโดยจำแนกเป็นรายด้าน 5 ด้าน

บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ระดับบทบาท		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	4.23	.34	มาก	2
2. ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์	4.36	.33	มาก	1
3. ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง	4.13	.40	มาก	3
4. ด้านการพัฒนาให้คิดเป็นทำเป็น	4.04	.42	มาก	5
5. ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	4.11	.40	มาก	4
รวม	4.17	.34	มาก	

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ในภาพรวมมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = .34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีบทบาทในระดับมาก โดยด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์มีระดับบทบาทสูงสุด ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = .33) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

($\bar{X} = 4.23$, S.D. = .34) และด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และ เรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .40) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ตามรายชื่อ

ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	ระดับบทบาท		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ผู้บริหาร โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เรียน	4.09	.48	มาก	4
2. ผู้บริหาร โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนมาให้ความรู้ในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลือกโภชนาการ กีฬาและนันทนาการ	3.95	.49	มาก	5
3. ผู้บริหาร โรงเรียนส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตของผู้เรียน	4.37	.41	มาก	2
4. ผู้บริหาร โรงเรียนส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาของโรงเรียน	4.27	.43	มาก	3
5. ผู้บริหาร โรงเรียนสนับสนุนให้ครูเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อติดตามการจัดสภาพแวดล้อมทางบ้านที่เอื้อต่อสุขภาพผู้เรียน	4.48	.44	มาก	1
รวม	4.23	.34	มาก	

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = .34) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า มีบทบาทอยู่ในระดับมากทุกข้อ ผู้บริหาร โรงเรียนสนับสนุนให้ครูเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อติดตามการจัดสภาพแวดล้อมทางบ้านที่เอื้อต่อสุขภาพผู้เรียนมีระดับบทบาทสูงสุด ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = .44) รองลงมา คือ ผู้บริหาร โรงเรียนส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาสุขภาพจิต

ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .41) และผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = .43) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ตามรายชื่อ

ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์	ระดับบทบาท		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ผู้บริหาร โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	4.28	.45	มาก	6
2. ผู้บริหาร โรงเรียนสร้างความตระหนักกับ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน (เช่น ชี้แจงในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับ กฎ ระเบียบของโรงเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และอื่นๆ)	4.48	.39	มาก	1
3. ผู้บริหาร โรงเรียนส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมวันไหว้ครู กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และอื่นๆ	4.42	.42	มาก	2
4. ผู้บริหาร โรงเรียนนำนักเรียนร่วมทำกิจกรรม บำเพ็ญประโยชน์กับชุมชน (เช่น ทำความสะอาด วัด เก็บเศษขยะในสวนสาธารณะ และอื่นๆ)	4.37	.52	มาก	3
5. ผู้บริหาร โรงเรียนประสานความร่วมมือกับชุมชน เพื่อร่วมกันป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน (เช่น หนีเรียน ทะเลาะวิวาท และอื่นๆ)	4.35	.46	มาก	4

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์	ระดับบทบาท		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
6. ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ผู้ปกครองเพื่อร่วมมือกันประเมินคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	4.29	.44	มาก	5
รวม	4.36	.33	มาก	

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = .33) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความตระหนักกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน (เช่น ชี้แจงในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับ กฎ ระเบียบของโรงเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และอื่นๆ) มีระดับบทบาทสูงสุด ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = .39) รองลงมา คือ ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันไหว้ครู กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และอื่นๆ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = .42) และผู้บริหารโรงเรียนนำนักเรียนร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์กับชุมชน (เช่น ทำความสะอาดวัด เก็บเศษขยะในสวนสาธารณะและอื่นๆ) ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .52) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ตามรายชื่อ

ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง	ระดับบทบาท		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ผู้บริหาร โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนให้มีความใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.05	.50	มาก	4
2. ผู้บริหาร โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.32	.49	มาก	1
3. ผู้บริหาร โรงเรียนประชาสัมพันธ์ขอความช่วยเหลือจากชุมชนในการสนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (เช่น งบประมาณเพื่อการเรียนการสอน และอื่นๆ)	4.13	.46	มาก	3
4. ผู้บริหาร โรงเรียนสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชน ผู้ปกครองและศิษย์เก่าให้ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	3.94	.55	มาก	5
5. ผู้บริหาร โรงเรียนประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชนในการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่นและแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ชุมชน	4.21	.44	มาก	2
รวม	4.36	.33	มาก	

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = .33) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ในวันประชุม

ผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีระดับบทบาทสูงสุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .49) รองลงมา คือ ผู้บริหารโรงเรียนประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชนในการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่นและแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ชุมชน ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .44) และผู้บริหารโรงเรียนประชาสัมพันธ์ขอความช่วยเหลือจากชุมชนในการสนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (เช่น งบประมาณ สื่อการเรียนการสอน และอื่นๆ) ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .46) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น ตามรายชื่อ

ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น	ระดับบทบาท		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น	4.05	.46	มาก	1
2. ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนด้านการคิดเป็น ทำเป็น (เช่น ฝึกให้นักเรียนตั้งคำถามเพื่อค้นหาความรู้และอื่นๆ)	4.14	.51	มาก	3
3. ผู้บริหารโรงเรียนให้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองและศิษย์เก่า เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนให้คิดเป็น ทำเป็น (เช่น ร่วมเป็นวิทยากรค่ายวิชาการ ร่วมเป็นวิทยากรพิเศษในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและอื่นๆ)	3.97	.49	มาก	5

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ด้านการคิดเป็น ทำเป็น	ระดับบทบาท		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
4. ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จาก ปราชญ์ชุมชนและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	4.05	.50	มาก	1
5. ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียนร่วมกัน ประเมินความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของ ผู้เรียน	3.98	.50	มาก	4
รวม	4.04	.42	มาก	

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น และผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากปราชญ์ชุมชนและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น มีระดับบทบาทสูงสุด ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .46), ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .50) ตามลำดับ รองลงมา คือ ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนด้านการคิดเป็นทำเป็น (เช่น ฝึกให้นักเรียนตั้งคำถามเพื่อค้นหาความรู้และอื่นๆ) ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .51)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ตามรายชื่อ

ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	ระดับบทบาท		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	3.97	.49	มาก	6
2. ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (เช่น การจัดหาสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนเรียนนอกเวลาเรียน และอื่นๆ)	4.19	.46	มาก	2
3. ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชุมผู้ปกครองเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านปัจจัยที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (เช่น งบประมาณ สื่อการสอน และอื่นๆ)	4.10	.46	มาก	3
4. ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รับทราบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (เช่น นักเรียนได้รับรางวัลในการร่วมแข่งขันทักษะทางวิชาการ และอื่นๆ)	4.31	.43	มาก	1
5. ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนผู้ปกครองและศิษย์เก่า ที่มีความสามารถด้านวิชาการ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (เช่น ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นวิทยากร ค่ายวิชาการ และอื่นๆ)	4.04	.55	มาก	5

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	ระดับบทบาท		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
6. ผู้บริหาร โรงเรียนส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและเสนอแนะการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.05	.48	มาก	4
รวม	4.11	.40	มาก	

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รับทราบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (เช่น นักเรียนได้รับรางวัลในการร่วมแข่งขันทักษะทางวิชาการและอื่นๆ) มีระดับบทบาทสูงสุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = .43) รองลงมา คือ ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (เช่น การจัดหาสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนนอกเวลาเรียน และอื่นๆ) ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = .46) และผู้บริหารโรงเรียนมีการประชุมผู้ปกครองเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านปัจจัยที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (เช่น งบประมาณ สื่อการสอน และอื่นๆ) ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .46) ตามลำดับ

4.3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน ประเภทของโรงเรียน และลักษณะของโรงเรียน โดยใช้สถิติทดสอบ t-test และ F-test ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 การเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามสถานที่ตั้งโรงเรียน

บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	สถานที่ตั้งโรงเรียน				t	Sig
	ในเขตเทศบาล		นอกเขตเทศบาล			
	(n = 34)		(n = 84)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	4.27	.36	4.22	.33	.72	.472
2. ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์	4.32	.41	4.38	.29	-.80	.423
3. ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.16	.45	4.12	.38	.61	.543
4. ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น	4.05	.45	4.03	.41	.22	.828
5. ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	4.15	.40	4.09	.40	.63	.531
รวม	4.19	.38	4.17	.32	.33	.740

จากตารางที่ 4.8 ผลการเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามสถานที่ตั้งโรงเรียน พบว่า ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.9 การวิเคราะห์เปรียบเทียบเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

บทบาทผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริม ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ พัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ขนาดของโรงเรียน						F	p
	ขนาดเล็ก (n = 31)		ขนาดกลาง (n = 41)		ขนาดใหญ่ (n = 46)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการพัฒนาสุขภาพ กายและสุขภาพจิตที่ดี	4.25	.29	4.24	.35	4.21	.36	.117	.890
2. ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ พึงประสงค์	4.48	.28	4.33	.34	4.30	.33	3.056	.051
3. ด้านการพัฒนาความรู้ และ เรียนรู้ ด้วย ตนเองอย่าง ต่อเนื่อง	4.12	.44	4.10	.41	4.16	.36	.353	.703
4. ด้านการพัฒนาให้ คิดเป็น ทำเป็น	4.11	.44	3.99	.48	4.04	.34	.717	.490
5. ด้านการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของผู้เรียน	4.04	.46	4.09	.41	4.17	.35	1.085	.341
รวม	4.20	.35	4.15	.37	4.18	.30	.206	.814

จากตารางที่ 4.9 ผลการเปรียบเทียบเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.10 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี ตามประเภทของโรงเรียน

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ประเภทของโรงเรียน				t	Sig
	ประถมศึกษา (n = 86)		ขยายโอกาส (n = 32)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	4.22	.35	4.26	.29	-0.48	.633
2. ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์	4.38	.34	4.32	.30	.89	.376
3. ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.09	.41	4.25	.35	-1.97	.051
4. ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น	4.01	.45	4.11	.33	-1.19	.238
5. ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	4.08	.42	4.20	.33	-1.46	.148
รวม	4.15	.35	4.23	.29	-1.02	.312

จากตารางที่ 4.10 ผลการเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี สถานศึกษาที่มีประเภทการจัดแตกต่างกัน พบว่า ผู้บริหารในโรงเรียนที่มีประเภทการจัดแตกต่างกันมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี ตามลักษณะของโรงเรียน

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ลักษณะของโรงเรียน				t	Sig
	โรงเรียนต้นแบบ (n = 10)		โรงเรียนทั่วไป (n = 108)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	4.43	.23	4.21	.34	1.95	.054
2. ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์	4.43	.23	4.35	.34	.73	.465
3. ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.37	0.31	4.11	.40	2.06**	.042
4. ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น	4.27	.28	4.02	.43	1.80	.074
5. ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	4.32	.31	4.09	.40	1.79	.077
รวม	4.36	.25	4.16	.34	1.88	.062

หมายเหตุ: มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี ตามลักษณะของโรงเรียน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.4 การวิเคราะห์ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ตารางที่ 4.12 ปัญหา เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ความถี่
<p>ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้บริหารขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี 9 2. ผู้บริหารไม่สามารถจัดหางบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์เพื่อให้นักเรียนได้ออกกำลังกาย 3 3. ผู้บริหารไม่เข้ามามีบทบาทในการควบคุมสินค้าที่เข้ามาจำหน่ายในโรงเรียนซึ่งสินค้าบางชนิดนักเรียนบริโภคแล้วทำให้อ้วนและไม่มีคุณค่าทางโภชนาการ 2 4. ผู้บริหารไม่ออกพบปะกับผู้นำชุมชนหรือผู้นำทางศาสนาเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพผู้เรียนซึ่งต้องงดเว้นจากกฎของศาสนา เช่น นักเรียนที่มีสุขภาพไม่ดีต้องอดข้าวในการถือศีลอด 1 5. ผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี 1 6. ผู้บริหารขาดการส่งเสริมให้มีการเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างจริงจัง 1 	

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ความถี่
<p>ด้านพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้บริหารขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ 5 2. ผู้บริหารไม่ออกพบปะกับผู้นำชุมชนเพื่อหาแนวทางในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนร่วมกัน 3 3. ผู้บริหารไม่ปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีทำให้ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ 2 4. ผู้บริหารเป็นผู้รับมากกว่าเป็นผู้ให้บริการชุมชนทำให้ชุมชนไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน 1 5. ผู้บริหารไม่มีนโยบายให้ชุมชนเข้ามาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียน 1 	
<p>ด้านการพัฒนาความรู้ และ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้บริหารไม่สนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และจัดหาเทคโนโลยีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเท่าที่ควร 6 2. ผู้บริหารขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ และ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง 4 3. ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 3 4. ผู้บริหารไม่สามารถนำบุคลากรในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยพัฒนาผู้เรียน 1 	
<p>ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้บริหารขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านการคิด 8 2. ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการออกพบปะกับชุมชนเพื่อร่วมมือกันในการพัฒนาผู้เรียน 5 3. ผู้บริหารขาดการยอมรับในความสามารถของบุคลากรในชุมชน 3 	

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ความถี่
ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน 1. ผู้บริหารขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้กับผู้ปกครองให้เห็น ความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน 2. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้านวิชาการน้อยมาก	10 7

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า

ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี คือ ผู้บริหารขาดการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี (ความถี่ 9) รองลงมาคือ ผู้บริหารไม่สามารถจัดหางบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ เพื่อให้นักเรียนได้ออกกำลังกาย (ความถี่ 3) และผู้บริหารไม่เข้ามามีบทบาทในการควบคุมสินค้าที่เข้ามาจำหน่ายในโรงเรียน ซึ่งสินค้าบางชนิดนักเรียนบริโภคแล้วทำให้อ้วนและไม่มีคุณค่าทางโภชนาการ (ความถี่ 2) ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ คือ ผู้บริหารขาดการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ (ความถี่ 5) รองลงมา คือ ผู้บริหารไม่ออกพบปะกับผู้นำชุมชนเพื่อหาแนวทางในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนร่วมกัน (ความถี่ 3) และผู้บริหารไม่ปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีทำให้ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ (ความถี่ 2) ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง คือ ผู้บริหารไม่สนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและจัดหาเทคโนโลยีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเท่าที่ควร (ความถี่ 6) รองลงมา คือ ผู้บริหารขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความใฝ่รู้ และ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (ความถี่ 4) และผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน (ความถี่ 3) ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น คือ ผู้บริหารขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านการคิด (ความถี่ 8) รองลงมา คือ ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการออกพบปะกับชุมชนเพื่อร่วมมือกันในการพัฒนาผู้เรียน(ความถี่ 5) และผู้บริหารขาดการยอมรับในความสามารถของบุคลากรในชุมชน (ความถี่ 3) ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คือ ผู้บริหารขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้กับผู้ปกครองให้เห็นความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (ความถี่ 10) รองลงมา คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้านวิชาการน้อยมาก (ความถี่ 7)

ตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	จำนวน
ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	
1. ส่งเสริมให้มีการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพ	9
2. ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลือกโภชนาการที่มีประโยชน์สำหรับเด็ก	7
3. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสุขภาพมาให้ความรู้กับครู ผู้ปกครอง และนักเรียน	5
4. กำหนดนโยบายให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4
5. ส่งเสริมให้ครูออกเยี่ยมบ้านนักเรียน	2
6. ผู้บริหารควรเสริมกำลังใจแก่ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน เช่น มอบโล่ กล่าวชมเชยในที่ประชุม เป็นต้น	1
7. ผู้บริหารปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่าง เช่น ออกกำลังกายตอนเช้าหรือเย็น ดูแลเรื่องน้ำหนักตัว เป็นต้น	1

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	จำนวน
<p>ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา วันพ่อ วันแม่ วันเด็ก วันสถาปนาโรงเรียน เป็นต้น 19 2. ผู้บริหารประสานหน่วยงานในชุมชนมาให้ความรู้ด้านมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ชุมชน และผู้เรียน เช่น สาธารณะสุขอำเภอ ตำรวจ พระ เป็นต้น 10 3. มีการจัดประชุมผู้ปกครอง 8 4. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนสามารถเข้ามาเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไข 7 5. ส่งเสริมให้มีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน 6 6. ผู้บริหารปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งใน โรงเรียนและในชุมชน 5 	
<p>ด้านการพัฒนาความรู้ และ เรียนรู้ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สนับสนุนให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน 8 2. ส่งเสริมให้มีการศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนในชุมชน เช่น วัด ห้องสมุดชุมชน ผลิตภัณฑ์ชุมชน และปราชญ์ชุมชน เป็นต้น 6 3. ผู้บริหารประสานความช่วยเหลือด้านงบประมาณในการจัดกิจเพื่อพัฒนาผู้เรียนจากหน่วยงานในชุมชน เช่น อบจ. อบต. เทศบาล และห้างร้านต่าง ๆ 4 4. ประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน 2 	

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	จำนวน
ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น	
1. ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน	12
2. ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองได้เข้าใจบทบาทในการส่งเสริมให้ ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น	9
3. ผู้บริหารปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่าง	5
ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	
1. ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม	15
2. ประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของผู้เรียน และบทบาทของผู้ปกครองในการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น	6
3. ประชาสัมพันธ์ผลงานด้านการเรียนของผู้เรียนเพื่อให้ชุมชน ได้รับรู้ เช่น นักเรียนได้รับรางวัลในการเข้าร่วมแข่งขันทักษะ ทางวิชาการ จำนวนนักเรียนที่สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัย เป็นต้น	4

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า

ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี คือ ส่งเสริมให้มีการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพ (ความถี่ 9) รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลือกโภชนาการที่มีประโยชน์สำหรับเด็ก (ความถี่ 7) และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสุขภาพมาให้ความรู้กับ ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน (ความถี่ 5) ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ คือ ส่งเสริมให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา วันพ่อ วันแม่ วันเด็ก วันสถาปนาโรงเรียน เป็นต้น (ความถี่ 19) รองลงมา คือ ผู้บริหารประสานหน่วยงานในชุมชนมาให้ความรู้ด้าน

มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ชุมชน และผู้เรียน เช่น สาธารณะสุขอำเภอ ตำรวจ พระ เป็นต้น (ความถี่ 10) และมีการจัดประชุมผู้ปกครอง (ความถี่ 8) ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาความรู้ และ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง คือ สนับสนุนให้ทุกฝ่าย เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน (ความถี่ 8) รองลงมา คือ ส่งเสริมให้มีการศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนในชุมชน เช่น วัด ห้องสมุดชุมชน ผลิตภัณฑ์ ชุมชน และปราชญ์ชุมชน เป็นต้น (ความถี่ 6) และผู้บริหารประสานความช่วยเหลือด้านงบประมาณในการจัดกิจเพื่อพัฒนาผู้เรียนจากหน่วยงานในชุมชน เช่น อบจ. อบต. เทศบาล และ ห้างร้านต่าง ๆ (ความถี่ 4) ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น คือ ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ผู้เรียน (ความถี่ 12) รองลงมา คือ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองได้เข้าใจบทบาทในการส่งเสริมให้ ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น (ความถี่ 9) และผู้บริหารปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่าง (ความถี่ 5) ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คือ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม (ความถี่ 10)รองลงมา คือ ประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของ ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของผู้เรียน และบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมี ผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น (ความถี่ 6) และ ประชาสัมพันธ์ผลงานด้านการเรียนของผู้เรียนเพื่อให้ชุมชน ได้รับรู้ เช่น นักเรียนได้รับรางวัลในการเข้าร่วมแข่งขันทักษะทางวิชาการ จำนวนนักเรียนที่ สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัย เป็นต้น (ความถี่ 4) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยจำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน ประเภทของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียนและลักษณะของโรงเรียน

วิธีการดำเนินการวิจัยแบบเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาในจังหวัดปทุมธานี มีจำนวนทั้งหมด 170 โรงเรียน โดยผู้วิจัยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 118 โรงเรียน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ผู้แทนที่ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษา ซึ่งได้จากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยข้อมูลโดยใช้โปรแกรมประมวลผลสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล ซึ่งใช้ค่าสถิติ โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่า t – test และ ค่า F – test นำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้นำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

5.1 สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษา บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สรุปผลการศึกษาดังนี้

1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ด้านพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านพัฒนาความใฝ่รู้ และ เรียนรู้ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า ในภาพรวม มีระดับบทบาทอยู่ในระดับมากตามลำดับ คือ ด้านพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ด้านพัฒนาความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้านพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและด้านการคิดเป็น ทำเป็น และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับบทบาทอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน ประเภทของโรงเรียน และลักษณะของโรงเรียน โดยใช้สถิติทดสอบ t-test และ F-test พบดังนี้

1) การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จำแนกตามสถานที่ตั้งในเขตเทศบาล กับนอกเขตเทศบาล พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2) การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จำแนกตามขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3) การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จำแนกตามประเภทประถมศึกษา กับขยายโอกาส พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

4) การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนต้นแบบ กับโรงเรียนทั่วไป พบว่า ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีคุณธรรม

จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ คิดเป็น ทำเป็น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานน้อย ผู้บริหารให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและจัดหาเทคโนโลยีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่มากเท่าที่ควร

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพ สนับสนุนและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน

5.2 การอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ จากการเก็บข้อมูลของประชากรทั้งหมด ได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 118 โรงเรียน

จากการศึกษาบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และ เรียนรู้ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาตระหนักในความสำคัญและเป้าหมายของการจัดการความรู้ว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกลยุทธ์พันธกิจของสถานศึกษา สอดคล้องกับความเห็นของ พนม พงษ์ไพบูลย์ (2541 : 29) ได้กล่าวถึงการบริหารงานโรงเรียนอย่างมีคุณภาพว่า “โรงเรียนที่มีคุณภาพควรมีผู้บริหาร และระบบบริหารจัดการที่ดีคอยเอาใจใส่ดูแลนักเรียนในทุกด้านเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เติบโตพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสม ระบบบริหารต้องเปิดรับฟังความเห็นจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะจากประชาชนในท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา”

เมื่อพิจารณาบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีบทบาทอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารในสถานศึกษาให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนด้านการมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอีกด้าน

หนึ่งในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการศึกษาวิจัยของ (Hoy & Miskel, 2001). ผู้บริหาร ควรจะแสดงภาวะผู้นำในการทำงาน ด้วยการประสานให้ครูใน โรงเรียนและชุมชน โดยรอบเกิด ความร่วมมือกันในการจัดการเรียนการสอน มีการกำหนดการทำงานที่ได้มาตรฐาน รู้จักปรับปรุง สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้สร้างขวัญและกำลังใจให้ครูและนักเรียนเกิดความภูมิใจ ในโรงเรียนสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้สุขภาพกายและสุขภาพจิตของครูและนักเรียนเกิดขึ้นได้ง่ายใน โรงเรียน

ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีบทบาทอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถคุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดผู้เรียน สำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้มีความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตน และความสัมพันธ์ของ ตนเองกับสังคม (กรมวิชาการ,2544) ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะต้องจัดกระบวนการ เรียนรู้ที่มุ่งเน้นคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ ในการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้คู่คุณธรรม สำหรับการดำเนินการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามหลักสูตรการศึกษา ได้มีการกำหนดแนวทางในการดำเนินการไว้ กล่าวคือ การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ควรให้สอดแทรกการเสริมสร้างค่านิยมและ การพัฒนาจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมายต้องปลูกฝังค่านิยม ที่เป็นพื้นฐาน เช่น ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน มีวินัย รับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเอง

ด้านการพัฒนาความรู้ และ เรียนรู้ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีบทบาทอยู่ในระดับ มาก สอดคล้องกับ หลักการบริหารจัดการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ความสำเร็จของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน และ การบริหารที่เน้นสถานศึกษาเป็นสำคัญ อยู่ที่ผลการดำเนินงานระดับชาติ รัฐดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา การเพิ่มช่องทางและ โอกาสการเรียนรู้ด้วย ตนเอง แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม อรรถาศัย โดยสนับสนุนทั้งด้านวิชาการและด้านงบประมาณ อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม กำกับ ติดตามให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ระดับกระทรวงและเขตพื้นที่

การศึกษา มีการติดตามกำกับ สนับสนุนให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งการศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบ มีแผนพัฒนาหน่วยงาน มีจำนวนผู้เรียนเข้าเรียนครบตามเกณฑ์ มีอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี บรรยากาศร่มรื่น มีสภาพเป็นองค์กรการเรียนรู้ที่ปลอดภัย มีความก้าวหน้าล้ำสมัย และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และระดับสถานศึกษา มีหลักสูตรแบบบูรณาการที่สอดคล้องกับท้องถิ่น มีการบริหารวิชาการที่สนับสนุนให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยผู้เรียน มีระบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ มีระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา มีระบบบริหารการเงินงบประมาณที่โปร่งใสตรวจสอบได้ และมีระบบประกันคุณภาพการศึกษา

ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น มีบทบาทอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ได้เน้นย้ำมุ่งให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่สร้าง โอกาสให้คนไทยทุกคน คิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผลสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต รู้จักใช้ข้อมูลที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เพื่อสร้างองค์ความรู้และพัฒนาตนเอง ซึ่งการจะหล่อหลอมให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าวได้ ต้องฝึกให้รู้จักใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อถือได้ และกระบวนการที่สร้างความรู้ได้อย่างเป็นระบบระเบียบคือ การวิจัย ซึ่งในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาฯระยะที่ 9 ได้ระบุไว้ชัดเจนว่า การวิจัยเป็นแนวทางดำเนินการหนึ่งที่น่าไปสู่การสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้จาก พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาฯระยะที่ 9 ดังกล่าว กระบวนการวิจัยเกี่ยวข้องกับทั้งนักเรียน ครู และผู้จัดการศึกษาทุกระดับ จึงจะทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริง โดยมีเป้าหมายมุ่งการปฏิรูปการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบและยั่งยืน นำเอากระบวนการวิจัยไปพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง เช่น มีความคิดใหม่ๆ จัดทำโครงการ สร้างสื่ออุปกรณ์ สิ่งประดิษฐ์ ผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้หรือสร้างสรรค์ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน แก้ปัญหา ตรวจสอบความรู้ของตนเอง แสวงหาความรู้ใหม่ต่างๆ เกิดการบริโภคนิยมเชิงสร้างสรรค์ ครูผู้สอน ในฐานะนักการสอน นักพัฒนาหลักสูตร นักวิจัย ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนเพื่อ แก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพโดยใช้กระบวนการวิจัยในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาตนเอง โดยทำการวิจัยควบคู่กับการพัฒนาการเรียนการสอน โดยทำการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ในแผนการเรียนรู้ การหาความรู้หรือวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ของการเรียนการสอนในชั้นเรียน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของ

ผู้เรียนและบุคลิกภาพของผู้เรียนให้เข้าไปในแนวทางที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นการศึกษารายกรณี (Case study) ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อนำไปสู่คุณภาพการศึกษาที่แท้จริงและยั่งยืน

ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน มีบทบาทอยู่ในระดับมาก สอดคล้อง ผลการวิจัยของ อัมเรศ เนตาสีทธิ (2545: 19-20) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่ได้ขึ้นกับองค์ประกอบทางสติปัญญาอย่างเดียว ยังมีองค์ประกอบอื่นๆที่เกี่ยวข้อง คือ 1) ความรับผิดชอบ ซึ่งเกิดขึ้นด้วยการที่บุคคลสำนึกถึงภาระหน้าที่ว่าตนต้องรับผิดชอบต่อครอบครัว สังคม ภาระหน้าที่ที่ตนเป็นอยู่ เป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาในสังคม ทั้งนี้เพราะการที่บุคคลมีความรับผิดชอบ ย่อมจะช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จ ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการทำงานต่างๆ 2) ความวิตกกังวล เกิดความขัดแย้งระหว่างความต้องการทางสัญชาตญาณกับความต้องการทางสังคม 3) อัตมโนทัศน์ พัฒนามาจากการที่บุคคลปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนในสังคมที่ใกล้ชิดแล้วค่อยๆพัฒนาเข้าเป็นความคิดเห็นของตนเองแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ตามประสบการณ์ 4) สภาพของระบบโรงเรียน การอยู่ร่วมกันกับเพื่อนในโรงเรียน ความต้องการรวมกลุ่มการยอมรับ 5) นิสัยและทัศนคติทางการเรียน มีอิทธิพลโดยตรงกับสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษายอมรับวัตถุประสงค์และคุณค่าทางการศึกษา ย่อมก่อให้เกิดแรงจูงใจให้มีความมานะในการเรียน 6) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นองค์ประกอบที่ผลักดันให้บุคคลต้องการความสำเร็จสูงขึ้น เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ความสนใจ เป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกรับชอบพอเป็นแรงผลักดันให้บุคคลกระทำกิจกรรมเพื่อความสำเร็จ 7) กระบวนการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งกวดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามสถานที่ตั้งมีระดับบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้าน พบว่า

ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ตั้งในเขตเทศบาลมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่ตั้งนอกเขตเทศบาล อาจเนื่องมาจากในเขตเทศบาลมีระดับการแข่งขันทางด้านวิชาการที่สูงกว่าประกอบกับชุมชนรอบข้างมีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียนในด้านต่างๆที่หลากหลายกว่า

ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ตั้งนอกเขตเทศบาลมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

มากกว่า ผู้บริหาร โรงเรียนที่ตั้งในเขตเทศบาล อาจเนื่องมาจากผู้บริหารให้ความสำคัญในด้านการมี คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียน เพราะคุณธรรมจริยธรรมเป็น พื้นฐานของครอบครัวในการสร้างให้ครอบครัวมีความสุข ซึ่งครอบครัวก็เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

ด้านการพัฒนาความรู้ และ เรียนรู้ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนที่ตั้งในเขตเทศบาลมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน มากกว่า ผู้บริหาร โรงเรียนที่ตั้งนอกเขตเทศบาล อาจเนื่องมาจากที่ตั้งง่ายต่อการแสวงหา ความรู้ได้ด้วยตนเอง ง่ายต่อการเดินทาง เมื่อเทียบกับ โรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล ทำให้ชุมชน มีบทบาทสำคัญในการเข้ามาพัฒนาผู้เรียน

ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนที่ตั้งในเขตเทศบาลมีบทบาท ในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มากกว่า ผู้บริหาร โรงเรียนที่ตั้งนอก เขตเทศบาล อาจเนื่องมาจากสถานที่ตั้งนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้เคียงกับชุมชนขนาดใหญ่ ซึ่งใน ชุมชนนั้นนั้นก็ย่อมมีประชาชนชาวบ้านที่มีความถนัดในแต่ละด้าน ที่แตกต่างกันไป ดังนั้นเป็นการ ง่ายที่จะนำมาเป็นวิทยากรสอนนักเรียนให้มีความรู้ในด้านต่างๆที่เพิ่มมากขึ้น มิใช่แต่การเรียนใน ตำราเท่านั้น

ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนที่ตั้งในเขต เทศบาลมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มากกว่า ผู้บริหาร โรงเรียนที่ตั้งนอกเขตเทศบาล อาจเนื่องมาจากมีการแข่งขันทางด้านวิชาการกันสูงในเขตพื้นที่ใน เทศบาล รวมทั้งผู้บริหารให้การสนับสนุนและเอาใจใส่เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน

ขนาดของโรงเรียนมีระดับบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา คุณภาพผู้เรียน ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และรายด้าน พบว่า

ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็กมี บทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มากกว่า ผู้บริหาร โรงเรียน ขนาดกลางและขนาดใหญ่ อาจเนื่องมาจากโรงเรียนขนาดเล็กนั้นมีจำนวนนักเรียนน้อยผู้ปกครอง ส่วนใหญ่จะอยู่ละแวกเดียวกันกับโรงเรียน ระบบการดูแลจัดการการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนง่าย และ ไม่ซับซ้อน และโรงเรียนมีความใกล้ชิดกับชุมชน จึงทำให้เกิดการพัฒนาได้มากกว่า

ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียน ขนาดเล็กมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มากกว่า ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ อาจเนื่องมาจากจำนวนของนักเรียนมีน้อย ง่ายต่อการ พัฒนาคุณภาพผู้เรียน และผู้บริหารให้การสนับสนุน

ด้านการพัฒนาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่มีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง อาจเนื่องมาจากโรงเรียนขนาดใหญ่นั้นมีการแข่งขันกันสูงในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และชุมชนส่วนใหญ่มักมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทมากในปัจจุบันนี้ มีการระดมความคิดต่างๆ อยู่ตลอดเวลา การจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอนมีพอเพียงในการพัฒนาความรู้ของผู้เรียน

ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารให้ความสำคัญ ส่งเสริมสนับสนุน และขนาดจำนวนของนักเรียนมีไม่มาก จึงง่ายต่อการพานักเรียนไปเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะการคิดเป็น ทำเป็นจากการเรียนรู้นอกสถานที่กับปราชญ์ชาวบ้าน

ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่มีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง อาจเนื่องมาจากมี การแข่งขันทางด้านวิชาการมากและผู้ปกครองมีความคาดหวังกับผู้เรียนมาก ดังนั้นการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงเกิดขึ้นต่อเนื่อง และเป็นระบบมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง

ประเภทของโรงเรียนมีระดับบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และรายด้าน พบว่า

ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อาจเนื่องมาจากโรงเรียนขยายโอกาสนักเรียนมีทั้งระดับประถมและระดับมัธยม การส่งเสริมทางการมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตเป็นสิ่งที่สำคัญ ผู้บริหารให้การสนับสนุน จึงเกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

ด้านการพัฒนาค่านิยมที่พึงประสงค์ด้านการมีคุณธรรม จริยธรรมและ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนประถมมักมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และชุมชนรอบข้างมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว และนโยบายของโรงเรียนอาจเน้นหนักไปในทางปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ดังกล่าว

ด้านการพัฒนาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มากกว่า

ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา อาจเนื่องมาจากผู้บริหารให้การสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มากกว่า ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา อาจเนื่องมาจากผู้บริหารเห็นถึงความสำคัญในการสร้างให้ผู้เรียนมีพื้นฐานของการคิดเป็นทำเป็น เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนขยายโอกาสมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มากกว่า ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา อาจเนื่องมาจากความพร้อมของบุคลากรและงบประมาณที่มากกว่าโรงเรียนประถมศึกษา

ลักษณะของโรงเรียน มีระดับบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และรายด้าน พบว่า

ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนต้นแบบมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มากกว่า ผู้บริหาร โรงเรียนทั่วไป อาจเนื่องมาจากด้วยสภาพของโรงเรียนต้นแบบจัดการศึกษาได้คุณภาพมาตรฐานเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังนั้นสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เรียนก็เป็นส่วนสำคัญ การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นเพราะเป็นที่ยอมรับและศรัทธาของชุมชนซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ด้านการพัฒนาค่านิยมที่พึงประสงค์ด้านการมีคุณธรรม จริยธรรมและ พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนต้นแบบมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มากกว่า ผู้บริหาร โรงเรียนทั่วไป อาจเนื่องมาจากบรรยากาศของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการสร้างจิตใจและคุณธรรมที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ วัฒนธรรมโรงเรียนเป็นลักษณะการปฏิบัติงานสืบทอดกันมาจนเป็นวัฒนธรรมเด่น เกิดการกระทำ และมีความหวังของสมาชิก

ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนต้นแบบมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มากกว่า ผู้บริหาร โรงเรียนทั่วไป อาจเนื่องมาจากการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ของผู้บริหาร การสร้างแรงจูงใจให้ผู้ตามปฏิบัติตามและตระหนักถึงปัญหาต่างๆ พร้อมทั้งจะแสวงหาสิ่งใหม่ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหา นั้นให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ดึงเอาศักยภาพของบุคลากร ในโรงเรียนและชุมชนรอบข้างมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดเพื่อพัฒนาให้เกิดความใฝ่รู้และเรียนรู้ต่อผู้เรียน

ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มากกว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั่วไปอาจเนื่องมาจากพฤติกรรมการทำงานของผู้บริหารที่สำคัญที่สุด คือ ต้องเข้าใจปัญหาต่างๆ ที่ต้องรับผิดชอบให้ชัดเจน ต้องรู้จักบุคลากร และประสานทรัพยากรต่างๆ โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มาหารือ เพื่อให้เกิดการพัฒนาในตัวผู้เรียน

ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มากกว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั่วไป อาจเนื่องมาจากมีความพร้อมในด้านต่างๆ จึงเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสามารถดึงชุมชนเข้ามาพัฒนาร่วมกัน

สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีน้อย ผู้บริหารจัดหางบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์เพื่อให้นักเรียนได้ออกกำลังกายได้น้อย ผู้บริหารมีบทบาทในการควบคุมสินค้าที่เข้ามาจำหน่ายในโรงเรียนน้อย ซึ่งทำให้สินค้าบางชนิดนักเรียนบริโภคแล้วทำให้อ้วนและไม่มีความคุ้มค่าทางโภชนาการ ด้านการพัฒนาคูณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ พบว่า ผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์น้อย ผู้บริหารออกพบปะกับผู้นำชุมชนเพื่อหาแนวทางในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนร่วมกันน้อย ด้านการพัฒนาคูณความรู้ และเรียนรู้ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง พบว่า ผู้บริหารสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และจัดหาเทคโนโลยีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองน้อย ผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความใฝ่รู้ และ เรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่องน้อย ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น พบว่า ผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านการคิดน้อย ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้กับผู้ปกครองให้เห็น ความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้านวิชาการน้อยมาก

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ในภาพรวมด้านการพัฒนาให้คิดเป็นทำเป็น มีค่าเฉลี่ยของคะแนนบทบาทต่ำสุด และรายด้าน พบว่า

1. ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีค่าเฉลี่ยของคะแนนบทบาทต่ำสุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนมาให้ความรู้ในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลือกโภชนาการ กีฬาและนันทนาการ ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนมาให้ความรู้ในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลือกโภชนาการ กีฬาและนันทนาการ เพื่อที่ผู้เรียนจะได้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

2. ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนบทบาทต่ำสุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

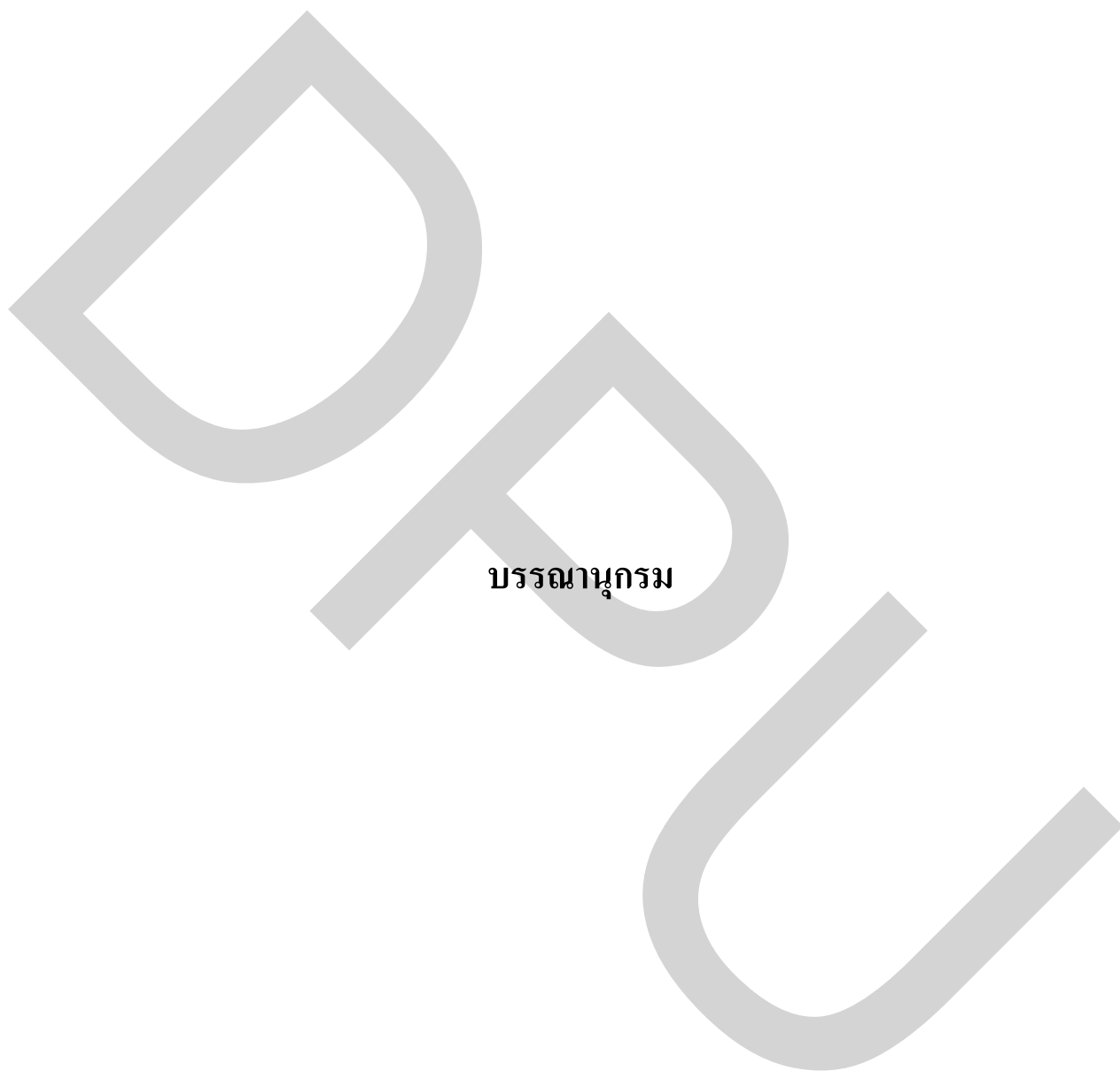
3. ด้านการพัฒนาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนบทบาทต่ำสุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชน ผู้ปกครองและศิษย์เก่าให้ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชน ผู้ปกครองและศิษย์เก่าให้ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

4. ด้านการพัฒนาให้คิดเป็นทำเป็น มีค่าเฉลี่ยของคะแนนบทบาทต่ำสุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนให้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองและศิษย์เก่า เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนให้คิดเป็น ทำเป็น (เช่น ร่วมเป็นวิทยากรค่ายวิชาการ ร่วมเป็นวิทยากรพิเศษในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและอื่นๆ) ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองและศิษย์เก่า เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนให้คิดเป็น ทำเป็น

5. ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนบทบาทต่ำสุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสภาพบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งประถมศึกษา และมัธยมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี
2. ควรมีการศึกษาที่เจาะลึกในด้านบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ
3. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของประชากรกลุ่มอื่นๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (ม.ป.ป.). รายงานการวิจัยระบบบริหารจัดการเพื่อการจัดสรรพยากร
สำหรับการศึกษาระดับพื้นฐาน 12 ปีสอดคล้องกับ พ.ร.บ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
(เอกสารอัครตำเนนา)
- ชาติ แจมหนูช. (2545). สอนอย่างไรให้คิดเป็น.กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียง.
- ดวงเดือน พันธุมานวิน. (2543). แนวทางพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กวัย 3-6 ขวบ.
กรุงเทพมหานคร :ครุสภาลาดพร้าว.
- ถวิล มาตรฐาน. (2544). การปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ.
กรุงเทพมหานคร: เสมารธรรม.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). องค์การและการบริหารการศึกษาและการจัดการแผนใหม่.
กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2539). หลักการจ้ดตอ้งการ.กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธรรมรส โชติกาญจกร. (2546). “การบริหารแบบมีส่วนร่วม” ประมวลสาระชุดวิชา ทฤษฎี
และแนวทางปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 9-12. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ. (2549). การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดทำมาตรฐานการ
อุดมศึกษา.รายงานการวิจัยเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- นันทา อ่วมกุล และคณะ. (2543). แนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ.
กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- บวร งามศิริกุล. (2542). การพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ.กรุงเทพมหานคร: ครุสภาลาดพร้าว.
- พยุงค์ศักดิ์ จันทรสุรินทร์. (2541). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระบบการศึกษาไทยท่ามกลาง
การเปลี่ยนแปลงของสังคม. คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความมีประชาธิปไตย.กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ.

- พระธรรมปิฎก. (2543). การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยจิตวิทยาแบบยั่งยืน.กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก.
- พิณสุดา สิริรังสี. (2541). การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา.กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2542). ความรู้คู่คุณธรรม: รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและการศึกษา.กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิสค์, เอ็ดเวิร์ด บี. (2542). การกระจายอำนาจทางการศึกษา การเมืองและ ฉันทานุมัติ (แปลจาก Decentralization of education: Politics and consensus โดย กัทธนนท์ พัตติยะ). กรุงเทพมหานคร:สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี.
- รัชนี้ ณ ระนอง. (2544). คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ.กรุงเทพมหานคร: กรมอนามัย.
- วันชัย ดนัยโตโมนุท และ ไกร เกษทัน. (2543). ชุดฝึกอบรมครู: ประมวลสาระเรื่อง การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา ตามแนวพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.
- ศรีสุรางค์ ทีนะกุล. (2542). การคิดและการตัดสินใจ.กรุงเทพมหานคร: บริษัท เวิร์ด เวฟ เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- สุรพล นิตไกรพจน์. (2544). ข้อวิเคราะห์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับอำนาจจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2541). การกระจายอำนาจ. รายงานการวิจัยเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (อัดสำเนา).
- แสงเดือน ทวีสิน. (2545). จิตวิทยาการสอน.กรุงเทพมหานคร: ไทยเส็ง.
- หทัย ชิดานนท์. (2540). นิยามศัพท์ส่งเสริมสุขภาพ.กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- อมเรศ ศิลาอ่อน. (2543). “คน: เป้าหมายหลักในการปฏิรูปราชการ” การปฏิรูประบบราชการ. กรุงเทพมหานคร: ศรีเมือง.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2545). การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมวิชาการ. (2545). คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้.กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กรมอนามัย. (2542). สรุปรายงานการประชุมสัมมนาส่งเสริมโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับประเทศ.กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2542). คู่มือปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
สำหรับครูสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข. (สำเนา).
- _____. กระทรวงสาธารณสุข. (2542). สรุปการประชุมสัมมนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ.
ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- _____. กระทรวงสาธารณสุข. (2547). การส่งเสริมสุขภาพสำหรับสมาชิกชมรมสร้าง
สุขภาพ. มปท.
- _____. กระทรวงสาธารณสุข (2544). เกณฑ์การประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ.มปท.
กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ.กรุงเทพมหานคร: องค์การ-
ขนส่งสินค้าและพัสดุ. (ร.ส.พ.).
- เขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1, สำนักงาน. (2546). รายงานการประเมินคุณภาพ
การศึกษาระดับชาติ.นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช 1
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ลาดพร้าว.
- _____. (2549). แนวปฏิบัติการจัดการศึกษาของสถานศึกษานิตินุคคในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- _____,สำนักงาน. (2547). คู่มือวิทยากรเครือข่ายระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2550). แหล่งเรียนรู้โรงเรียนดีใกล้บ้าน. กรุงเทพมหานคร: เสนาธรรม.
- _____. (2549). มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ลาดพร้าว.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.กรุงเทพมหานคร:
นานมีบุ๊คส์.
- เลขาธิการสภาการศึกษา.(2550). การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้.กรุงเทพมหานคร:
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2542). "มาตรฐานทาง
คุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการพลเรือน".กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริม
จริยธรรม สำนักงาน ก.พ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). การจัดการศึกษาเฉพาะทางในประเทศไทย
ปี 2544 .กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซนจูรี่จำกัด.

_____. (ม.ป.ป). แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2554). คู่มือการ
ประเมินคุณภาพคุณภาพภายนอกกรอบสาม(พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน
คุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รายงานการสังเคราะห์ สภาวะการณ์ และปัจจัยที่
ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย.กรุงเทพมหานคร: วีทีซีคอมมิวนิเคชั่น.

สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.(2545). การติดตามประเมินผล การ
ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ลาดพร้าว.

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. (2545). แนวทางสร้างสุขภาพ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ตาม
สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ.กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย.

บทความ

คำริ บุญชู. (2548,มกราคม). “การใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา”

วารสารวิชาการ,8,11.หน้า 27-31.

นันทนิจ เทียงพูนโกภ. (2551,มีนาคม). “การพัฒนาสภาพแวดล้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ตามแนวทาง
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนวัดเปรมประชากร” วารสารวิชาการ,11,20.หน้า 29
เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ์. (2544,ธันวาคม). “แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสร้างเพื่อเด็กมิได้สร้างเพื่อ
ใคร”.วารสารวิชาการ,4,8.หน้า 26 – 37.

ภาณุวัฒน์ รักดีวงศ์. (2541,มีนาคม). ร่างรัฐธรรมนูญใหม่กับการกระจายอำนาจทางการศึกษา.

วารสารวิชาการ,1,3.หน้า 28.

สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2541,กรกฎาคม). “การสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์”.

วารสารวิชาการ,1,4.หน้า 38-39

อุษณีย์ อนุรุทธวงศ. (2545,กุมภาพันธ์). ความคิดสร้างสรรค์:การมองต่างมุมของนักวิชาการ.

วารสารสารปฏิรูป,4,47.หน้า 95.

กรมวิชาการ. (2544,กันยายน). ลักษณะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์.วารสารวิชาการ,4,7.หน้า 10.

วิทยานิพนธ์

นวรรัตน์ วงศ์โสภกา. (2544). การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยในตนเองของ

เด็กปฐมวัยโดยใช้แนวทางการบริหารจัดการในโรงเรียนแบบร่วมมือกันสร้างวินัย:

กรณีศึกษานักเรียนระดับชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนสันติธรรมวิทยาคม จังหวัดยโสธร.

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา.ขอนแก่น:

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญชู แก้วเกลี้ยง. (2545). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาในการสร้าง

ความสามัคคีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

จังหวัดกระบี่.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา.

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ระวี เฉลดาไพย. (2545). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนรวม

ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

จังหวัดกระบี่.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา.

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วุฒิวรรณ คงคามาศ. (2544). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนำชุมชนเข้ามามี

ส่วนรวมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา.กรุงเทพมหานคร:

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุดารัตน์ วัฒนพฤกษา. (2545). บทบาทของครูใหญ่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ

ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตการศึกษา 1.

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา.กรุงเทพมหานคร:

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน(รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร:โครงการวิจัยภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- อรุณ เสนาะคำ. (2546). การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่เป็นจริงและที่ควรเป็นตามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

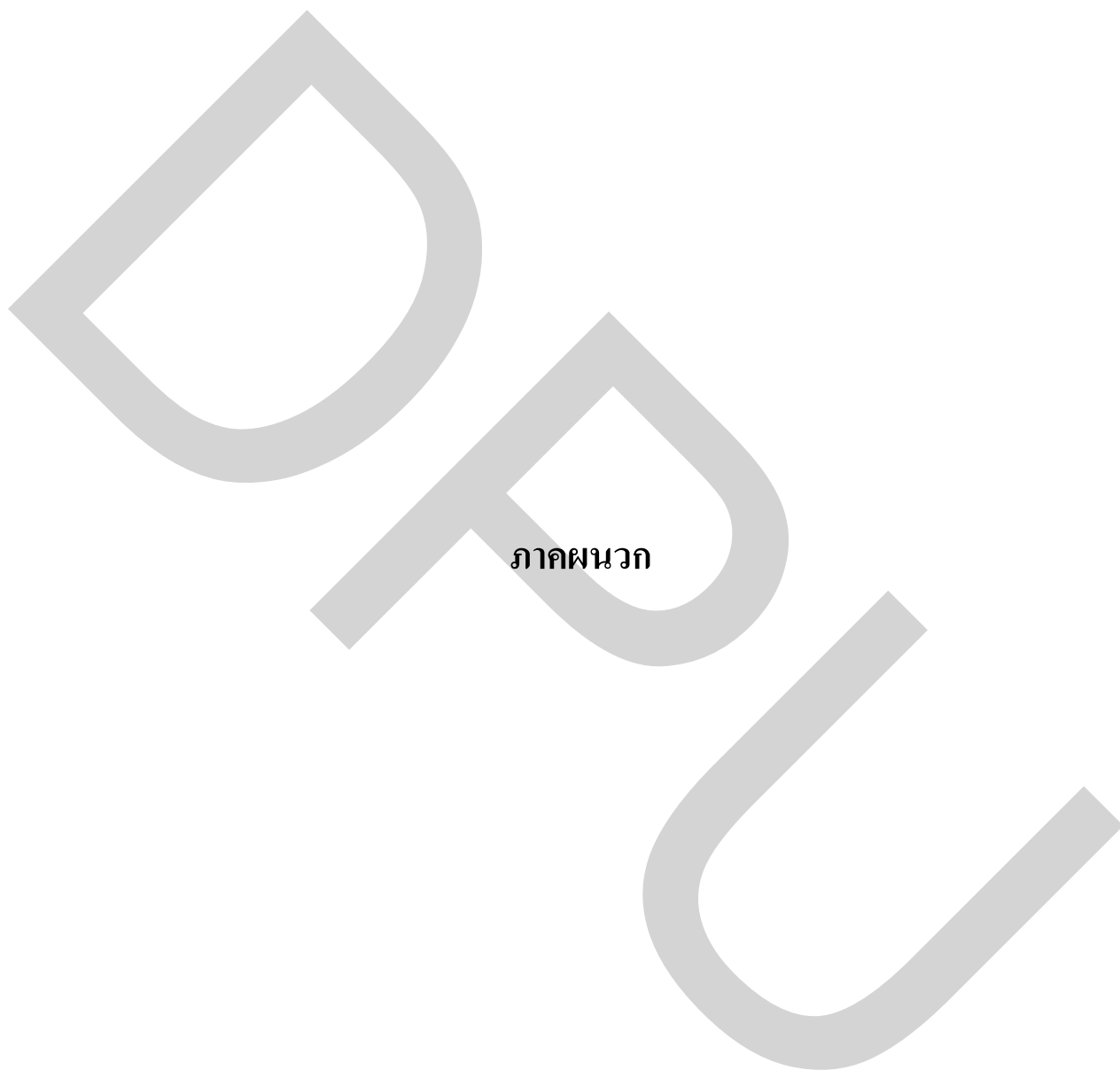
สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

- มนต์ชัย ปาณรูป. (ม.ป.ป). เปิดโลกวิชาการ นำทางสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยการศึกษารั้วพระมแดน.ค้นคืนเมื่อ 20 เมษายน 2554,
จาก <http://www.gotoknow.org/profiles/users/mon-utvs>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2550,กันยายน). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์.ค้นคืนเมื่อ 20 เมษายน 2554,
จาก <http://www.onec.go.th>

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

- Cohen and Uphoff. (1990). **Participation ' s place in rural development : seeking clarity through specificity.**World Development.New York: McGraw-Hill.
- Delbecq, Andrew L., and Van de Ven, Andrew H. (1971). **A Group Process Model for Identification and Program Planning,**JournalofAppliedBehavioraSciences.London: Macmillan

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนใน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ในจังหวัดปทุมธานี

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี 5 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านการพัฒนาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น และด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางของผู้บริหารในการปรับบทบาทของตนเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา

2. แบบสอบถามชุดนี้มี 3 ตอน โปรดตอบให้ครบทุกตอน กล่าวคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 เป็นการสอบถามความคิดเห็น สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสถานศึกษาที่ท่านรับผิดชอบ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณที่ท่านกรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามและขออนุญาตรับแบบสอบถามคืน ภายในวันที่.....ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะเป็นประโยชน์ต่องานวิชาการ โดยเฉพาะการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

นายชิตพร คำวัน

นักศึกษาลัทธิสุตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 1

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. สถานภาพของท่าน

- ผู้บริหาร โรงเรียน
- ครู
- กรรมการสถานศึกษา

2. สถานที่ตั้งของโรงเรียน

- อยู่ในเขตเทศบาล
- อยู่นอกเขตเทศบาล

3. ขนาดของโรงเรียน

- โรงเรียนขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียน 1 - 120 คน)
- โรงเรียนขนาดกลาง (มีจำนวนนักเรียน 121 - 300 คน)
- โรงเรียนขนาดใหญ่ (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป)

4. ประเภทของโรงเรียน

- ประถมศึกษา (ชั้นอนุบาล - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)
- ขยายโอกาส (ชั้นอนุบาล - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)

5. ลักษณะของโรงเรียน

- โรงเรียนต้นแบบหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน
- โรงเรียนทั่วไป

ตอนที่ 2

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ
ผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ใน
จังหวัดปทุมธานี

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามสภาพ
ความเป็นจริง

ตัวเลขระดับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน มีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในระดับมาก
- 3 หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการ ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ระดับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี						
1	ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา สุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เรียน					
2	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ผู้นำชุมชน มาให้ความรู้ในวันประชุมผู้ปกครอง เกี่ยวกับการเลือกโภชนาการ กีฬาและ นันทนาการ					

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ระดับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาอาเสพติดของผู้เรียน					
4	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาของโรงเรียน					
5	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อติดตามการจัดสภาพแวดล้อมทางบ้านที่เอื้อต่อสุขภาพผู้เรียน					
ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์						
6	ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน					

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ระดับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
7	ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความตระหนักกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน (เช่น ชี้แจงในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับ กฎระเบียบของโรงเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และอื่นๆ)					
8	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันไหว้ครู กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และอื่นๆ					
9	ผู้บริหารโรงเรียนนำนักเรียนร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์กับชุมชน (เช่น ทำความสะอาดวัด เก็บเศษขยะในสวนสาธารณะ และอื่นๆ)					
10	ผู้บริหารโรงเรียนประสานความร่วมมือกับชุมชนเพื่อร่วมกันป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน (เช่น หนีเรียน ทะเลาะวิวาท และอื่นๆ)					

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ระดับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
11	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์สู่ผู้ปกครองเพื่อร่วมมือกันประเมินคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน					
ด้านการพัฒนาความรู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง						
12	ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง					
13	ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง					

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการ ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ระดับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
14	ผู้บริหารโรงเรียนประชาสัมพันธ์ขอ ความช่วยเหลือจากชุมชนในการ สนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นในการจัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (เช่น งบประมาณ สื่อการเรียนการสอน และอื่นๆ)					
15	ผู้บริหารโรงเรียนสร้างเครือข่ายผู้นำ ชุมชน ผู้ปกครองและศิษย์เก่าให้ เข้า มามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของ โรงเรียน					
16	ผู้บริหารโรงเรียนประสานความร่วมมือ กับผู้นำชุมชนในการนำนักเรียนเข้า ร่วมกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่นและ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ชุมชน					

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการ ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ระดับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น						
17	ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด เป็น ทำเป็น					
18	ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ ในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับ บทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนา ผู้เรียนด้านการคิดเป็น ทำเป็น (เช่น ฝึกให้นักเรียนตั้งคำถามเพื่อค้นหา ความรู้ และอื่นๆ)					
19	ผู้บริหารโรงเรียนให้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองและศิษย์เก่า เข้ามามีส่วน ร่วมในกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนให้คิด เป็น ทำเป็น (เช่น ร่วมเป็นวิทยากร ค่ายฯ วิชาการ ร่วมเป็นวิทยากรพิเศษ ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและอื่นๆ)					

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ระดับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
20	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากปราชญ์ชุมชนและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น					
21	ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียนร่วมกันประเมินความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของผู้เรียน					
ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน						
22	ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน					
23	ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (เช่น การจัดหาสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนนอกเวลาเรียน และอื่นๆ)					

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการ ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ระดับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
24	ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชุม ผู้ปกครองเพื่อขอรับการสนับสนุนด้าน ปัจจัยที่จำเป็นในการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนดีขึ้น (เช่น งบประมาณ สื่อการ สอน และอื่นๆ)					
25	ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ ให้ชุมชนได้รับทราบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของผู้เรียน (เช่น นักเรียน ได้รับรางวัลในการร่วมแข่งขันทักษะ ทางวิชาการ และอื่นๆ)					
26	ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้นำ ชุมชน ผู้ปกครองและศิษย์เก่า ที่มี ความสามารถด้านวิชาการ เข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (เช่น ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการ สอน เป็นวิทยากรค่ายวิชาการ และ อื่นๆ)					

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ระดับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
27	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและเสนอแนะการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน					

ตอนที่ 3

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในการ ส่งเสริมให้ชุมชนมี ส่วนร่วมในการพัฒนา คุณภาพผู้เรียน	ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1. ด้านการพัฒนา สุขภาพกายและ สุขภาพจิตที่ดี	....	....
2. ด้านการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึง ประสงค์	....	....
3. ด้านการพัฒนา ความใฝ่รู้ และเรียนรู้ ด้วยตนเองอย่าง ต่อเนื่อง	....	....

บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในการ ส่งเสริมให้ชุมชนมี ส่วนร่วมในการพัฒนา คุณภาพผู้เรียน	ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
4. ด้านการพัฒนาให้ คิดเป็น ทำเป็น	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
5. ด้านการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของผู้เรียน	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง

ภาคผนวก ข
ค่าความเชื่อมั่น

ค่า IOC ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา
คุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท สาขาการจัดการการศึกษา หลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ขอความอนุเคราะห์ท่านพิจารณาคำถามแต่ละข้อ ว่าท่านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับใด โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

+1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับเนื้อหาของข้อคำถามซึ่งตรงกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

0 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าเนื้อหาของข้อคำถามซึ่งตรงกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

-1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับเนื้อหาของข้อคำถามซึ่งไม่ตรงกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ในกรณีให้คะแนน -1 ขอความอนุเคราะห์ให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะเพิ่มเติมในข้อนั้น

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐาน	ผู้เชี่ยวชาญ (คน)					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. ตำแหน่ง							
☐ ผู้บริหารโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
☐ ครู	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
☐ กรรมการสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2. สถานที่ตั้งของโรงเรียน							
☐ อยู่ในเขตเทศบาล	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
☐ อยู่นอกเขตเทศบาล	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3. ขนาดของโรงเรียน							
☐ โรงเรียนขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียน 1 - 120 คน)	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
☐ โรงเรียนขนาดกลาง (มีจำนวนนักเรียน 121 - 300 คน)	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
☐ โรงเรียนขนาดใหญ่ (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป)	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อมูลพื้นฐาน	ผู้เชี่ยวชาญ (คน)					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
4. ประเภทของโรงเรียน							
☐ ประถมศึกษา (ชั้นอนุบาล - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
☐ ขยายโอกาส (ชั้นอนุบาล - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5. ลักษณะของโรงเรียน							
☐ โรงเรียนต้นแบบหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
☐ โรงเรียนทั่วไป	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน
การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ผู้เชี่ยวชาญ (คน)					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. ด้านการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี							
1.1 ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.2 ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนมาให้ความรู้ในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลือกโภชนาการ กีฬาและนันทนาการ	0	+1	0	+1	+1	0.6	ใช้ได้
1.3 ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตของผู้เรียน	+1	+1	0	+1	+1	0.8	ใช้ได้
1.4 ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาของโรงเรียน	+1	+1	0	+1	+1	0.8	ใช้ได้
1.5 ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อติดตามการจัดสภาพแวดล้อมทางบ้านที่เอื้อต่อสุขภาพผู้เรียน	+1	+1	0	+1	+1	0.8	ใช้ได้
2. ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์							
2.1 ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ผู้เชี่ยวชาญ (คน)					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
2.2 ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความตระหนักกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน (เช่น ชี้แจงในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับ กฎ ระเบียบของโรงเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และอื่นๆ)	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.3 ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันไหว้ครู กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และอื่นๆ	0	+1	0	+1	+1	0.6	ใช้ได้
2.4 ผู้บริหารโรงเรียนนำนักเรียนร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์กับชุมชน (เช่น ทำความสะอาดวัด เก็บเศษขยะในสวนสาธารณะ และอื่นๆ)	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
2.5 ผู้บริหารโรงเรียนประสานความร่วมมือกับชุมชนเพื่อร่วมกันป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน (เช่น หนีเรียน ทะเลาะวิวาท และอื่นๆ)	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.6 ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์สู่ผู้ปกครองเพื่อร่วมมือกันประเมินคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	+1	+1	0	+1	+1	0.8	ใช้ได้
3. ด้านการพัฒนาความใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง							
3.1 ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนให้มีความใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ผู้เชี่ยวชาญ (คน)					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
3.2 ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
3.3 ผู้บริหารโรงเรียนประชาสัมพันธ์ขอความช่วยเหลือจากชุมชนในการสนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (เช่น งบประมาณ สื่อการเรียนการสอน และอื่นๆ)	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
3.4 ผู้บริหารโรงเรียนสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชน ผู้ปกครองและศิษย์เก่าให้ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.5 ผู้บริหารโรงเรียนประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชนในการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่นและแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4. ด้านการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น							
4.1 ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
4.2 ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนด้านการคิดเป็น ทำเป็น (เช่น ฝึกให้นักเรียนตั้งคำถามเพื่อค้นหาความรู้ และอื่นๆ)	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ผู้เชี่ยวชาญ (คน)					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
4.3 ผู้บริหารโรงเรียนให้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองและศิษย์เก่า เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนให้คิดเป็น ทำเป็น (เช่น ร่วมเป็นวิทยากร ค่ายๆวิชาการ ร่วมเป็นวิทยากรพิเศษในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและอื่นๆ)	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.4 ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากปราชญ์ชุมชนและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	+1	+1	0	+1	+1	0.8	ใช้ได้
4.5 ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียนร่วมกันประเมินความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1	
5. ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน							
5.1 ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
5.2 ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ในวันประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (เช่น การจัดหาสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนนอกเวลาเรียน และอื่นๆ)	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.3 ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชุมผู้ปกครองเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านปัจจัยที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (เช่น งบประมาณ สื่อการสอน และอื่นๆ)	0	+1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	ผู้เชี่ยวชาญ (คน)					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
5.4 ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รับทราบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (เช่น นักเรียนได้รับรางวัลในการร่วมแข่งขันทักษะทางวิชาการ และอื่นๆ)	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.5 ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองและศิษย์เก่า ที่มีความสามารถด้านวิชาการ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (เช่น ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นวิทยากรค่าวิชาการ และอื่นๆ)	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.6 ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและเสนอแนะการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ค่าความเชื่อมั่น

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Std Dev	Cases
1. ข้อ1	4.1000	.7589	30.0
2. ข้อ2	4.0667	.6397	30.0
3. ข้อ3	4.4000	.6215	30.0
4. ข้อ4	4.0000	.7878	30.0
5. ข้อ5	4.4333	.6261	30.0
6. ข้อ6	4.0000	.6948	30.0
7. ข้อ7	4.4000	.4983	30.0
8. ข้อ8	4.5000	.5724	30.0
9. ข้อ9	4.2333	.7279	30.0
10. ข้อ10	4.2000	.7144	30.0
11. ข้อ11	4.3000	.7022	30.0
12. ข้อ12	3.9667	.6687	30.0
13. ข้อ13	4.2333	.5040	30.0
14. ข้อ14	4.2667	.6915	30.0
15. ข้อ15	4.0333	.7649	30.0
16. ข้อ16	4.3000	.7022	30.0
17. ข้อ17	3.9000	.6618	30.0
18. ข้อ18	4.1667	.7466	30.0
19. ข้อ19	4.0667	.7397	30.0
20. ข้อ20	4.1000	.7120	30.0
21. ข้อ21	4.0333	.5561	30.0
22. ข้อ22	4.0000	.7428	30.0
23. ข้อ23	4.2000	.6103	30.0
24. ข้อ24	4.1000	.7589	30.0
25. ข้อ25	4.2000	.4842	30.0
26. ข้อ26	4.1000	.7589	30.0
27. ข้อ27	4.0333	.7649	30.0

Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables
SCALE	112.3333	184.3678	13.5782	27

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ข้อ1	108.2333	166.8747	.8629	.9658
ข้อ2	108.2667	171.7195	.7300	.9668
ข้อ3	107.9333	172.0644	.7310	.9669
ข้อ4	108.3333	167.8851	.7769	.9665
ข้อ5	107.9000	173.6793	.6240	.9676
ข้อ6	108.3333	170.1609	.7571	.9666
ข้อ7	107.9333	178.9609	.3870	.9689
ข้อ8	107.8333	176.7644	.4781	.9685
ข้อ9	108.1000	169.8862	.7352	.9668
ข้อ10	108.1333	169.3609	.7796	.9665
ข้อ11	108.0333	169.5506	.7833	.9664
ข้อ12	108.3667	169.5506	.8252	.9661
ข้อ13	108.1000	176.7828	.5470	.9680
ข้อ14	108.0667	170.3402	.7507	.9667
ข้อ15	108.3000	167.3897	.8283	.9661
ข้อ16	108.0333	170.3092	.7401	.9668
ข้อ17	108.4333	170.4609	.7795	.9665
ข้อ18	108.1667	167.3851	.8502	.9659
ข้อ19	108.2667	171.0989	.6574	.9674
ข้อ20	108.2333	170.1851	.7362	.9668
ข้อ21	108.3000	173.3207	.7334	.9669
ข้อ22	108.3333	169.3333	.7492	.9667
ข้อ23	108.1333	172.1195	.7417	.9668
ข้อ24	108.2333	166.7368	.8703	.9657
ข้อ25	108.1333	178.1195	.4653	.9685
ข้อ26	108.2333	171.9782	.5936	.9680
ข้อ27	108.3000	169.6655	.7085	.9670

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 27

Alpha = .9681

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สังข์อ่อง

การศึกษา ค.ด.(ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต) สาขาหลักสูตรการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัจจุบันตำแหน่ง ผู้อำนวยการหลักสูตรมหำบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ

การศึกษา กศ.ด.(การศึกษาดุษฎีบัณฑิต) สาขาการบริหารการศึกษา

ปัจจุบันตำแหน่ง อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. ดร.ดวงใจ ช่วยตระกูล

การศึกษา กศ.ด.(การศึกษาดุษฎีบัณฑิต) สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปัจจุบันตำแหน่ง อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

4. ดร.วาสนา วิสฤตภา

การศึกษา ค.ด.(ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต) สาขาวิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัจจุบันตำแหน่ง หัวหน้าสำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

5. นายวีระพงษ์ คล้อยดี

การศึกษา กศ.ม.(การศึกษามหำบัณฑิต) สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัจจุบันตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี

ภาคผนวก ง

**หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือ
และหนังสือขอแจกแบบสอบถาม**

บันทึก
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ที่ บว.0401(1)/001 วันที่ 4 สิงหาคม 2554
จาก บัณฑิตวิทยาลัย
เรียน อาจารย์ รศ.ดร.สุนันท์ สังข์อ่อง

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือทำวิทยานิพนธ์

ด้วย นายจิตพร คำวัน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการจัดการการศึกษา จะทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี”

บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอกความอนุเคราะห์จากท่านตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิดา จิตรน้อมรัตน์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติการแทน

อธิการบดี

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย
โทร.0-2954-7300-29 ต่อ 570
(นายจิตพร คำวัน 087-083-5518)

บันทึก

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ที่ บว.0401(1)/001 วันที่ 4 สิงหาคม 2554
 จาก บัณฑิตวิทยาลัย
 เรียน อาจารย์ ผศ.ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือทำวิทยานิพนธ์

ด้วย นายชิตพร คำวัน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการจัดการการศึกษา จะทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี”

บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิดา จิตรน้อมรัตน์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติการแทน

อธิการบดี

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย
 โทร.0-2954-7300-29 ต่อ 570
 (นายชิตพร คำวัน 087-083-5518)

บันทึก**มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต**

ที่ บว.0401(1)/001 วันที่ 4 สิงหาคม 2554
จาก บัณฑิตวิทยาลัย
เรียน อาจารย์ ดร.ดวงใจ ช่วยตระกูล

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือทำวิทยานิพนธ์

ด้วย นายชิตพร คำวัน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการจัดการการศึกษา จะทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี”

บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิศา จิตร์น้อมรัตน์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติการแทน

อธิการบดี

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย
โทร.0-2954-7300-29 ต่อ 570
(นายชิตพร คำวัน 087-083-5518)

บันทึก
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ที่ บว.0401(1)/001 วันที่ 4 สิงหาคม 2554
จาก บัณฑิตวิทยาลัย
เรียน อาจารย์ ดร.วาสนา วิสฤตภา

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือทำวิทยานิพนธ์

ด้วย นายชิตพร คำวัน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการจัดการการศึกษา จะทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี”

บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิศา จิตรน้อมรัตน์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติการแทน

อธิการบดี

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย
โทร.0-2954-7300-29 ต่อ 570
(นายชิตพร คำวัน 087-083-5518)

บันทึก
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ที่ บว.0401(1)/001 วันที่ 4 สิงหาคม 2554
จาก บัณฑิตวิทยาลัย
เรียน อาจารย์ วีระพงษ์ คล้อยดี

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือทำวิทยานิพนธ์

ด้วย นายชิตพร คำวัน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการจัดการการศึกษา จะทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี”

บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิดา จิตรน้อมรัตน์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติการแทน

อธิการบดี

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร.0-2954-7300-29 ต่อ 570

(นายชิตพร คำวัน 087-083-5518)

DPU

2511

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ Dhurakij Pundit University

มุ่งเอาความรู้ สู่การปฏิบัติ

๑๑/๑-๔ ถนนประชาชื่น หลีกสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ โทรศัพท์ (๖๖๒) ๙๕๔-๗๓๐๐ โทรสาร (๖๖๒) ๕๘๙-๙๖๐๕-๖

110/1-4 Prachachuen Rd., Laksi, Bangkok 10210 Tel. (662) 954-7300 Fax. (662) 589-9605-6 www.dpu.ac

ที่ มธบ 0401(1)/08692

23 สิงหาคม 2554

เรื่อง ขอแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน

ด้วย นายชิตพร คำวัน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการการศึกษา กำลังศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี”

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ จึงขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลภายในหน่วยงานของท่าน ข้อมูลที่ได้มาจะใช้สำหรับการทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิศา จิตร์น้อมรัตน์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติการแทน

อธิการบดี

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2954-7300-29 ต่อ 570

(นายชิตพร คำวัน 087-083-5518)

ภาคผนวก จ

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี

รายชื่อโรงเรียน ที่ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี

1. โรงเรียนวัดเทียนถวาย	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
2. โรงเรียนวัดบางคูวัด	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
3. โรงเรียนวัดรังสิต	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
4. โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
5. โรงเรียนชุมชนวัดบางกะดี	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
6. โรงเรียนวัดโคก	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
7. โรงเรียนอนุบาลปทุมธานี	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
8. โรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
9. โรงเรียนวัดดาวเรือง	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
10. โรงเรียนวัดเวฬุวัน	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
11. โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธาทำ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
12. โรงเรียนวัดโบสถ์	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
13. โรงเรียนวัดบางนางบุญ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
14. โรงเรียนวัดมะขาม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
15. โรงเรียนชุมชนวัดเสด็จ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
16. โรงเรียนวัดบางเต็อ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
17. โรงเรียนคลองบ้านพร้าว	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
18. โรงเรียนชุมชนวัดจันทน์กะพ้อ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
19. โรงเรียนวัดบางเตยนอก	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
20. โรงเรียนวัดบางเตยใน	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
21. โรงเรียนคลองสระ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
22. โรงเรียนวัดเชิงท่า	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
23. โรงเรียนวัดบางนา	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
24. โรงเรียนสหราษฎร์บำรุง	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
25. โรงเรียนวัดสองพี่น้อง	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1

26. โรงเรียนวัดบ้านพร้าวใน	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
27. โรงเรียนบางโพธิ์เหนือ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
28. โรงเรียนชุมชนวัดไก่อ่เตี้ย	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
29. โรงเรียนวัดสะแก	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
30. โรงเรียนวัดท้ายเกาะ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
31. โรงเรียนบึงเขาย้อน	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
32. โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 69	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
33. โรงเรียนวันครู 2502	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
34. โรงเรียนจารุศรบำรุง	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
35. โรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
36. โรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุง	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
37. โรงเรียนวัดกล้าช่อม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
38. โรงเรียนวัดมงคลพุทธาราม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
39. โรงเรียนวัดผลาหาร	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
40. โรงเรียนบ้านบึง	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
41. โรงเรียนวัดมูลเหล็ก	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
42. โรงเรียนวัดอู่ข้าว	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
43. โรงเรียนวัดสว่างภพ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
44. โรงเรียนวัดเพิ่มทาน	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
45. โรงเรียนชุมชนวัดหัตถสารเกษตร	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
46. โรงเรียนเจริญวิทยา	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
47. โรงเรียนคลองหนึ่ง(แก้วนิมิตร)	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
48. โรงเรียนวัดตะวันเรือง	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
49. โรงเรียนสามัคคีราษฎร์บำรุง	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
50. โรงเรียนวัดกลางคลองสาม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
51. โรงเรียนคลองสอง	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
52. โรงเรียนคลองห้า	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
53. โรงเรียนวัดเกิดการอุดม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
54. โรงเรียนชุมชนวัดหน้าไม้	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1

55. โรงเรียนชุมชนบัวแก้วเกษร	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
56. โรงเรียนคลองพระอุดม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
57. โรงเรียนวัดลาดหลุมแก้ว	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
58. โรงเรียนคลองลากค้อน	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
59. โรงเรียนวัดจันทาราม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
60. โรงเรียนวัดบัวขวัญ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
61. โรงเรียนวัดลำหามม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
62. โรงเรียนสังฆรักษ์บำรุง	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
63. โรงเรียนคลองลาดช้าง	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
64. โรงเรียนวัดสุวรรณจินดาราม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
65. โรงเรียนคลองบางโพธิ์	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 1
66. โรงเรียนวัดลาดสนุ่น	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
67. โรงเรียนชุมชนเลิศพินิจพิทยาคม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
68. โรงเรียนวัดโพสพผลเจริญ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
69. โรงเรียนวัดประยูรธรรมาราม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
70. โรงเรียนวัดแจ้งลำหิน	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
71. โรงเรียนวัดประทุมราษฎร์	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
72. โรงเรียนวัดลานนา	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
73. โรงเรียนวัดอดิศร	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
74. โรงเรียนวัดทศทิศ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
75. โรงเรียนวัดพีชอุดม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
76. โรงเรียนวัดนิเทศ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
77. โรงเรียนวัดโสภณาราม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
78. โรงเรียนร่วมจิตประสาธ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
79. โรงเรียนวัดพิรุณศาสตร์	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
80. โรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
81. โรงเรียนวัดเกตุประภา	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
82. โรงเรียนสหราษฎร์บำรุง	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
83. โรงเรียนวัดชัยฤๅผล	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2

84. โรงเรียนวัดคอนใหญ่	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
85. โรงเรียนวัดมงคลรัตน์	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
86. โรงเรียนรวมราษฎร์สามัคคี	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
87. โรงเรียนชุมชนวัดท่าเลทอง	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
88. โรงเรียนวัดกลางคลองสี่	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
89. โรงเรียนเจริญดีวิทยา	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
90. โรงเรียนวัดคลองชัน	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
91. โรงเรียนวัดปัญญาทายิกาวาส	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
92. โรงเรียนวัดเขียนเขต	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
93. โรงเรียนวัดอัยยิการาม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
94. โรงเรียนทองพูลอุทิศ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
95. โรงเรียนวัดนาคบุญ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
96. โรงเรียนธัญญสิทธินิคม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
97. โรงเรียนวัดสระบัว	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
98. โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
99. โรงเรียนวัดชุมแก้ว	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
100. โรงเรียนชุมชนบึงบา	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
101. โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
102. โรงเรียนวัดนพรัตนาราม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
103. โรงเรียนวัดธรรมราษฎร์เจริญผล	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
104. โรงเรียนนิกัราษฎร์บูรณะ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
105. โรงเรียนราษฎร์สงเคราะห์วิทยา	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
106. โรงเรียนวัดโปรยฝน	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
107. โรงเรียนวัดเจริญบุญ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
108. โรงเรียนวัดศรีคัคณางค์	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
109. โรงเรียนวัดสอนดีศรีเจริญ	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
110. โรงเรียนวัดพวงแก้ว	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
111. โรงเรียนวัดชัยมงคลาราม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
112. โรงเรียนวัดศรีสโมสร	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2

113. โรงเรียนชุมชนประชาภิกรอำนวยเวทย์	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
114. โรงเรียนวัดแสงมณี	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
115. โรงเรียนศาลาลอย	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
116. โรงเรียนวัดสุขบุญฤทธิการาม	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
117. โรงเรียนนิกรราชภูร์บำรุงวิทย์	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2
118. โรงเรียนวัดจตุพิชรวาวาส	สังกัด สพป.ปทุมธานี เขต 2

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

นายชิตพร คำวัน

ประวัติการศึกษา

ครุศาสตรบัณฑิต(คบ.) สาขาวิชาคณิตศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรม
ราชูปถัมภ์ พ.ศ. 2549

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

ครู ค.ศ.1 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบ
วิทยาลัย ปทุมธานี